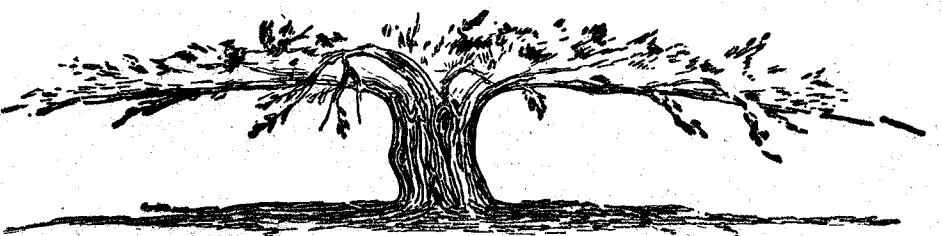

ΜΝΗΜΕΙΟΝ STEN - STURE
ΕΡΓΟΝ ΚΑΡΛ ΜΙΛΛΕ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Ε'
31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1904

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Η Διαθήκη τοῦ Ἰωάννου Δομπόλη πρὸς ἴδρυσιν τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, τὴν δποίαν ἐδημοσιεύσαμεν δόλοκληρον εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τῶν «Παναθηναίων», προκαλεῖ τὴν προσοχὴν ὅλων. Ἡ ὑπαρξία τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου γεννᾷ φυσικὰ τὴν ἐρώτησιν ἀν ὑπάρχῃ ἀνάγκη καὶ δευτέρου τοιούτου ἐν Ἑλλάδι. Ἐσκέφθημεν λοιπὸν νὰ ζητήσωμεν τὰς γνώμας ἔκεινων, τοὺς δποίους θεωροῦμεν ἀρμοδιοτέρους εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ἀπηνθύναμεν πρὸς αὐτοὺς τὰς ἐπομένας ἔρωτήσεις.

Τί εἴδους πανεπιστήμιον πρέπει νὰ ἴδρυθῇ διὰ τοῦ κληροδοτήματος Δομπόλη; Ἐχομεν ἀνάγκην δευτέρου πανεπιστημίου δμοίου πρὸς τὸ ὑπάρχον, ἢ ἄλλου ἄλλης φύσεως ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου καὶ δποίου; Καὶ εἰς ποίαν πόλιν, εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ ἄλλοῦ;

Τὰς γνώμας δημοσιεύομεν κατὰ σειρὰν χρονολογικήν, εὐχαριστοῦντες ἔκεινους ὅις δποῖοι ἔσπευσαν νὰ διαφωτίσουν οὕτω ζήτημα ἐθνικώτατον. Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος θὰ δημοσιεύθοιν αἱ λοιπαί.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

Καθηγητὴς τῆς ἴστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους εἰς τὸ Ἑθνικό Πανεπιστήμιο.

Τὸ ζήτημα τῆς κατὰ τὴν διαθήκην Δομπόλη συστάσεως Πανεπιστημίου Ἑλληνικοῦ μοὶ φαίνεται δύσκολον. Πλὴν τῶν δυσχερεῶν τῶν μελλοντῶν νὰ προκύψωσι πάντως ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐπιτελέσει κυβερνητικῆς Ἑλληνορρωσιτικῆς συναρχίας, ὃν ἡ ἀρσις ἀφίεται εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ὑπάρχει καὶ ἡ μεγάλη δυσχέρεια περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ μέλλει νὰ ἴδρυθῃ τὸ νέον Πανεπιστήμιον. Ἐν τῇ Διαθήκῃ λέγεται οητῶς ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ ἴδρυθῃ ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν ἄλλῃ πόλει μελλούσῃ νὰ κατασταθῇ τῷ 1906 πρω-

τεύσουσα τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους. Ἐπειδὴ δὲ αἱ Ἀθῆναι διατελοῦσιν ἔτι πρωτεύοντα τοῦ κράτους, οὐδεμίᾳ δὲ πόλις τοῦ κόσμου ἔχει δύο πανεπιστήμια, τίμεται τὸ ζήτημα ἀν ἄλλη τις πόλις τοῦ βασιλείου δύναται νὰ λάβῃ τὴν τιμὴν ταύτην ἢ ἀν ἐν Ἀθήναις αὐταῖς πρέπη νὰ ἴδρυθῃ ἀντέρα τις σχολὴ ἢ ἐκπαιδευτηρίον ἔχον διοργάνωσιν καὶ σκοπὸν διάφορον τοῦ νῦν Πανεπιστημίου. Ως πρὸς τὴν πρώτην ἔρωτησιν, νομίζω δτι ἡ ἐκλογὴ οἰασδήποτε πόλεως δευτερευούσης τοῦ Κράτους (Κερκύρας ἢ Πατρῶν ἢ Τριπόλεως ἢ Λαρίσσης) οὐ μόνον ἀντιβαίνει πρὸς τὸ γράμμα τῆς Διαθήκης, ἀλλὰ τὸ γε νῦν καὶ περιττὴ ἀποβαίνει ἢ δὲ ἐν Ἀθήναις ἴδρυσις νέου ἀνωτέρου ἐκπαιδευτηρίου,

πρακτικώτερον ἔχοντος προορισμόν, ὃς ἐξῆτη σαν τινὲς ἐφημερίδες, ἀντιβάνει ὡσαύτως πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου. Ὡς πρὸς τοῦτο ἐπιτρέφατε μοι νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ διοργάνωσις καὶ λειτουργία τῆς Ἀκαδημίας δὲν θὰ ἥτο κατὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἔχον ἀνάξιον μελέτης. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Διαθήκης ἀφοῦ ἐν ταύτῃ γίνεται λόγος περὶ καταστήματος καθαρῶς ἐκπαιδευτικοῦ καὶ δὴ καὶ περὶ ἐκπαιδεύσεως νέων. Ἀλλως τε ἡ Ἀκαδήμεια ὠνομάσθη ἥδη ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτίτορος τοῦ καταστήματος Σιναία καὶ δὲν δύναται νὰ ἔναι ἐν ταύτῳ καὶ Δομπόλειος. Κατ’ ἑμὲν ἡ μόνη λύσις τοῦ ζητήματος τό γε νῦν ἔχον εἶναι ἡ ἀναβολὴ αὐτοῦ μέχρι τῆς λήξεως τῆς παρούσης ἀνιτολικῆς κρίσεως καὶ μέχρι τῆς ἐντὸς τῶν δρίων τοῦ κράτους περιλήψεως τῶν Ἰωαννίνων ἢ τῆς Θεσσαλονίκης (περὶ οἵασδήποτε πόλεως Κρητικῆς δὲν ποιοῦμαι λόγον, διότι πᾶσαι αὗται κείνται ἐγγὺς τῶν Ἀθηνῶν), αἵτινες καὶ ἂν δὲν καταστῶσι πρωτεύουσαι, ἀποτελοῦσιν οὐχ ἥπτον ἐπίκαιρα σημεῖα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατάλληλα νὰ καταστῶσι νέα κέντρα Πανεπιστημίου ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗΣ

Καθηγητής τῆς φαρμακολογίας καὶ διευθυντής τοῦ φαρμακολογικοῦ ἐργαστηρίου.

‘Απαντῶ εὐχαρίστως εἰς τὴν εὐγενή ἐπιστολήν σας δι’ ἣς μ’ ἔρωτάτε περὶ τοῦ νέου Πανεπιστημίου τοῦ Δουμέδην.

Δὲν ἔχω γνῶσιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς Δια-
θήκης ταύτης.

Φρονῶ πάντως ὅτι πρέπει διὰ παντὸς τρόπου γὰρ προηγμένη μία τοιμήτη ἀποικισμένη.

Τὸ ὑπάρχον Πανεπιστήμιόν μας ἀρχεῖ καὶ ὑπεραρχεῖ διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἐχει δῆμος μυριοποιίλους καὶ ἀπαραιτήτους ἀνάγκας βελτιώσεως καὶ τελειοποίησεως.

Ιδού λοιπόν μία πολύτιμος χρησιμοποίησις τῶν χρημάτων τοῦ Δομπόλη: Τουτέστι ἀς γίνη Καποδιστριον Πανεπιστήμιον, δπερ νὰ ἦνε συμπλήρωμα τοῦ ὑπάρχοντος: μία παραφυδάς τρόδοτον τικὲς τούτον.

πον τίνα τουτον.
"Ιδρυσις νέου Πανεπιστημίου θὰ ἦτο οὐ μόνον ἀνωφελῆς ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆς, θὰ προσέθετε δὲ ἐν πλέον κτίριον εἰς τὰ τόσα ἄλλα κενὰ καὶ ἀσκοπα ὃν βρίσκει ὁ τόπος μας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΣΚΟΥΦΟΣ

**Επιελπτής τοῦ Παλαιογολογικοῦ καὶ Γεωλογικοῦ Μουσείου.*

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἀπὸ νομικῆς ἀπόφυεως εἰνε
δυνατή ἡ ὕδρυσις ἐν Ἀθήναις Καποδιστρίου
Πανεπιστημίου: ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἴμαι
τῆς γνώμης ὅτι ἡ ὕδρυσις δευτέρου τοιούτου ἐν
τῇ αὐτῇ πόλει θὰ ἐπιφέρῃ τὴν χαλάρωσιν καὶ
τῶν δύο, καὶ τότε ἀντὶ καλοῦ θὰ ἔχωμεν μέγα¹
κακόν. Ἡ συμπλήρωσις ὅμως τοῦ νῦν ὑπάρ-
χοντος διὰ τῆς ἐνισχύσεως ιδίως τῆς Ιατρικῆς
καὶ τῆς τῶν μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπι-
στημῶν σχολῆς, θέλει καταστῆσει τὸ ἡμέτερον
Πανεπιστήμιον οὐ μόνον αὐτόχρονα φάρον τῆς
Ἀνατολῆς ἀλλὰ καὶ ἐφάμιλλον τῶν τῆς Εσπε-
ρίας Εὐρώπης. Τὴν ἐνίσχυσιν ταύτην τῶν σχο-
λῶν ἐννοῶ διὰ τῆς προσθήκης νέων ἑδρῶν, πολ-
λῶν ἐπιμελητῶν, διδακτόρων βοηθῶν καὶ φοι-
τητῶν ὑποβοηθῶν, διὰ παροχῆς μεγάλων καὶ
ἴκανῶν πιστώσεων πρὸς ἀγορὰν δργάνων, ἐργα-
λείων, ὄλικοῦ, καταρτισμὸν διαφόρων συλλο-
γῶν, ἀνέγερσιν διαφόρων εἰδικῶν ἐργαστη-
ρίων καὶ μισθοῦ ἴκανον ὥστε τὸ προσωπικὸν
νὰ περιορίζηται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ καθαρῶς
ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ ἔργον καὶ τέλος διὰ παρο-
χῆς διπλωμάτων, ἐκτὸς τῶν νῦν γενικῶν, καὶ εἰ-
δικῶν διὰ τοὺς εἰς εἰδικὰς ἐπιστήμας θέλοντας
καὶ ἐπιδιηθῶσι.

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ ἵδρυσις δευτέρου Πανεπιστημίου ἔκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, π. χ. ἐν Κερκύρᾳ, δὲν θὰ ἀποδίδῃ βεβαίως τοὺς καρπούς, ὃς τὸ ὑψὸν ἡμῶν ὑποδεικνύμενον, ἀλλὰ πάντας, λόγῳ τῆς ἀμύλλης μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτάτων ἐκπαιδευτηρίων, οὐσιαστικῶς θὰ βελτιώσῃ ἐν ἀμφοτέροις τὴν σπουδήν. Ἡδύνατό τις ἵσως νὰ ἔρωτῇσῃ. ἡ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἵδρυσις καὶ δευτέρου Πανεπιστημίου δὲν θὰ προκαλέσῃ τὴν ἀμιλλαν; Βεβαίως. Ἄλλ' ἡ ἐκ τῆς συνυπάρξεως τῶν δύο Πανεπιστημίων προελευσομένη ζημία θὰ ἔξουδετερη πάντως τὸ ἐκ τῆς ἀμύλλης καλόν, καθ' ὅσον λ. χ. αἱ συμπληρώσεις τῶν ἐκάστοτε κενῶν ἕδρῶν καὶ τῶν παρομοίων, ὃς ἐκ τῆς τυχὸν ὑπάρξεως ἐν τῷ ἑτέρῳ Πανεπιστημίῳ, θέλει ἀναβάλλεται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλένδας, καὶ τότε δὲν θὰ εὐρίσκηται οὐδέτερον ἐν τῷ θέσει τοῦ.

Ἐνὶ λόγῳ ἡ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ὑπαρξίς δύο Πανεπιστημίων, λαμβανομένων μάλιστα ὑπὸ δψει καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς, ἔσεται φυτοῖς ἀκή.

Συνεπῶς συνιστῶμεν ἡ τὴν ἐνίσχυσιν, ὡς ἀνωτέρῳ, τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, διπερ καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐν Δωρίδαις δειπνέοντος εἰς Κερούνιον

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΤΣΑΡΑΣ

Καθηγητής τῆς νευρολογίας καὶ τῶν φρενητιδων νόσων εἰς τὸ Εὐρ. Πανεπιστήμιον.

Κατ' ἐμὴν γνώμην δύο τινὰ δύνανται νὰ ἐπιτελεσθῶσι συμφώνως πρὸς τὴν διαθήκην τοῦ ἀειμνῆσον δμογενοῦς Δομπόλη περὶ ἰδρύσεως τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου· ἢ νὰ ἀνεγερθῇ Πανεπιστήμιον ἀνωτέρων σπουδῶν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Collège de France (ἐν Παρισίοις) ἢ, διπερ καὶ πολὺ προτιμότερον, νὰ συγχωνευθῇ πρὸς τὸ ὑπάρχον τοιοῦτον καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἢ δυνομαζομένου τοῦ ἔθνικοῦ Πανεπιστημίου «Ἐθνικοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου», ἢ τοῦ νέου Πανεπιστημίου καλούμένου «Πανεπιστημίου τῶν Φυσικῶν καὶ Ἰατρικῶν Ἐπιστημῶν» καὶ λειτουργοῦντος ὑπὸ τὴν ἀντὴν Διοίκησιν. Οὗτο δὲ θέλει καταστῆ δυνατὴ ἡ ἀνέγερσις, τοῦτο μὲν ἵνστι τοῦτων διὰ πάντας τοὺς κλάδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τοῦτο δὲ πάντων τῶν ἐργαστηρίων τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς, Ἀνατομείου, Φυσιολογείου καὶ Κλινικῶν.

Οι δὲ τόκοι τῶν χρημάτων, ἀτίνα ὁ διαθέτης προορίζει ὡς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, οὐ τόκοι τῶν ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν οἰκοπέδων τοῦ Πανεπιστημίου χρημάτων, καὶ τὸ ἐτήσιον ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὰ διάφορα ἔργαστήρια καὶ τὰς Κλινικὰς χρηγούμενον ποσὸν θέλουσι διατεθῆ ποὺς συντίσσουσιν αὐτῶν

Τὸ ποιούτος ὅρους αἱ φυσικαὶ καὶ ἴατροι-
καὶ ἐπιστῆμαι θέλουσιν ἀνέλθῃ εἰς τὴν προσή-
κουσαν αὐταῖς περιωπήν, τὸ δὲ ἥμετερον Πα-
νεπιστήμιον θέλει κατατάχθῃ μεταξὺ τῶν πρώ-
της τάξεως Πανεπιστημίων καὶ θέλει πληρέστε-
ρον ἐπιτελέσει τὸν ἐπιστημονικὸν καὶ ἔθνικὸν
αὐτοῦ προσφορισμόν.

Κ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής τῆς γεωλογίας καὶ ὁρυκτολογίας εἰς τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ διευθυντής τοῦ Σχολείου τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν εἰς τὰ Μεταβαθμεῖαν Πολυτεχνεῖον.

Τυγχάνων καθηγητής ἐν τῇ φυσικομαθηματικῇ σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ συγχρόνως διευθυντής καὶ καθηγητής τοῦ Σχολείου τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν, δράττομαι τῇ εὐκαιρίᾳ ν' ἀπαντήσω εἰς τὰ ἔρωτήματα ὑμῶν περὶ ἐκτελέσεως τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Δομπόλη, οὗτινος τὸ κληροδότημα κατ' ἀσφαλεῖς πληροφορίας, ἀνέρχεται νῦν εἰς 10,000,000 καὶ πλέον δοσαγωγῶν.

Εορτᾶς

«Τί εἰδους πανεπιστήμιον πρέπει νὰ ιδρυνθῇ
διὰ τοῦ ακληροδοτήματος Δομπόλη; Ἐχομεῖ
ἀνάγκην δειντέρου πανεπιστημίου διμόιν ποδὸν

τὸ ὑπάρχον, η̄ ἄλλον ἄλλης φύσεως ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου, καὶ ὅποιον; Καὶ εἰς πολὺν πόλιν, εἰς τὰς Ἀθήνας η̄ ἄλλον;

“Αν πρέπη νὰ ἴδῃς θῆται καὶ δεύτερον πανεπιστήμιον, δημοιον πρός τὸ Ἐθνικόν εἶνε, φρονῶ, περιττὸν ἐπὶ πολὺν νὰ ἔνδιατρίψω. Η πληθώρα τῶν νομικῶν, λατρῶν καὶ διδασκάλων, η̄ διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν κατέδειξα ἐν τῇ πρυτανικῇ μονῃ λογοδοσίᾳ, πείθει πάντα περὶ τῆς προόδου τοῦ ἔθνους κηδόμενον, διὰ καιρὸς εἶνε πλέον τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα νὰ ἐπιδοθῇ καὶ εἰς ἄλλας ἐπιστήμας, ἐπίσης ὑψηλὰς καὶ ἔθνωφελεῖς ὑπὸ ἐποψίν μορφώσεως καὶ εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Αἱ ἐπιστῆμαι δ’ αὗται δυστυχῶς διατελοῦσιν εἰσέτι ἄγνωστοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι, οἵτινες νομίζομεν. διὰ ἐπιστῆμαι εἶνε μόνον ἐκεῖναι, οἵτινες διδάσκονται ἐν τοῖς ὑπὸ μεσαιωνικῶν τύπον πανεπιστημίοις, συνισταμένοις ἐκ 4 η̄ τὸ πολὺ 5 σχολῶν.

‘Αλλ’ ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ νεώτατα πανεπιστήμια ὑπὸ τῆς σοφῆς Γερμανίας ἀπὸ τοῦ 1882 ἴδῃς θέτηντα, ἀτίνα δὲν φέρουσι τὸ λατινικὸν *Universitates*, ἀλλὰ τὸ γερμανικὸν *Hochschule* δηλαδὴ πανεπιστήμια. Ταῦτα δὲ πρὸς διάκρισιν τῶν μεσαιωνικῶν πανεπιστημίων φέρουσι καὶ τὸ ἐπίθετον *technische, τεχνικά*, διπερ εἰς τὰ ὡτα ἡμῶν κακῶς ἥχει, οἵτινες νομίζομεν, διὰ ἀυτοῖς ἀπαίδευτοι νέοι ἐγκυκλοπαιδικῶς διδάσκονται βαραύσους τέχνας. ‘Αλλ’ ἀπατώμεθα, διότι τεχνικαὶ ἐπιστῆμαι εἶνε ἐκεῖναι, οἵτινες ἐρευνῶσι τὴν ὕλην καὶ τὰς διεπούσας αὐτὴν δυνάμεις καὶ χρησιμοποιοῦσι ταύτας ἐπ’ ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὰ ἀνώτερα δὲ ταῦτα ἐκπαιδευτήρια μέχρι τοῦ 1880 - 82 ἐκαλοῦντο ἐν Γερμανίᾳ πολυτεχνεῖα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης μετωνομάσθησαν τεχνικὰ πανεπιστήμια, κατέστησαν ἰσότιμα πρὸς τὰ *humanistischen Universitäten*, οἷον εἶνε καὶ τὸ ἡμέτερον Ἐθνικόν, ἔχουσι πρυτάνεις, συγκλήτους, κοσμήτορας καὶ σχολάς (*Abtheilungen*) καὶ παρέχουσι διδακτορικὰ διπλώματα (*Doktor - Ingenieur*).

‘Ιδοὺ δὲ καὶ πῶς καθορίζει ὁ γερμανικὸς νόμος τὸν σκοπὸν τῶν τεχνικῶν πανεπιστημίων·

«§ 1. Τὸ τεχνικὸν πανεπιστήμιον σκοπὸν ἔχει νὰ παρέχῃ τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν διὰ τὰ τεχνικὰ ἐπαγγέλματα ἐν τῇ πολιτείᾳ, τοῖς δήμοις καὶ τῇ βιομηχανίᾳ, πρὸς δὲ νὰ καλλιεργῇ τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας (*Künste*), οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς τεχνικῆς παιδεύσεως».

«§ 2. ’Ἐν τοῖς τεχνικοῖς πανεπιστημίοις ὑπάρχουσι 5 σχολοί, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς γεφυροδοποιίας, τῆς μηχανουργίας μετὰ τῆς ναυπηγικῆς, τῆς χημείας καὶ μεταλλουργίας καὶ τῆς γενικῆς σχολῆς, ἐν ᾧ κυρίως διδάσκονται φυσικὰ καὶ μαθηματικὰ ἐπιστῆμαι».

Ἐν τοῖς δημοσίοις τῶν πανεπιστημίων τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι σχολαί. Οὕτω τὸ πανεπιστήμιον τῆς Καρλσρούης ἔχει καὶ σχολὰς τῆς ἡλεκτροτεχνικῆς καὶ τῆς δασονομίας, περιλαμβάνει δὲ καὶ τὴν φαρμακευτικήν. Τὸ τεχνικὸν πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου ἔχει καὶ γεωπονικὸν τμῆμα, καὶ τὸ τῆς Ζυρίχης (ἐν Ἑλβετίᾳ), διπερ διετήρησε τὸ δύνομα πολυτεχνεῖον, ἔχει καὶ σχολὴν γεωπονίας καὶ δασονομίας.

Τοιούτου δὲ εἴδους πανεπιστήμια ἐν Γερμανίᾳ ἴδῃς θέτην 9 ἐν ταῖς πόλεσι Ἀκνεγράνου (Αάχεν), Βερολίνῳ, Βρουνσβίκῃ, Δαρμστάդῃ, Δρέσδῃ, Αννοβέρῳ, Καρλσρούη, Μονάχῳ καὶ Στοντγάρτῃ. Οἱ ἐν αὐτοῖς σπουδάζοντες κατὰ τὸ 1890 ἦσαν ἐν ὅλῳ 3656 φοιτηταί, κατὰ δὲ τὸ 1902/3 ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς φοιτητὰς καὶ ἀκροατὰς εἰς 16,546, ἐξ ὧν τὸν πλείστους εἶχε τὸ τοῦ Βερολίνου (3904). Αἱ ἐτήσιαι δὲ δαπάναι δι’ ἔκαστον τούτων ἀνέρχονται εἰς 500,000-650,000 μακρῶν (1 μάρκ. = 1,25 φρ.) περίπου.

‘Ιδοὺ καὶ τὰ ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τούτοις σπουδάζομενα ἐπαγγέλματα. Μαθηματικὸν καὶ φυσιογνῶσται, οἰκονομικὸν ὑπάλληλοι, (ταμίαι, ἐφοροί, τελῶναι), ταχυδρόμοι, τηλεγραφηταί, σιδηροδρομικοί, ἀρχιτέκτονες, γεφυροδοποιοί, μηχανολόγοι, ἐργοστασιάρχαι, ἡλεκτροτέχναι, μεταλλειολόγοι, μεταλλουργοί, χημειοτέχναι, ἡλεκτροχημικοί, φαρμακοποιοί, γεωπόνοι, δοσολόγοι, γεωδαιταί. Διὲς νὰ ἐγγραφῶσι δὲ δῶς φοιτηταί, πρέπει νὰ φέρωσιν ἀπολυτήριον γυμνασίου ἢ πρακτικοῦ λυκείου, ἐπομένως πρέπει νὰ ἔνε τελείως μερισμένοι ἐγκυκλοπαιδικῶς. ‘Η ἀνάπτυξις δὲ τῶν ἐπιστημονικῶν τούτων ἐπαγγελμάτων κατέστησε τὴν Γερμανίαν πρώτην τῆς ὑφηλίου χώραν ἐν τῇ καθόλου βιομηχανίᾳ, ἵνα τὰ θαυμάσια προϊόντα καὶ μηχανήματα ἐξεπλήξαν τὸν παγκόσμιον παγκόσμιον.

Τὰ ἐπαγγέλματα δὲ ταῦτα ἀπαιτοῦντι βαθείας ἐπιστημονικὰ γνώσεις. ‘Ο ἀρχιτέκτων, δι γεφυροδοποιός, δι μηχανολόγος καὶ ἡλεκτροτέχνης, δι μεταλλειολόγος καὶ μεταλλουργός δὲν δύνανται νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς τὰς μελέτας αὐτῶν, ἀνδὲν ἔνε γνῶσται ὀλοκλήρου τῆς σειρᾶς τῶν ὑψηλῶν μαθηματικῶν (ολοκληρωτικοῦ καὶ διαφορικοῦ λογισμοῦ), τῆς φυσικῆς, τῆς χημείας,

τῆς δρυκτολογίας καὶ γεωλογίας. Οἱ χημειοτέχναι, οἱ γεωπόνοι καὶ οἱ δασολόγοι ἔχουσιν ὡς βάσιον τῶν ἐπιστημῶν αὐτῶν ὀλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Τέλος οἱ μέλλοντες διάφοροι τοῦ κράτους ὑπάλληλοι ἐκπαιδεύονται ἀρισταὶ καὶ προκόπτουσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐνῷ οἱ ἡμέτεροι εἰνες ἀμύοιροι φυσικῶν γνώσεων, γεωργαρίας, ἐμπορευματογνωσίας, λογιστικῆς, μαθηματικῶν γνώσεων κτλ.

Τοιούτου τεχνικοῦ πανεπιστημίου, φρονῶ, διὰ η̄ Ἑλλὰς ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην καὶ ὑπὸ τοιοῦτον τύπον πρέπει νὰ ἴδῃς θῆτα τὸ ὑπὸ τῆς διατήκης τοῦ ἀειμνήστου Δομπόλη ὁρίζομενον. Οἱ τρόφιμοι τούτου, ἔξερχόμενοι εἰς τὸ πρακτικὸν στάδιον, δὲν θὰ ζητήσωσι πελάτας (διαδίκους η̄ ἀσθενεῖς), οὐδὲ θὰ καταφύγωσιν εἰς δημοσίας θέσεις, διότι γινώσκοντες νὰ χρησιμοποιῶσι τὴν φύσιν καὶ τὰς διεπούσας αὐτὴν δυνάμεις, θὰ ζησωσιν ἀνεξάρτητοι καὶ θ’ ἀναπτύξωσι τὴν καθόλου βιομηχανίαν, ἐπιστήμην εὑρυτάτην, γινώσκουσαν νὰ καθιστᾷ τὴν φύσιν δούλην τοῦ ἀνθρώπου. Ο ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως θὰ ἔξαναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ ἐργασθῶσι καὶ νὰ ἐρευνήσωσι καὶ μελετήσωσι τὸν φυσικὸν τῆς πατρίδος ήμῶν πλούτον καὶ νὰ διδάξωσι τὸν λαὸν νὰ ἐκμεταλλεύηται τὴν φύσιν ἐπ’ ἀγαθῷ αὐτοῦ.

Ἐντυχῶς δὲ τὸν πυρῆνα τοιούτου πανεπιστημίου ἔχει η̄ δη η̄ Ἑλλὰς ἀποκτήσει ἀπὸ δέκα καὶ ἐπτὰ ἔτη, διστις ἴδῃς διὰ τῶν ἀτρύτων μόχθων τοῦ ἀειμνήστου Θεοφιλᾶ καὶ λειτουργεῖ νῦν ἐν τῷ κτιρίῳ τοῦ Μετσοβίου πολυτεχνείου, φέρων τὸ κακόζηλον δύνομα *Σχολείον τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν* μετὰ δύο σχολῶν (πολιτικῶν μηχανικῶν καὶ μηχανολόγων). ‘Εν αὐτῷ διδάσκονται ἐκτὸς τῶν ὑψηλῶν μαθηματικῶν, τῆς φυσικῆς, χημείας, γεωλογίας, δρυκτολογίας, δασολογίας καὶ πολιτικῆς οἰκονομίας, ἐφηρμοσμένη μηχανική, γεωδαισία, ἀτμομηχανική, μηχανολογία, γεφυροδοποιία, οἰκοδομική, ἀρχιτεκτονική, λιμενολογία, στατική, σιδηροδρομική καὶ ἄλλα.

Ο θέλων δὲ νὰ καταταχθῇ εἰς τινα τῶν σχολῶν τούτων δὲν ἀρκεῖ νὰ φέρῃ μόνον ἀπολυτήριον γυμνασίου τοῦ κράτους, ἀλλ’ ἀφοῦ ὑποστῇ καὶ τὴν ἐν τῷ πρακτικῷ λυκείῳ ἔξετασιν, θὰ ὑποβληθῇ ἐν τῷ πολυτεχνείῳ εἰς αὐτηράν δοκιμασίαν εἰς τὰ στοιχειώδη μαθηματικά, τὴν φυσικὴν καὶ χημείαν, καὶ ὅντι λάβῃ τὸν βαθμὸν 6 τούλαχιστον (καλῶς) εἰς πάντα τὰ μαθήματα, ἐγγράφεται. ‘Η σπουδὴ εἰνε ὑποχρεωτική, αἱ ἀπουσίαι καὶ η̄ κατὰ τὴν διάρ-

κειαν τῶν σπουδῶν ἐπιμέλεια λαμβάνονται ὑπὸ ὅψιν κατὰ τὰς ἐτησίας ἔξετάσεις, διὸ δὲς δὲ ἀπορριφθεὶς ἀποκλείεται τῶν περαιτέρω σπουδῶν. Συστάσεις, χατήρια, πιέσεις δὲν ὑπάρχουν. ‘Οπόσον δὲ ὑπῆρξαν ἀγλαοὶ οἱ καρποὶ τοῦ ἐκπαιδευτηρίου, καταδείκνυνται ἐκ τούτου, διτὶ οἱ διπλωματοῦχοι αὐτοῦ ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον ἀπήλλαξαν τὴν Ἑλλάδα τῶν πάντοιας προελεύσεως ἀλλοδαπῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, οἵτινες διὰ τῶν ἀδροτάτων μισθῶν τῶν κατεβόχθισαν ὀλόκληρα ἐκατομμύρια.

‘Οδεν διὰ τῆς ἀναδιογανώσεως τοῦ *Σχολείου τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν* εἰς *Καποδιστρείου τεχνικῶν πανεπιστήμων* μετὰ 6 η̄ 7 σχολῶν ἐκτελεῖται η̄ διαθήκη τοῦ ἀειμνήστου Δομπόλη. ‘Η Ἑλλὰς μετ’ δλίγα ἔτη θ’ ἀποκτήση ἀρχιτέκτονας, μηχανολόγους, ἡλεκτροτεχνίτας, χημειοτεχνίτας, μεταλλειολόγους, μεταλλουργούς, γεωπόνους, δασολόγους καὶ οἰκονομικούς καὶ τῆς συγκοινωνίας ὑπαλλήλους, ἀρισταὶ περισσόφων μετὰ πραγματικῶν προσόντων.

‘Αν δὲ πρέπη νὰ ἴδῃς θῆτα τὸ πανεπιστήμιον τοῦτο ἐν Ἀθήναις η̄ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους, δις ἀποφανθῶσιν οἱ τὸ κληρονομικὸν δύκαιον γινώσκοντες, φρονῶ δημοσίας ἐν Ἀθήναις, διότι δρίζεται ὑπὸ τῆς διατήκης, καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐπὶ ὑγιεινῆς καὶ ἀναπεπταμένης τοποθεσίας.

Τὸ δὲ Μετσόβιον πολυτεχνεῖον ἀς μετονομάσθη *Μετσόβιος καλλιτεχνική Ακαδημία*, ἐν η̄ νὰ λειτουργήσῃ τὸ καλλιτεχνικὸν σχολεῖον ἀνεξάρτητον, διπερ, ὃς μὴ ὠφειλε, συνεδέθη διὰ κληροδοτημάτων μετὰ τοῦ σχολείου τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν.

Αὕτη εἶνε η̄ γνώμη μου, κύριε Διευθυντά, η̄ς τε πέπεισμαι, διὰ πολλοὺς θὰ εύῃ τοὺς ἐναντίους, ἀλλ’ ἐλπίζω διτὶ θὰ εύεινται μηδερέσεις η̄ ἀναγνωρίσωσι τὴν δρμότητα τῶν σκέψεων μου καὶ νὰ συντελέσωσι πρὸς πραγμάτωσιν αὐτῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ

Καθηγητής τῆς ἐγχιλογνωτῆς καὶ τῆς τοπογραφικῆς ἀνατομίας εἰς τὸ ‘Εθν. Πανεπιστήμιον.

Εύχαριστως ἀποντῶ εἰς τὴν ἀπὸ 8 Ὁκτωβρίου νεμέτέραν ἐπιστολήν.

Δὲν γνωρίζω λεπτομέρειας τοὺς δρόους καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ἀς ἀναγράφει η̄ διαθήκη τοῦ ἀειμνήστου Ιωάν. Δομπόλη πρὸς ὑδρούσιν Καποδιστρίου Πανεπιστημίου. ‘Ιδοὺ δὲ η̄ περὶ τούτου γνώμη μου, ἦν ζητεῖτε.

Κατ' ἐμὲ ἀνάγκην ἴδρυσεως δευτέρου Πανεπιστημίου, τό γε νῦν ἔχον, δὲν ἔχομεν. Ἀντὶ δὲ τοιούτου φρονῶ, ὅτι διαθήκη ἐπιτρέπῃ, διτι καταλληλότερον θὰ ἡτο νὰ δοθῇ τὸ ἐν λόγῳ κληροδότημα πρὸς ἐπίρρωσιν τοῦ ὑπάρχοντος Ἐθν. Πανεπιστημίου, τὸ διπόιον μεθ' ὅλας τὰς αὐτηρὰς φρίσεις καὶ ἐπικρίσεις τῶν παρὸς ἡμῖν, ἐν ἀντιπαραβολῇ πάντοτε πρὸς τὰ τῆς Ἐσπερίας τοιαῦτα, ἐκπληροῦ ἀριστα τὸν προορισμὸν του.

Ως γνωρίζετε, ζῶμεν εἰς τὸν αἰῶνα τῆς προδόσου, τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τῆς γιγαντιαίας προδόσου τῶν Ἐπιστημῶν, ὡς ἐκ τῶν διοίων μεγάλαι ἀπαιτοῦνται δαπάναι πρὸς ἐφαρμογὴν

καὶ τούτων παρὸς ἡμῖν, πρὸς πρακτικωτέραν μόρφωσιν τῶν ἔξερχομένων τοῦ Ἀνώτατου ἐκπαιδευτηρίου; καὶ τελειοτέραν ἐκπλήρωσιν τῆς ἔθνικῆς ἀποστολῆς τούτου. Ἐκάστη τῶν Σχολῶν ὑπέδειξε καὶ ὑποδεικνύει ἑκάστοτε, διπού δεῖ, τὰ δεόμενα γενέσθαι ἀναλόγως τῶν συγχρόνων προόδων τῶν Ἐπιστημῶν, ἀκριβῶς δὲ τὸ τοιοῦτο ἀπαιτεῖ δαπάνας καὶ μάλιστα μεγάλας, καὶ διὰ τοῦτο λίαν ἐπικαίρως θὰ ἔληγη ἀρωγὸν τὸ ἐν λόγῳ κληροδότημα.

Ἐὰν δ' ὅμως τὸ τοιοῦτο ἀδύνατον, τότε διπού δευτέρου Πανεπιστημίου προτιμοτέρα ἀσυγκρίτως ἡ ἴδρυσις Ἀνώτατης Πρακτικῆς Βιομηχανικῆς Σχολῆς, ἥς στερούμεθα.

ΝΟΡΒΗΓΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ

Γνώρισα κάποιες ἀκοίμητες ψυχές, ποὺ οἱ λογισμοί τους ἀπομένουν πάντα ἀνάμεσα στοὺς ζωντανούς.

Σ' ἔνα χωρὶ τοῦ Νορδφιόδρου δύο ἀνθρώποι μισοῦσαν δὲν ἔνας τὸν ἄλλον, μ' ἔνα βαθύτατο μῆσος.

Γιατὶ τὰ πλούτη τους ἡσαν ἵσια, κι' ἀπὸ τὰ παιδιάτικά τους χρόνια ἡσαν πάντα ἐχθροί.

Ἡ ταραχὴ τῶν καυγάδων τους ἔκανε λυπηταρὲς τῆς νύχτες.

Τυλιγμένος μὲ τὰ πέπλα τοῦ δειλινοῦ δὲ Χάρος κατέβηκε στὸ χωρίο:

Φανερώθηκε στὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς δυὸ καὶ τὸν πῆρε μαζί του στὸν χιονισμένο δρόμο, ποὺ ποτὲ του δὲν βλέπει τὸν Ἀπρίλη.

Ο ἄλλος, ποὺ ἔμεινε, ἀπ' τὴν χαρὰ τοῦ τῷρες στὸ φαγοπότι.

Καὶ ἥρθε ἡ αὐγὴ καὶ τὸν βρῆκε μεθυσμένον.

Κρατοῦσε τὴν εὐτυχία μέσα στὴ φούχτα του.

"Ολος ὁ κόσμος ἤτανε τώρα δικός του, τὰ πλούτη του γινήκανε τόσα κι' ἄλλα τόσα, ἀγάπησε κι' ἀγαπήθηκε.

Ἡ κόρη ποὺ ἀγάπησε, ἡ κόρη ποὺ τὸν ἀγάπησε, ἤτανε πιὸ διάφανη ἀπ' τῆς ἀνοιξιάτικες πηγές.

Μέσα στὰ μάτια τῆς ἔβλεπες τῆς μενεκεδένιες σκέσεις, ποὺ στολίζουν τὰ βουνήσια ἀγριολούλουδα.

Ἡτανε ἡ πρώτη τῆς παρθενικὴ ἀγάπη.

Ἡ φωτεινὴ αὐγὴ τοῦ γάμου ξύγωνε ὥρα τὴν ὥρα.

Μὰ δὲ Πεδαμένος παραφύλαγε, ἀμίλητος, τὴν χαρὰ τοῦ ἐχθροῦ του.

Τὴν παραφύλαγε μέσα στὴ σιγαλιὰ τῶν δρόμων.

Δὲν εἶχε μιρισθεῖ ἀκόμα τὰ κρῖνα τῶν τάφων, ποὺ ἡ μυρωδιά τους χαρίζει τὴν λησμονῆσιά:

Καὶ γι' αὐτὸν λαγοκοιμώτανε, μέσα στὴν παρήγορη χλιαρότητα τῆς γῆς.

Κι' ἀπὸ τὰ βάθη τῆς αἰώνιας μοναξιᾶς ἔγνεψε στὸν ἐχθρό του.

Στὸ γνέψιμο τοῦ πενθαμένου δὲ ζωντανὸς πάγωσε, σᾶν τὸ χιόνι.

Γνώρισα κάποιες ἀκοίμητες ψυχές, ποὺ οἱ λογισμοί τους μένουν πάντα ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ ἐχθρεύθηκαν κι' ἀνάμεσα σ' ἐκείνους π' ἀγάπησαν στὴ ζωὴ τους.

Κι' δὲ ζωντανὸς ἔπεισε ἀρρωστος στὸ στρῶμα καὶ κανένας δὲν κατάλαβε τὴν ἀρρώστεια του.

Καὶ χωρὶς κανένας νὰ καταλάβῃ τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί, τραβήξει κατὰ τὸν χιονισμένο δρόμο, ποὺ ποτὲ του δὲν εἶδε τὸν Ἀπρίλη.

Γιατὶ ἀπ' τὰ βάθη τῆς αἰώνιας μοναξιᾶς δὲ Πεδαμένος τοῦ εἶχε γνέψει μυστικά, δὲ Πεδαμένος εἶχε φωνάξει τῶνομά του.

Γνώρισα κάποιες ἀκοίμητες ψυχές, ποὺ οἱ λογισμοί τους ἀπομένουν πάντα ἀνάμεσα στοὺς ζωντανούς.

[Μετάφρασις]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

*A cette heure où le Soir tombe du ciel et plane
Et frémît doucement dans l'ombre du platane
De roses enroulé,*

*Pendant que je songeais, l'esprit plein d'amertume,
Des bords où le Céphisse, en se brisant, écum'e,
Sophocle m'a parlé!*

JEAN MOREAS

Οι στίχοι αὐτοὶ ἐμπνευσθέντες ἀπὸ μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Κολωνόν, τὴν πρώτην φοράν ποὺ ὁ ποιητὴς μετὰ πολυχρόνιον ἀπονοίαν του ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποτελοῦν οὕτως εἰτεῖν τὸν ἐπιγραμματικὸν πρόλογον τοῦ Αἴαντος. Δημοσιεύονται τὸ πρῶτον ἡδη, παραχωρούμενοι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εὐμενῶς εἰς τὰ «Πλαναθήναια».

Σ. Τ. Δ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΤΟΜΠΡΑΧ

« Ή κεφαλὴ τοῦ κατηγορουμένου δὲν ὑπερέζιει τὴν δριζοτίαν ράβδον τὴν χωρίζουσαν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δικαστῶν του», ὡς συνήθως λέγουν τ' ἀγγλικὰ φύλλα. Ἡ δύνη του ἐν τούτοις δὲν εἶχε τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενηθῇ ἀπὸ τὸν τύπον, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὃτι κανεὶς δὲν ἔδιδε οὕτε λεπτὸν διὰ τὴν ζωὴν ἡ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Μικροῦ Τόμπραχ. Οἱ δικασταὶ μὲ τὴν ἔρυθρην τήβεννον, ἐπὶ ἐν δόλοκληρον ἀπέγευμα ἀφορήτου καύσωνος, τὸν κατεβασάνταν μὲ τὰς ἔρωτήσεις των, καὶ αὐτὸς

ἡθωώθη καὶ παρεκλήθη νὰ ὑπάγῃ δπου ἡθελε. Ἀλλ' αὐτὸν ἡτο χάρις πολὺ δλιγότερον γενναία παρ' ὅσον ἐφαίνετο ἐκ πρώτης ὄψεως, — διότι δὲν εἶχε πουνθενὰ νὰ ὑπάγῃ, τίποτε νὰ βάλῃ εἰς τὸ στόμα του καὶ τίποτε ἐπίσης νὰ βάλῃ ἔπανω του.

Κατέβηκε μὲ τὰ μικρά του ποδαράκια εἰς τὸ προαύλιον τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ φρέατος, ἐκεῖ δὲ ἐσκέπτετο ὅτι μία ἀποτυχοῦσα βούτη, εἰς τὸ μαῦρο νερὸν ποῦ ἐγυάλιζε σ' τὸ βάθος, θὰ τὸν ἔστελνε σ' ἓνα ἄλλο ταξεῖδι, — ἀπὸ τὰ ἄθελα αὐτό, — στὰ Μαῆρα Νερά τὰ πολλά¹.

Κάποιος ὑπηρέτης ἔρωψε ἐπάνω εἰς τὰ πλινθία τοῦ προαυλίου ἕνα τορβᾶν κενόν, καὶ ὁ Μικρὸς Τόμπραχ ὁ δοποῖος ἐπεινοῦσε, ἥρχισε νὰ μαζεύῃ ἀπὸ τὰς πτυχάς του τ' ὀλίγο βλαμμένο κριθάρι ποῦ εἶχε ἀφίσει τὸ ἄλογο.

— 'Α ! κλέφταρε ! — καὶ μόλις τόσα δὰ τὴν ἐγλύτωσες ἀπὸ τὸ δικαστήριο. Γιὰ ἔλλα ἐδώ !

Καὶ ὠδήγησε τὸν Μικρὸν Τόμπραχ ἀπὸ τὸ αὐτὸν εἰς ἕνα ὑψηλὸν καὶ παχὺν Αγγλον, ὁ δοποῖος ἥκουσε τὸ ἰστορικὸν τῆς κλοπῆς.

— 'Α ! εἶπεν ὁ 'Αγγλος τοὺς καὶ ἐπανάληψιν (μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι μετεχειρίσθη μίαν λέξιν πολὺ πλέον δομεῖαν). Βάλτε τον στὸ δίκτυο καὶ νὰ τὸν πάρωμε μᾶς στὸ σπίτι.

Οὕτως ὁ Μικρὸς Τόμπραχ ἔρριφθη εἰς τὸ δίκτυον τοῦ μικροῦ ἀμαξιοῦ καὶ, χωρὶς ν' ἀμφιβάλλῃ καθόλου ὅτι θὰ τὸν ἔσφαξαν καὶ θὰ τὸν ἀλάτιζαν ὁσάν τὰ γονφουνάκια, μετεφέρθη εἰς τὸ σπίτι τοῦ 'Αγγλου.

— 'Α ! εἶπεν ὁ 'Αγγλος, δῶς καὶ τὴν πρώτην φοράν, ἀκοῦς ἐκεῖ κριθάρι βλαμμένο ! Δόστε του νὰ φάῃ, τοῦ ἀλιτήριου, καὶ ἐγὼ θὰ σου τὸν κάνω ἔναν σταυλίτη πρώτης ! ' κοῦς ἐκεῖ ! Κριθάρι βλαμμένο !

— Τώρα γιὰ πές μας τὰ δικά σου, εἶπεν ὁ πρῶτος ὑπηρέτης εἰς τὸν Μικρὸν Τόμπραχ, ἀφοῦ αὐτὸς ἐτελείωσε τὸ φαγητόν του, τὴν ὥραν ποῦ οἱ ὑπηρέται ἀνεπαύοντο εἰς τὸ ἴδιαιτερον διαμέρισμά των, πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι. Δὲν εἴσαι ὑπηρέτης παρὰ μόνον γιὰ νὰ τρῶς ἀκόμη. Πῶς ἐδικάσθηκες, καὶ γιατί; Πές μας, διαβόλου γέννα !

— Δὲν μᾶς ἔφτανε τὸ ψωμί, εἶπε ὁ Μικρὸς

¹ Μαῆρα Νερά (Καλα-πάνι) εἶνε ἡ θάλασσα. Ή αὐτοκτονία τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν ἀγγλικὸν νόμον, καὶ οἱ Ἰνδοὶ κατάδικοι μεταφέρονται εἰς τὰς Νήσους 'Ανδαμάνιας.

Τόμπραχ μὲ σοβαρότητα καὶ ἡσυχίαν. 'Εδῶ εἶνε καλά.

— Πές τα ἵσια καὶ ξάστερα, εἶπε ὁ πρῶτος ὑπηρέτης, καὶ μὴ πολεμᾶς νὰ ξεφύγῃς, γιατὶ θὰ σὲ βάλω νὰ παστρέψῃς τὸν σταῦλο τοῦ ντορίου ὀλόγου ποῦ εἶνε βιρβάτο καὶ ζαγκάνει ἀσὰν καμήλα.

— 'Ημαστε τέλος, ξέρετε, ἀπὸ ἐκείνους ποῦ βγάζοιν λάδι, εἶπε ὁ Μικρὸς Τόμπραχ, ἀνασκαλεύων τὴν σκόνην μὲ τὰ δάκτυλα τῶν ποδιῶν του. 'Ημαστε λαδάδες... ὁ πατέρας μου, ή μάνα μου, τ' ἀδέρφι μου (ἥταν τέσσερα χρόνια μεγαλείτερο ἀπὸ ἐμένα) ἐγώ, καὶ ἡ ἀδερφή μου.

— Αὐτὴ ποῦ τὴν ηὔρανε πνιγμένη μέσ' τὸ πηγάδι; ήρωτησε ἕνας ποῦ εἶχε μάθει διὰ τὴν δίκην.

Αὐτὴν δά, ἀπήντησε σοβαρὰ ὁ Τόμπραχ. Αὐτὴν ποῦ τὴν ηὔρανε πνιγμένη μέσ' τὸ πηγάδι. Κάποτε, — μὰ πότε δὲν θυμάμαι πειά, — ἔκανε ὁ Θεὸς κ' ἐπεσε θανατικὸ στὸ χωριό ποῦ εἶχαμε τὸ λητοριβειό μας, καὶ τὴν ἀδερφή μου τὴν ηὔρε πρώτη τὸ κακὸ κ' ἔχασε τὸ φῶς της, γιατὶ ἥταν ἡ μάτα, — ἡ βλογιά. 'Επειτα ὁ πατέρας καὶ ἡ μάνα πεθάνανε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἀρρώστεια κ' ἐτοίμασε μοναχά, — τ' ἀδέρφι μου ποῦ ἥταν δώδεκα χρονῶν, ἐγὼ ποῦ ἥμουνα δικτὼ καὶ ἡ ἀδερφή μου ποῦ ποῦ ἥτανε στραβή. Εἴχαμε ὡς τόσο ἀκόμα τὸ βῶδι καὶ τὸ λητοριβειό κ' ἐπαιδεύομαστε νὰ βγάζωμε λάδι καθώς πρῶτα. Μὰ ὁ Σαρτζάν Ντάς, ὁ ἔμπορος, μᾶς γελοῦσε, καὶ δὲν εἶχαμε πάντα παρὰ ἕνα βῶδι μονάχα, κι' αὐτὸν κακοκέφαλο. 'Εβάλαμε λουλούδια κίτρινα γιὰ τοὺς θεοὺς γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸ τοῦ βωδιοῦ καθὼς καὶ στὸ μεγάλο δοκάρι τοῦ λητοριβειοῦ, ποῦ βγαίνει δέω ἀπὸ τὴν σκεπή· μὰ τίποτε δὲν ὠφέλησε, καὶ ὁ Σαρτζάν Ντάς ἥτανε πάντα κακόψυχος.

— Μπάροι - μπάρ, ἐψιθύρισαν αἱ γυναῖκες τῶν ὑπηρετῶν, νὰ γελάῃ ἔτσι ἕνα παιδί. 'Αλλὰ τὸ ξέρομε ὅλαις μας τί σου εἶνε ὁ μπούννια!¹.

— Τὸ λητοριβειό ἥτανε παληρό, — κ' ἐμεῖς δὲν ἡμαστε χεροδύναμοι — τ' ἀδέρφι μου κ' ἐγώ· καὶ δὲν μπορούσαμε νὰ στερεόνωμε γερὰ τὸ μεγάλο δοκάρι στὴν τρύπα τῆς μηλόπετρας.

— 'Αλήθεια, εἶπεν ἡ γυναῖκα τοῦ πρώτου ὑπηρετού, γυναῖκα γεμάτη ἀπὸ στολίδια, καὶ ἥλθε πλησιέστερα. Χρειάζεται ἄνδρας γερὸς γι' αὐτὴ τὴν δουλειά. Σὰν ἥμουνα κόρη στὸ σπίτι τοῦ πατέρα...

¹ Εμπορος.

— Σώπαινε τώρα, γυναῖκα, εἶπεν ὁ πρῶτος ὑπηρέτης. Λέγε ἐσύ, παιδί.

— Δὲν πειράει, εἶπε ὁ Μικρὸς Τόμπραχ. Τὸ μεγάλο δοκάρι ἔχαλασε ἔξαφνα τὴν σκεπή, δὲν θυμάμαι πειὰ πότε, καὶ μᾶζι μὲ τὴν σκεπή ἐπεσε ἕνα μέρος τοῦ πισινοῦ τούχου, κι' ὅλα αὐτὰ μᾶζι ἐκοψομέσιασαν τὸ βῶδι. 'Ετσι δὲν εἶχαμε πειὰ οὔτε σπίτι, οὔτε λητοριβειό, οὔτε βῶδι — τ' ἀδέρφι μου, ἐγὼ καὶ ἡ ἀδερφή μου ποῦ ποῦ ἥταν στραβή. 'Εφύγαμε ἀπὸ ἐκεῖ κλαίοντας καὶ κρατῶντας ὃ ἔνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ εἶχαμε ὅλα ὅλα ἐπτὰ ἄννας στὴν τσέπη. Καὶ ἥταν λιμὸς καὶ λιμὸς στὸν τόπο! Δὲν θυμάμαι πειὰ πῶς τὸν ἐλέγανε τὸν τόπο! Τότε ποῦ λέτε, ἐκεῖ ποῦ ἐκοιμόμαστε τὴν νύκτα, τὸ ἀδέρφι μου τὸ μεγάλο ἐπῆρε τὰ πέντε ἄννας ποῦ μᾶς ἀπέμεναν καὶ ἐδῶθε πᾶνε οἱ ἄλλοι. Οὔτε ξέρω τί ἀπόγινε. Στ' ἀνάθεμα νὰ πάῃ. Μὰ ἐγὼ καὶ ἡ ἀδερφή μου ἔζηταινεναμε γιὰ τὸ ψωμὶ στὰ χωριά, καὶ ψωμὶ δὲν ἥταν γιὰ νὰ μᾶς δώσουν! Παρὰ ὅλοι τους μᾶς ἔλεγαν· « Πηγαίνετε νὰ βρήτε τοὺς 'Εγγλέζους καὶ θὰ σᾶς δώσουν! ». Δὲν ἥξερα τί εἶνε οἱ 'Εγγλέζοι· ἀλλὰ μᾶς λέγαν πῶς εἶνε ἀνθρωπὸς ἀσπροὶ καὶ πῶς κάθονται σὲ σκηναίς. 'Ετράβηξα γιὰ πάρα πέρα ἀλλὰ δὲν ξέρω νὰ πῶ ποῦ ἐπῆγα, καὶ δὲν εἶχαμε πειὰ νὰ φάμε, οὔτε ἐγὼ οὔτε ἡ ἀδερφή μου. 'Ενα βράδυ, ἐκεῖ ποῦ αὐτὴ ἔκλαιγε καὶ ἔζητουσε νὰ φάῃ, ἐφθάσαμε κοντά σ' ἕνα

πηγάδι καὶ τῆς εἶπα νὰ καθήσῃ στὸ πλάι, καὶ τὴν ἔσπρωξα κ' ἐπεσε μέσα, γιατί, δὲν λέω ψέματα, ἥτανε στραβή· καὶ εἶνε πειὸ καλὰ νὰ πεθάνῃ κανεὶς ἔτσι παρὰ ἀπὸ πεῖνα.

— 'Αι, ἀ! ἐφώναξαν ὅλαι μᾶζι αἱ γυναῖκες τῶν ὑπηρετῶν· τὴν ἔσπρωξε κ' ἐπεσε μέσα, γιατὶ εἶνε πειὸ καλὰ νὰ πεθάνῃ κανεὶς ἔτσι παρὰ ἀπὸ πεῖνα.

— Θὰ ἔπεφτα κι' ἐγώ, ἀλλὰ δὲν ἐπίγηκε ἀμέσως καὶ μὲ ἐφώναξε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ πηγάδι καὶ ἔτσι ἐφοβήθηκα καὶ τῶβαλα στὰ πόδια. Τότε κάποιος μοῦ παρουσιάσθηκε ἐκεῖ καὶ ἔλεγε πῶς ἐγὼ τὴν ἔπιξια καὶ πῶς ἐμόλεψα τὸ πηγάδι, καὶ μ' ἐφεραν σ' ἕναν ἀσπρὸ 'Εγγλέζο ποῦ λέτε, ἐκεῖ ποῦ ἐκοιμόμαστε τὴν νύκτα, τὸ ἀδέρφι μου τὸ μεγάλο ἐπῆρε τὰ πέντε ἄννας ποῦ μᾶς ἀπέμεναν καὶ ἐδῶθε πᾶνε οἱ ἄλλοι. Μὰ δὲν ἥταν μάρτυρες καὶ εἶνε πειὸ καλὰ νὰ πεθάνῃ ἔτσι παρὰ ἀπὸ πεῖνα. Καὶ ἔτσι παρὰ ἀπὸ πεῖνα.

— Τόσῳ δὲν παρέστησε τὸ πηγάδιον τοῦ πρώτου. Μὰ τί εἶσαι σὺν ποῦ εἶσαι ἀδύνατο δύναμις, δὲν δημιουργεῖται σὲ μιὰ σκηνή, καὶ αὐτὸς μὲ ἔστειλε ἐδῶ. Μὰ δὲν ἥταν μάρτυρες καὶ εἶνε πειὸ καλὰ νὰ πεθάνῃ ἔτσι παρὰ ἀπὸ πεῖνα. Καὶ ἔτσι παρέστησε τὸ πηγάδιον τοῦ πρώτου.

— 'Εγὼ ποῦ ἥμουνα πεινασμένος, τώρα εἶμαι χορτάτος, εἶπε ὁ Μικρὸς Τόμπραχ καὶ ἔξηπλωθη ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν. Καὶ θάθελα νὰ κοιμηθῶ.

— Η σύζυγος τοῦ πρώτου ἀπλωσε ἔναν ἀπλάδι

ἐπάνω του, ἐνῷ ὁ Μικρὸς Τόμπραχ ἐκοιμάτο τὸν ὑπνον τοῦ δικαίου.

[Μετάφρασις Χ Θ. Δ. RUDYARD KIPLING

ΤΟ ΕΝΣΤΙΚΤΟΝ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ*

Τωρόντι, μόνον τὸ φυσικὸν τέλος, τὸ ἐπερχόμενον μετὰ τὴν ἐμφάνισην τοῦ ἐνστίκτου τοῦ θανάτου, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἀπώτατος σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρχεως. 'Αλλά, πρὸ τοῦ τελευταίου τούτου σταθμοῦ, ἔχει τις νὰ διανύσῃ διόλκηρον ζωὴν ὅμαλην, — ζωήν, ἡ δοπία δοφεῖλει νάπολαύσῃ ἔξισου τὸ αἰσθηματικὸν τῆς ζωῆς διευκολύνει πολὺ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος καὶ μᾶς δεικνύει τί πρέπει νὰ κάμινωμεν καὶ δηλητεῖται τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μας. 'Η ἐπιστήμη μᾶς ἐδίδαξεν ἐσχάτως, διτὶ διάνθρωπος, καταγόμενος ἀπὸ τὰ ζῶα, ἔχει εἰς τὸν δργανισμὸν τοῦ προτερήματα ἀλλὰ καὶ

ἔλαττώματα, καὶ διτὶ μόνον τὰ δεύτερα ταῦτα καθιστῶσι τὴν ὑπαρξίν του τόσον δυστυχῆ. 'Επειδὴ ὅμως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν εἶνε στάσιμος καὶ ἀμετάβλητος, δύναται νὰ τροποποιηθῇ ἐπ' ἄγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

— Άρα ἡ 'Ημική πρόπειρε νὰ βασισθῇ δηλητατωματικῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, δοπία εἶνε σήμερον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τελείας, ἐπὶ τῆς ιδεώδους, δοπία εἶνε εἰς τὸ μέλλον. Πρὸ παντός, πρόπειρε νάποπειραδῶμεν νάποκαταστήσωμεν τὴν κανονικὴν ἔξελιξιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τουτέστι νὰ μεταβάλωμεν τὰς δυσαρμονίας της εἰς ἀρμονίας. 'Επειδὴ μόνη ἡ 'Επιστήμη εἶνε ίκανη νὰ ἔκτελεσῃ τοιούτον ἔργον, ἡ ἀνθρωπότης δοφεῖλει νὰ τη παράσχῃ ὅλα τὰ μέσα καὶ δηλας τὰς εὐκολίας. 'Εν τούτοις, καὶ

* Ιδε «Παναθήναια» σελ. 11.

Ο ΣΟΥΗΔΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΠΑΥΛΟΣ ΒΙΕΡΕ

ΕΡΓΟΝ ΚΑΡΛ ΜΙΛΔΕ

εἰς τὰς πλέον πολιτισμένας χώρας, ἡ Ἐπιστήμη εὑρίσκεται ἀκόμη μακράν πολὺ τοῦ Ἰδεώδους τούτου. Εἰς κάθε της βῆμα συναντᾷ ἐμπόδια πολυάριθμα, τὰ δποῖα ἀνακόπτουν τὴν πρόσοδόν της σημαντικῶς.

Ἡ ἐν λόγῳ βελτίωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀπαιτεῖ προπαντὸς τὴν βαθεῖαν αὐτῆς γνῶσιν. Πῶς εἰμποροῦμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν μετατροπὴν τοῦ σημερινοῦ γήρατος, παθολογικοῦ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν, εἰς γῆρας φυσιολογικὸν καὶ δμαλόν, ἀν δὲν γνωρίσωμεν, ἀν δὲν σπουδάσωμεν ἀρκούντως τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ μηχανισμόν; Ἀλλ' ἔνεκα τῶν βαθέως οἰζωμένων προλήψεων, δυσκολώτατον εἶνε νὰ προμηθευθῇ κανεὶς δργανα γερόντων νεκρῶν. Αἱ νεκροφίαι προσκρούουν κατὰ δυσχερεῖῶν σχεδὸν ἀνυπερβλήτων. Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον, « νεκροφίᾳ δὲν δύναται νὰ γίνῃ εἰμὶ 24 ὥρας μετὰ τὸν θάνατον ». Καὶ τοῦτο, μόνον ἐν ἦ περιπτώσει δὲν ηθελε ζητηθῆ « ὑπὸ

τῶν ἀνιόντων ἡ κατιόντων συγγενῶν κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ἀρρένων ἡ θηλέων, συζύγου, ἀδελφῶν, θείων, ἀνεψιῶν ». Ἐννοεῖται ἐκ τούτου δποῖα δυσχέρειαι παρουσιάζονται εἰς τὸν θέλοντα νὰ σπουδάσῃ τὸν γεροντικὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ ζητῇσῃ τὰ μέσα τῆς θεραπείας του, κυρίως δι' ὁρῶν παρασκευαζομένων ἐξ ἀνθρωπίνων σπλάγχνων. Καὶ δλαι αὐταὶ αἱ δυσχέρειαι πηγάζουν ἐκ τῆς προλήψεως, δτι ὑπάρχει ζωὴ μετὰ θάνατον καὶ ἀνάστασις!

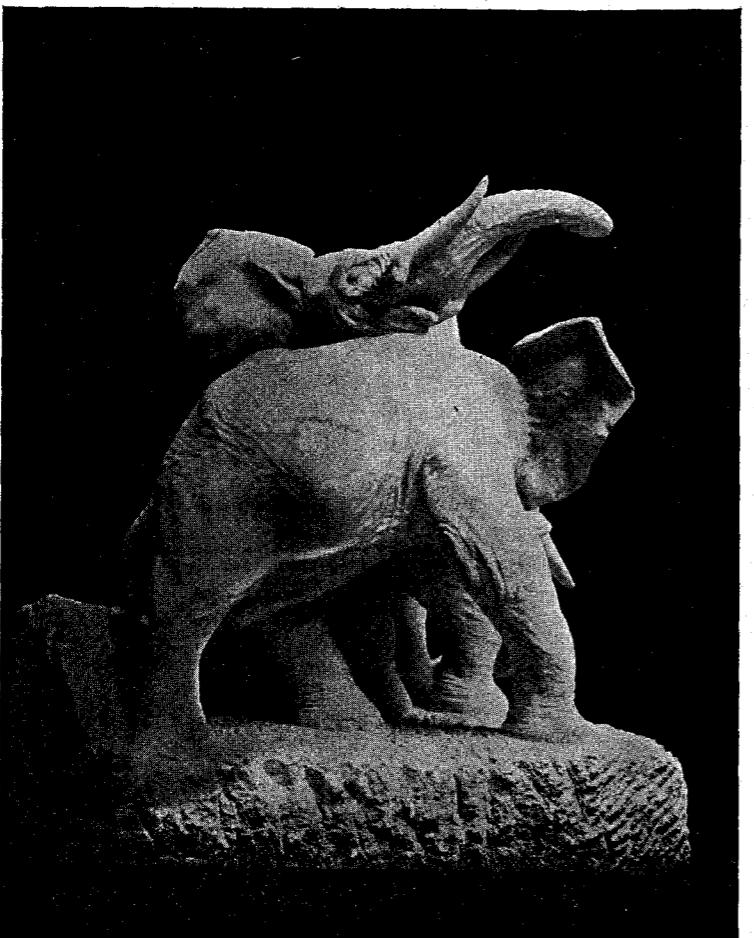
Ἄπαξ παρεδέχθη ὁ πολιτισμένος ἀνθρωπος, δτι οὔτε αἱ θρησκεῖαι, οὔτε τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα εἰμποροῦν νὰ λύσουν τὰ προβλήματα τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλ' δτι μόνη ἡ θετικὴ Ἐπιστήμη εἶνε ἐκανὴ νὴ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦτο, — δφεύλει νὰ ἀρῃ τὰ προσκόμματα, τὰ παρεμποδίζοντα τὰς πρόσοδους της. Ἡ ἔξαλεψις τῶν δυσαρμονιῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ μεθόδων ἐπιστημονι-

κῶν φαίνεται δυνατή, διότι ἄλλοτε τὸ γῆρας τῶν ἀνθρώπων ἥτο φυσιολογικώτερον, ἡ ζωὴ μακροτέρα καὶ διάνατος φυσικώτερος ἀπὸ σήμερον. Παράδειγμα οἱ πατριάρχαι τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τῶν δποίων τόσον ἡρεμος καὶ γλυκὺς ζωγραφίζεται ὁ θάνατος, δὲν ἐσχάτῳ γῆρατι, καὶ προφανῶς μετὰ τὴν γένεσιν τοῦ οὐκείου ἐνστίκτου ἐπερχόμενος.

Ἡ σπουδὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δχι μόδον μᾶς ἐπιτρέπει νὰ γνωρίσωμεν τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ὑπάρχειας μας, ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς διαφωτίζει περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς πρόσοδου. Γνωρίζομεν δτι οἱ φιλόσοφοι παραδέχονται γενικῶς τάσιν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόσοδον. Ἀλλὰ οἱ ἔννοοι μὲ τὰς δύο ταύτας λέξεις; Ἐπεχειρησαν νὰ τὰς δρίσουν δσωτὸν δυνατὸν σαφέστερα, δὲν ὑπατος τῶν συγχρόνων φιλοσόφων, δὲν Ἐρβέρτος Σπένσερ, ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὰς δλόκηρον μελέτην. Ἐσπούδασε τὰ φαινόμενα, τὰ δποῖα θεωρεῖ διὰ προοδευτικὰ εἰς τὴν ἀνόργανον κατ' ἀρχὰς φύσιν, ἐπειτα εἰς τὸν κόσμον τῶν ἐνοργάνων, καὶ τέλος εἰς τὸ ἀνθρωπίνον γένος. Ὡς προοδευτικὰς μεταβολὰς δὲν θεωρεῖ παρὰ μόνον ἐκείνας, αὶ δποῖαι « ἀμέσως ἡ ἐμμέσως συμβάλλουν εἰς τὴν αὔξησιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, καὶ ἔνεκα τούτου ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον δύναται τις νὰ τὰς θεωρῇ προοδευτικά ». Διὰ νὰ καθορίσῃ τὰ φαινόμενα τὰ συνιστῶντα τὴν πρόσοδον, δὲν Σπένσερ θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ τὰ παρακολουθήσῃ ἐκ παραλλήλου, ἀφ' ἐνὸς τὰ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐκδηλούμενα, ἀφ' ἐτέρου τὰ εἰς τὸν ἄλλον, τὸν ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου κόσμον. Παντοῦ, κατ' αὐτόν, ἡ πρόσοδος συντελεῖται διὰ τῆς μετατροπῆς φαινομένων ἀπλουστέρων εἰς φαινόμενα συνθετώτερα παρατηρεῖται μὲ ἄλλους λόγους σταθερά τις διαφόρησις, εἴτε εἰς τὴν ἔξελιξιν τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, εἴτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου, εἴτε εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν δμάδων ἡ κοινωνίων. Ο Σπένσερ ταυτίζει τὴν πρόσοδον μὲ τὴν ἔξελιξιν, ἡ δποία κατ' αὐτὸν εἶνε « ὀλοκλήρωσις ὑλῆς συνοδευομένη ἀπὸ δαπάνην κινήσεως, κατὰ τὴν δποίαν ἡ μὲν ὑλὴ μεταβαίνει ἀπὸ δμογένειαν ἀριστον, ἀπαρφῇ, εἰς ἐτερογένειαν σαφῇ καὶ ὀρισμένην, ἡ δὲ κίνησις ὑφίσταται μεταβολὴν ἀνάλογον ». Ὁ δρισμὸς σύντος ἀξιοῦ νὰ περιλάβῃ πάρα πολλὰ φαινόμενα, τοῦτο δὲ τὸν καθιστᾶ κάπως ἀνακριβῆ, προπάντων δταν τὸν ἐφαρμόζῃ κανεὶς εἰς τὰν ἀνθρώπινα. Μόνη ἡ διαφόρησις δὲν ἀποτελεῖ δλόκηρον τὴν πρόσ-

δον. Ὁδεν πρέπει νὰ ἔξετάσωμεν ἔως ποῦ σταματᾶ τὸ κῦρος τοῦ δρισμοῦ, καὶ πῶς πρέπει νὰ τροποποιῆται εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας ταύτης περὶ ἔξελιξεως καὶ πρόσοδου, ἄγει τὸν Σπένσερ εἰς τὸ νὰ δρίσῃ τὴν Ἡθικὴν ὡς τάσιν πρὸς βίον δσωτὸν δυνατὸν τελειότερον καὶ μακρότερον. Κατ' αὐτὸν « τέλειος » εἶνε συνώνυμον τοῦ « πολύπλοκος », ὡς δύναται τις νὰ πεισθῇ, παρακολουθῶν τὸν συλλογισμὸν του. Ὁ πολιτισμὸς εἶνε ἐπιτέλεσις πρόσοδου ἐν σχέσει πρὸς τὸν πρωτογενῆ βίον. « Ἡ τροφὴ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἀνθρώπου κατὰ τρόπον πανοικιώτερον, ἀναλόγως τῆς ἐμφάνσεως καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς δρέξεως εἶνε κατὰ πολὺ ἀνωτέρα ὡς ποιότης εἶνε ἀπηλλαγμένη πάστης ἀκαθαρσίας εἶνε κατὰ πολὺ ποικιλωτέρα παρασκευάζεται καλλίτερα ». Ἡ αὐτὴ διαφόρησις παρατηρεῖται εἰς τὰ τῆς ἐνδυμασίας, τῆς κατοικίας, κτλ. Πᾶσα πρόσοδος, κατὰ τὸν Ἐρβέρτον Σπένσερ, πρέπει νὰ ἔξυπηρετῇ τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν, νὰ χρησιμεύῃ δηλαδὴ εἰς τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν παράτασιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἀλλ' εἶνε εὐκολὸν νὰ βεβαιωθῇ κανεὶς, δτι ἡ θεωρία αὐτῇ περὶ τῆς πρόσοδου εἶνε ἀνακριβής, δπως καὶ δρισμὸς τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρχειας. Ἀν τὸ πολύπλοκον τῶν βιωτικῶν δρων ἐκδηλοῦται παρὰ τοῖς πολιτισμένοις λαοῖς, εἶνε τρόποντι δ καλλίτερος τρόπος διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν εὐτυχίαν, δὲν ὑπάρχει τότε λόγος νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν ὅδὸν αὐτήν. Ἀν ἀπεναντίας ἀληθῆς πρόσοδος εἶνε μότη ἡ ἔξαλεψις τῶν δυσαρμονιῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἡ ἀποκατάστασις γήρατος φυσιολογικοῦ, καταλήγοντος εἰς θάνατον φυσικόν, οἱ δροι μεταβαλλοῦνται καὶ εὐκρινίζονται ἀμέσως. Τὸ ὑπερβολικῶς σύνθετον τοῦ βίου τῶν νεωτέρων πολιτισμένων λαῶν εἶνε δείγμα πρόσοδου διὰ τὸν Σπένσερ, ἀλλ' ὅχι καὶ διὰ τὸν Μετσνικώφ. Ὁ Ἀγγλος φιλόσοφος δμιλεῖ περὶ τροφῆς, περὶ τῆς ποικιλίας της καὶ τῆς τεχνικῆς παρασκευῆς της. Ἀναντίρρητον δμως, δτι ἡ πολυπλοκότης εἶνε βλαβερὰ διὰ τὸ φυσιολογικὸν γῆρας, καὶ δτι ἡ ἀπλουστέρα τροφὴ τῶν διαφόρησις, εἴτε εἰς τὴν ἔξελιξιν τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, εἴτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου, εἴτε εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν δμάδων ἡ κοινωνίων. Ο Σπένσερ ταυτίζει τὴν πρόσοδον μὲ τὴν ἔξελιξιν, ἡ δποία κατ' αὐτὸν εἶνε « ὀλοκλήρωσις ὑλῆς συνοδευομένη ἀπὸ δαπάνην κινήσεως, κατὰ τὴν δποίαν ἡ μὲν ὑλὴ μεταβαίνει ἀπὸ δμογένειαν ἀριστον, ἀπαρφῇ, εἰς ἐτερογένειαν σαφῇ καὶ ὀρισμένην, ἡ δὲ κίνησις ὑφίσταται μεταβολὴν ἀνάλογον ». Ὁ δρισμὸς σύντος ἀξιοῦ νὰ περιλάβῃ πάρα πολλὰ φαινόμενα, τοῦτο δὲ τὸν καθιστᾶ κάπως ἀνακριβῆ, προπάντων δταν τὸν ἐφαρμόζῃ κανεὶς εἰς τὰν ἀνθρώπινα. Μόνη ἡ διαφόρησις δὲν ἀποτελεῖ δλόκηρον τὴν πρόσ-

ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ ΠΑΙΖΟΝΤΕΣ

ΕΡΓΟΝ ΚΑΡΑ ΜΙΛΛΕ

μαγειρικήν καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν ἀπλῆν δίαιταν τῶν προγόνων μας. Ἡ ἀληθῆς 'Υγιεινή, ἡ δποία εὐρίσκεται εἰς πλήρη ἀσυμφωνίαν μὲ τὴν πολύπλοκον μαγειρικήν, δὲν ἐπιδοκιμάζει περισσότερον τὴν «διαφόρησιν», τῆς δποίας τόσῃ γίνεται κατάχρησις, δσον ἀφορᾶ τὰ τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς κατοικίας. Ἡ πρόδοδος ἄρα συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀπλοτοίησιν τοῦ βίου τῶν πολιτισμένων λαῶν. Γενικῶς δὲ ἡ πολυτέλεια, ἡ δποία τόσον ἔβλαψε καὶ βλάπτει τοὺς ἀνθρώπους, βασίζεται ὅχι ἐπὶ καθολικοῦ τάχα νόμου τῆς παγκοσμίου ἔξελιξεως, ἀλλ' ἐπὶ ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς πολὺ διαφορετικῆς ἀπὸ ἐκείνην, ἡ δποία θεωρεῖ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κανονικοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὡς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως.

'Αφ' ἡς στιγμῆς καθορίζεται οὗτως ἡ σημα-

σία καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεώς μας, ἀληθῆς εύτυχία δὲν εἰμπορεῖ πλέον νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἡ δποία παραβλάπτει τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κανονικοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Οἱ νέοι, ἀντὶ νὰ καταχρῶνται ὅλας τὰς ἀπολαύσεις, ἀποβλέποντες εἰς τὸ δῆθεν μοιραῖον ἐνὸς γήρατος ἡ ἐνὸς θανάτου παθολογικοῦ, πρέπει ἀπεναντίας νὰ προετοιμάζωνται διὰ τὸ φυσιολογικὸν γῆρας καὶ τὸν φυσικὸν θανάτον. Ἡ διαπαιδαγώγησις εἰς τὸ μέλλον θὰ εἶνε βεβαίως μακρά. Σήμερον τὰ ἔτη τῆς σπουδῆς εἶνε πολὺ περισσότερα ἀφ' δσον ἥσαν πρὸ ἐνὸς αἰῶνος. "Οσον τὸ πλῆθος τῶν γνώσεων θὰ γίνεται μεγαλήτερον, τόσον περισσότερος χρόνος θὰ πατήται διὰ νὰ τὰς μανθάνωμεν. Μὲ τὴν διαφορὰν δμως, δτὶ ἡ προπαρασκευαστικὴ αὕτη περίοδος θὰ χρησιμεύῃ ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ὕριμον ἡλικίαν καὶ εἰς τὸ ἴδαικὸν γῆρας.

Τὸ σημερινὸν γῆρας, τοῦ δποίου συνήθως τόσον ἀπεχθῆ δίδομεν εἰνόνα, εἶνε γῆρας ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τὴν πραγματικήν του ἔννοιαν, πλήρες ἐγώσμοῦ, ἀμβλυωπίας, πλάνης, προλήψεως, ἀνικανότητος καὶ κακεντρεχείας. Τὸ φυοιολογικὸν γῆρας τοῦ μέλλοντος θὰ εἶνε βεβαίως διαφορετικὸν ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην. Εἰς τὰς τελειοτέρας κοινωνίας τῶν ζώων, δπως π.χ. αἱ κοινωνίαι μερικῶν ἐντόμων, παρατηρεῖται μεγάλη διαφόρησις μεταξὺ τῶν μελῶν των. Ἐκτὸς τῶν ἀτόμων, τῶν ἴκανῶν πρὸς ἀναπαραγωγήν, εὑρίσκονται ἄλλα, στείρα, καταγινόμενα εἰς τὸ νάνατρέφοντα μικρὰ καὶ νὰ ἐκτελοῦν ἔργα χρησιμα εἰς τὴν διομέλειαν. Εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἡ διαφόρησις αὕτη γίνεται κατ' ἄλλον τρόπον. Δὲν καταλήγει εἰς τὸν σχηματισμὸν τάξεως ἀτόμων ἔξ ἀρχῆς στείρων ἄλλα, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε πολὺ μακροτέρα τῆς τοῦ ἐντόμου, διαιρεῖται εἰς δύο περιόδους: τὴν παραγωγικὴν καὶ τὴν στείρων. Τὸ γῆρας, τὸ δποίον, ὡς ἔχει σήμερον, φαίνεται μᾶλλον ὡς βάρος ἀνωφελές, ὑπὸβη ἡ περίοδος τῆς ἐργασίας ἔξ ἥσ πολλὰ ὑὰ ὀφελῆται ἡ κοινωνία. Ὁ γέρων, μὴ ἵποκείμενος πλέον οὔτε εἰς ἀπώλειαν μνήμης οὔτε εἰς ἔξασθενησιν διανοητικήν, θὰ χρησιμοποιῇ τὴν μεγάλην του πείραν εἰς τὰς πολυπλοκωτέρας καὶ τὰς λεπτότερας κοινωνικὰς ἀσχολίας, παραδείγματος χάροιν εἰς τὴν πολιτικήν, δπον ἡ ἀνάμιξις τῶν νέων, ἔνεκα τῆς ἀπειρίας των ἀποβάνει πολλάκις βλαβερά.

"Οταν θάνατον γωρίσῃ ἔκαστος τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ θὰ παραδεχθῇ ὡς ἴδαικον του τὴν πραγματοποίησιν τῆς κανονικῆς ἔξελιξεως, τότε θὰ ὑπάρχῃ ἀσφαλῆς δδηγὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου. Θὰ γνωρίζῃ τον λάχιστον ἔκαστος ποὺ πρέπει νὰ φθάσῃ. Θέλουν νὰ βελτιώσωσι τὴν ζωήν, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρουν οὔτε πῶς νὰ το κάμιον, οὔτε πρὸς ποῖον σκόπον. Μόνη ἡ Ἐπιστήμη εἶνε ἴκανη νὰ το κάμῃ. Αὕτη πρέπει νὰ χρησιμεύῃ ὡς σημαία διὰ τὴν συνένωσιν δλων τῶν φωτισμένων ἀνθρώπων τῆς γῆς. Καὶ περὶ τὴν σημαίαν τῆς Ἐπιστήμης θὰ συνασπισθοῦν μίαν ἡμέραν καὶ θὰ δελφωθοῦν δλοι οἱ ἀνθρώποι, δπως ἄλλοτε περὶ τὴν σημαίαν τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος, κτλ.

Φαίνεται λίαν πιθανόν, δτὶ ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ γήρατος καὶ τοῦ θανάτου, ἡ δποία θάποτελέσῃ δύο κλάδους τῆς Ἐπιστήμης, τὴν Γεροντολογίαν καὶ τὴν Θανατολογίαν, θὰ ἐπιφέρῃ μεγάλας μεταβολάς εἰς τὴν πορείαν τῆς ἀσχάτης περιόδου τῆς ζωῆς. Πᾶν δτὶ γνωρίζομεν περὶ τούτου, ἐπιτρέπει αὕτη τὴν ὑπόθε-

σιν. Ἀλλὰ θὰ δυνηθῶμεν νὰ φθάσωμεν ποτὲ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐνστίκτου τοῦ φυσικοῦ θανάτου; Ἄν τὸ ἐνστίκτον τοῦτο λανθάνῃ εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὑπάρχει τρόπος νὰ τὸ ἀνασύρωμεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν; Ἡ μακροτάτη χρονικὴ περίοδος, κατὰ τὴν ὅποιαν δὲν ἔξεδηλώθη, μήπως ἐπέφερε πλέον τὴν ἀτροφίαν του; Μόνη ἡ Ἐπιστήμη τοῦ μέλλοντος θὰ δώσῃ ὁρισμένην ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἥδη πολλὰ δεδομένα, τὰ δποία μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίζωμεν δτὶ τὸ ἐνστίκτον τοῦ θανάτου θάνατην ψῆφη ἐκ τοῦ σημερινοῦ ληθάργου, μόλις τὸ γῆρας ἀποβη φυσιολογικώτερον. Ούτως, ἔχομεν παραδείγματα ἀρρένων οἱ δποίοι ἐθήλασαν τὰ τέκνα των διὰ τῶν ἴδιων αὐτῶν. Μία ἴκανότης τοῦ δργανισμοῦ, λανθάνουσα, κοιμωμένη πρὸ χρόνου μακροῦ, ἔξαιφνης ἀφυπνίσθη μαστοί ἀνδρικοί, ἀτροφικοί, ἀνεπιύχθησαν, ἔξωγκάθησαν, ἀπέκτησαν καταλλήλους θηλάζαν καὶ ἀνέλαβον τὴν φυσιολογικήν των λειτουργιῶν!

Ἄν περιπτώσεις τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐνστίκτου τοῦ θανάτου παρὰ τῷ ἀγνωστῷ εἶνε λίσως σήμερον τόσον σπάνιαι, δσον καὶ τὰ παραδείγματα τῆς ἐκπρίσεως γάλακτος ἐκ μαστῶν ἀρρένων. Ἄλλ' αἱ εύνοϊκαὶ περιστάσεις καὶ κάποια ἀσκησὶς τοῦ ἐνστίκτου τοῦ θανάτου, θὰ δυνηθῶν πιθανῶς νὰ τὸ ἀφυπνίσουν καὶ νά το ἀναπτύξουν ἐπαρκῶς.

Πρὸς τοῦτο θὰ χρειασθῇ ἐργασία μακρὰ καὶ θυσίαι πολλά. Σήμερον π.χ. οἱ ἐπιστήμωνες θυσιάζουν τὴν ὑγείαν των καὶ ἐνίστε μάλιστα αὐτὴν τὴν ζωὴν των, διὰ νὰ διαφωτίσουν ἐν ζήτημα ἰατρικόν, ἐκ τοῦ δποίου ἔξαρταί θὰ ὑγεία καὶ ἡ ζωὴ τῶν δμοίων των. Ἄλλα διὰ νὰ καρποφορήσῃ ταχύτερον αὐτὴν ἡ ἐργασία, διὰ νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ δποίον ἐπιδιώκουν οἱ ἐργαζόμενοι ούτω, πρέπει νὰ συμμερισθῇ τὸ ἴδαικον των ή ἀνθρωπότης. Ἐὰν εἶνε δυνατὴ ἀκόμη η ὑπαρξίας Ἰδαικού κατιλήλουν νὰ συνασπίσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εἴδει θρησκείας τοῦ μέλλοντος, τοῦτο δὲν εἰμπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ εἰμὴ ἐπὶ ἀρχῶν ἐπιστημονικῶν. Καὶ ἀν εἶνε ἀληθές, δπως πολλάκις ισχυρίσθησαν, δτὶ δ ἀνθρώπος δὲν εἰμπορεῖ νὰ ζήσῃ χωρὶς πίστιν, αὐτὴ δὲν δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ εἶνε ἄλλη, εἰμὴ η πίστις ἐπὶ τὴν παντοδυναμίαντῆς Ἐπιστήμης.

Ταῦτα φρονεῖ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀνάληξιον. Ἡ εὑτυχία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θὰ ἔπειλη διὰ τῆς Ἐπιστήμης, διὰ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου δργανισμοῦ, προπάντων δὲ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐνστίκτου τοῦ θα-

νάτου, τὸ δόποιον θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νάντιμετωπίζωμεν τὸν θάνατον χωρὶς φόβον καὶ χωρὶς λύπην. Ἡ κοταπολέμησις τῶν νόσων, ἡ ἔξουδετέρωσις τοῦ προώρου γήρατος δι' εἰδικῶν δροῶν,¹⁾ θὰ μᾶς δύνηγήσῃ εἰς τὸν παραδεισὸν τοῦ φυσιολογικοῦ γήρατος καὶ τοῦτο εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἐνστάτου τοῦ θανάτου.

Ἡ λογικὴ ὀραιοτάτη καὶ ἀκλόνητος. Τὸ μόνον, τὸ δόποιον ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν εἶνε, μῆπως τὸ ἐνστικτὸν τοῦ θανάτου ἀποτελῇ κάτι ἀσυμβίβαστον πρὸς αὐτὴν τὴν ζωῆκην φύσιν, καὶ δὲν ὑπάρχει πραγματικῶς παρὰ μόνον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν φαντασίαν τοῦ Μετσινικώφ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲ ἀνθρωπος θὰ εἴνει αἰωνίως δυστυχής, καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Μετσινικώφ θὰ παραμείνῃ καὶ αὐτὸς ὁς ἀπόπειρα πρὸς λύσιν τοῦ ἀλλού τοῦ προβλήματος τῆς εὐτυχίας. Πολὺ δὲ θετικώτεραι καὶ εὐεργετικώτεραι τῆς φιλοσοφίας τοῦ θὰ θεωρηθοῦν αἱ ἐπιστημονικαὶ τοῦ ἐργασίαι εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον Παστέρ, αἱ δόποιαι σκοποῦν ἀσφαλέστατα νὰ καταστήσουν δλιγάτερον δυστυχῆ τὴν ζωὴν τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου, καὶ δλιγάτερον πρόσωρον, ἀλγεινὸν καὶ κοπιῶδες τὸ γῆράς του, — δχι ὅμως ποτὲ καὶ τὸν θάνατόν του!

Γε. Ε.

¹⁾ Έσχάτως δὲ Μετσινικώφ ἀπλοποίησε τὴν θεραπείαν, διατρέψας δὲ τὴν καθημερινὴν χρῆσις δένγαλακτος (γιασορτιοῦ) εἶνε ἀρκετὴ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀκμὴν τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ νάποτε ψέψῃ τὸ πρόσωρον γῆρας.

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΦΣΚΥ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ*

ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΟΥ ΒΑΡΕΓΚΑ

20 Μαΐου

βλίνο, γραμμένο παραπολὺ καλά λέγουν πῶς εἶναι πολὺ καλὸ ἔργον, ἐγὼ δὲν τὸ διαβάσα, ἀλλ’ ἐδῶ τὸ ἐπαινοῦν πολύ. Τὸ ζήτησα γιὰ τὸν ἔαυτό μου θὰ μοῦ τὸ στείλουν. Θὰ τὸ διαβάσῃς δῆμος; Είσαι ἀπαιτητικὴ σ’ αὐτὸ τὸ ζήτημα εἶναι δύσκολο νὰ εῦρῃ κανεὶς τὸ γοῦστο σου. σὲ γνωρίζω, ἀγαπητή μου· μόνον ποιήματα βέβαια θέλεις, ἀναστεναγμούς, ἔρωτας — θὰ σοὶ στείλω λοιπὸν στίχους, ἀπ’ δλαχώ ἐδῶ μεγικὰ ποιήματα ἀντιγραμμένα σ’ ἔνα τετράδιο.

Περονῶ καλά, μὴν ἀνησυχῆς γιὰ μένα, σὲ παρακαλῶ, ἀγάπη μου. “Ολα δσα σοῦ εἴπε η Φεδόρα γιὰ μένα, εἶναι ἀνοησίας. Νὰ τῆς πῆς πῶς εἴπε ψέματα, μὴν τὸ λησμονήσῃς, ἡ φλύα-

Η ΖΗΤΙΑΝΑ

ΕΡΓΟΝ ΚΑΡΑ ΜΙΛΛΕ

* Συνέχεια ἵδε σελίδα 20.

η! . . . Καθόλου δὲν ἐπούλησα τὴν νέα μου φρεσιά: “Ἐπειτα, γιατὶ νὰ τὸ κάμω, σκέψου το καὶ σύ, γιατὶ νὰ τὴν πουλήσω; Μοῦ εἴπαν πῶς θὰ μοῦ δώσουν δῶρο σαράντα ρούβλια ἀργυρᾶ, γιατὶ λοιπὸν νὰ ξεκάνω τὰ πράγματά μου; Μήν ἀνησυχῆς, ἀγάπη μου — η Φεδόρα φαντάζεται, ὑποψιάζεται δλοένα. Περονῶ χωρὶς στενοχώρια, ἀγαπητή μου! ” Εσὺ μονάχα κύτταξε νὰ γιατρευθῆς, μικρέ μου ἄγγελε, γιὰ τὸ δόνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ φρέσης σὲ ἀπελπισία ἔνα γέροντα. Ποιὸς σοῦ εἴπε πῶς ἔχω ἀδυνατίσει; Εἶναι συκοφαντία! Εἶμαι πολὺ καλά, καὶ τόσο ἐπάχυνα, ποῦ ἀρχίζω νὰ ἐντρέπωμας τίποτε δὲν μοῦ λείπει μόνον, κύτταξε νὰ ἀναλάβης!

Λοιπόν, ὑγείανε, μικρέ μου ἄγγελε· φιλῶ τὰ χεράκια σου καὶ μένω

“Ο αἰώνιος, ὁ ἀναλλοίωτος φίλος σου
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΓΣΚΙΝ

Υ. Γ.— Ἀλήθεια, ἀγάπη μου, γιατὶ ξαναρχίζεις αὐτὸ τὸ θέμα; . . . Τί τρέλλα! Μά, πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμαι νὰ σὲ βλέπω τόσο συχνά, ἀγάπη μου; Πῶς; Σ’ ἔρωτῶ. Ἐκτὸς δταν σκοτεινιάζῃ μά, στὴν ἐποχὴ αὐτῆς, τώρα, δὲν ἔχομε νύκτες καθόλου. “Ολο τὸν καιρὸ τῆς ἀρρώστειας σου, ἀγάπη μου, ποῦ ἥσουν ἀναίσθητη, δὲν σ’ ἐγκατέλειψα οὔτε στιγμὴ μά καὶ ἐγώ δὲν ἥξερω πῶς τὰ κατάφερα· ἔπειτα ἐπανσα τὰς ἐπισκέψεις μου, γιατὶ ἀρχισαν νὰ εἴναι περιέργοι, νὰ ωτοῦν. Ἀρκεταὶς φλυαρίαις λέγονται. Βασίζομαι στὴν Τερέζα: δὲν εἶναι φλυαρη· μὰ σκέψου καὶ σύ, ἀγάπη μου, τί θὰ γινότανε, ἂν μάθαιναν δῆλα τὰ δικά μας; Τί θὰ ἐσκέπτοντο καὶ τί θὰ ἔλεγον τότε; — Σφίξε λοιπὸν τὴν καρδούλα σου, ἀγάπη μου, καὶ ἔχε υπομονὴ ὡς ποῦ νὰ ἀναλάβης· τότε θὰ βλεπώμεθα ἀλλοῦ, ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι.

Ι ’Ιουνίου
ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

“Ηθελα πολὺ νὰ σᾶς προξενήσω κάποια εὐχαρίστησι γιὰ δῆλη τὴ στοργή σας, γιὰ δῆλες τῆς φυοντίδες σας, γιὰ δῆλους τοὺς κόπους σας· ἔφαξα λοιπὸν μέσα στὸ κομό μου καὶ εὐρήκα τὸ τετράδιο ποῦ σᾶς στέλλω. “Οταν τὸ ἀρχισα, ήμουν ἀκόμα στὰ χρόνια μου τὰ εἰτυχισμένα. Πολλὲς φορὲς μὲ ωτήσετε μὲ περιέργεια γιὰ τὴ ζωὴ μου τὴν περασμένη, γιὰ τὴ μητέρα μου, γιὰ τὸν Ποκρόβσκυ, γιὰ τὴ διαμονὴ μου

στῆς “Αννας Φεδορόβνας, τέλος γιὰ τὰ τελευταῖα μου ἀτυχήματα· καὶ ἐδεῖξετε τόση ἐπιδυμία νὰ διαβάσετε τὸ χειρόγραφο αὐτό, δπον ἔχω σημειώσει, δ Θεός ξέρει γιατὶ, μερικὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς μου, ποῦ εἶμαι βεβαία πῶς θὰ εὐχαριστήσητε πολὺ νὰ τὸ λάβετε. Ἐγώ, διαβάζοντάς το πάλι, αἰσθάνθηκα κάποια μελαγχολία. Μοῦ φαίνεται πῶς ἐγήρασα ἀπὸ τὴν ήμέρα ποῦ ἔγραψα τὴν τελευταία γραμμή σ’ αὐτὸ τὸ τετράδιο. Εἶναι γραμμένο σὲ διάφορες ἐποχές. Ὅγειαίνετε, Μάκαρ. Ἀλεξέγεβιτς! Πλήττω τρομερά, καὶ συγχάρη μὲ βασανίζει ἡ ἀδύνατία. Τί βαρετή ποῦ εἶναι ἡ ἀνάρρωσις!

Β. Δ.

1

“Ημουν μόνον δεκατεσσάρων ἐτῶν σὰν πέθανε ὁ πατέρας μου. Ἡ παιδική μου ἡλικία ἦτον ἡ καλήτερη ἐποχὴ τῆς ζωῆς μου, ποῦ ἀρχίσε μακριὰ ἀπὸ τὴν Πετρούπολι, στὴν ἐπαρχία, σὲ τόπο μακρυνό. Ὁ πατέρας μου ἦτον ἐπιστάτης στὰ μεγάλα κτήματα τοῦ πρίγκηπος Π. . . σκυ στὸ κυβερνεῖο Τ. . . Κατοικούσαμε ἐνα ἀπὸ τὰ χωριά τοῦ πρίγκηπος. Ζούσαμε ἐκεὶ μέσα ἀγνωσταῖς, εὐτυχισμένας καὶ ἡσυχαῖς. . . ” Ήμουν πολὺ ζωηρὸ κορίτσι· ἔτρεχα στοὺς ἀγρούς, στὰ δάση, στὸν κῆπο, καὶ κανένας δὲν φρόντιζε γιὰ μένα. Ὁ πατέρας μου βιθυνισμένος στὴς δουλειές του ἦ μητέρα μου στὸ σπιτικό της· τίποτε δὲν μοῦ μάθαιναν, καὶ ἦμουν ἐνθουσιασμένη γιὰ αὐτό. Πρωτ—πρωτὶ ἔτρεχα στὴ λίμνη ἢ στὸ δάσος· ἀνακατωνόμουν μὲ τοὺς θεριστάς, ἔφευγα ἀπὸ τὸ χωριό χωρὶς νὰ ἔρω ποῦ πηγαίνω, χωρὶς νὰ μὲ μέλη ἡ κάψα τοῦ ἥλιου ἢ τ’ ἀγκάθια ποῦ μούσκιζαν τὸ πρόσωπο καὶ κουρέλιαζαν τὰ φορέματά μου. “Οταν ἐπέστρεψα στὸ σπίτι, μὲ μάλωναν, μὰ δὲν μοῦ ἔκανε ἐντύπωσι.

Μοῦ φαίνεται πῶς θὰ ἦμουν πολὺ εὐτυχισμένη ἀν περνοῦσα δῆλη μου τὴ ζωὴ στὴν ἔξοχή. Μά, παιδὶ ἀκόμα, ἀναγκάσθηκα νὰ φύγω ἀπὸ τὸν τόπο ποῦ γεννήθηκα. “Ημουν δώδεκα ἐτῶν, δταν ἐπέγαμε στὴν Πετρούπολι. “Α! μὲ τί πόνο θυμοῦμαι τῆς προετοιμασίες γιὰ τὴν ἀναχώρησί μας! Πῶς ἔκλαια, σὰν ἀποχαιρέτησα καθετὶ ποῦ τόσο τ’ ἀγαποῦσα. Θυμοῦμαι ποῦ ἔπεσα στὴν ἀγκαλὰ τοῦ πατέρα μου καὶ τὸν παρακάλεσα μὲ δάκρυα νὰ μείνωμε ἀκόμη λίγο καιρὸ στὸ χωριό· ἐκεῖνος ἀρχισε μὲ μάλωνη, ἡ μητέρα μου τὴν περασμένη, γιὰ τὴ διαμονὴ μου, γιὰ τὸν Ποκρόβσκυ, γιὰ τὴ διαμονὴ μου

ἀπαιτοῦσαν. Ὁ γέρο-πρίγκηψ Π. . . σκυ εἶχε πεθάνει. Οἱ κληρονόμοι τοῦ μακαρίτη δὲν ἦθελαν τὸν πατέρα μου στὴν ὑπηρεσία τους. Ὁ πατέρας μου εἶχε τοποθετήσει λίγα χρήματα στὴν Πετρούπολι σὲ μερικὲς ἐπιχειρήσεις, καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ καλλιτερέψῃ ἡ θεσίς μας, ἤθελε νὰ μετοικήσωμε ἐδῶ. Ὁλα αὐτὰ τὰ ἔμαθα ἀργότερα ἀπὸ τὴν μητέρα μου. Εδῶ κατοικήσαμε στὴν ὁδὸν Πετρουπόλεως καὶ δὲν ἀλλάξαμε κατοικία δυστοιχίας δὲν ζοῦσε ὁ πατέρας μου.

Μὲ πόση δυσκολία συνειθῆσαν τὴν νέαν ζωήν! Εφέδαμε στὴν Πετρούπολι τὸ φθινόπωρο. Ὅταν ἐφύγαμε ἀπὸ τὴν ἔξοχήν, ὁ καιρὸς ἦτον τόσο ὅμορφος, τόσο καθαρός, τόσο ζεστός! Ἡ ἐργασία τοῦ θερισμοῦ ἦταν στὸ τέλος της καὶ ἔβλεπες στημένες τῆς θημωνιές, ποῦ γύρω μαζεύονταν πλῆθος πουλιά: δλα ἀνέπνεαν τὴν πὺρ γαλήνια χαρά. Κ' ἐδῶ, ὅταν μπήκαμε στὴν πόλι, ενδήκαμε κακοκαιρία, βροχή, τὴν ἀνθυγεινήν υγρασία τοῦ φθινοπώρου, καὶ δλο πρόσωπα νέα, ἀγνωστα, σκυθρωπά, θυμωμένα. Ἐγκατασταθήκαμε δύπις μπορέσαμε. Θυμοῦμαι ὅλη τὴν ἀνησυχία τῆς ἐγκαταστάσεως μας. Ὁ πατέρας μου ποτὲ δὲν ἦτον στὸ σπίτι, ἡ μητέρα μου δὲν ἦτον οὔτε στιγμὴ ἥσυχη, — μὲ λησμονοῦσαν δλότελα. Τί μελαγχολικὴ ἡ πρώτη ἡμέρα ποῦ ἡμέρωσε στὴν καινούρια μας κατοικία! Τὰ παραμύθρα μας ἔβλεπαν ἔνα τοῖχο κίτρινο. Στὸν δρόμο πάντα λάσπη. Οἱ διαβάταις ἦταν σπάνιοι, καὶ δλοι τόσο προσεκτικὰ κουκούλωμένοι, δλοι τόσο πολὺ ἐκρύωναν. . .

Ἡ μέραις περοῦνταν δλόκληραις μέσα σὲ μιὰ ἀνησυχία καὶ μιὰ πλῆξι φρικτή. Συγγενεῖς καὶ φύλους κανένα δὲν ἔβλεπαμε. Οἱ πατέρας μου ἦτον δυσαρεστημένος μὲ τὴν Ἀννα Φεδορόβνα, (κάτι τοῦ χρεωστοῦσε). Πολὺ συχνὰ ἤρχοντο ἀνθρώποι στὸ σπίτι μας γιὰ δυομέσεις. Συνήθως φιλονεικοῦσαν, ἐφώναζαν, θορυβοῦσαν. Ἐπειτα ἀπὸ κάθε ἐπίσκεψι ὁ πατέρας μου τὰ εἶχε πολὺ κατεβασμένα: μὲ πρόσωπο σκεπτικὸ πηγανοήρχετο ἀπὸ τὴ μιάν ἄκρη στὴν ἀλλη, ὥρες ὀλόκληρες, χωρὶς λέξι νὰ εἰπῃ. Ἡ μητέρα μου τότε δὲν τολμοῦσε νὰ τοῦ μιλήσῃ καὶ σιωποῦσε. Ἐγώ, καθισμένη σὲ μιὰ γωνιά, ἔμενα ἀκίνητη, τὰ μάτια καρφωμένα σ' ἔνα βιβλίο. Φοβόμουν νὰ κάνω τὴν παραμικρότερη ταραχή!

Τρεῖς μῆνες μετὰ τὸν ἐρχομό μας στὴν Πετρούπολι μ' ἔβαλαν σ' ἔνα οἰκοτροφεῖο. Ἄμεσως αἰσθάνθηκα δυστυχισμένη ἀνάμεσα σὲ ξένους. Τὸ κτίριο δλο μᾶζη εἶχε μιὰ ὅψι στεγνή, καθόλου ἐλκυστική· ἡ δασκάλισσας ἦταν τόσο αὐστηραίς, ἡ μαθήτρας τόσο περιπαίτραις,

καὶ ἐγὼ τόσο δειλή! Ὁ κανονισμὸς αὐστηρὸς καὶ σχολαστικός! Ἡ ὑποχρέωσις νὰ ζῶ μὲ ὥρες ὀρισμένες, νὰ τρώγω μᾶζη μὲ δλους, οἱ σαχλοὶ καθηγηταί, δλα αὐτὰ ἥσαν, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, μαρτύριο γιὰ μένα. Οὔτε νὰ κοιμηθῶ μποροῦσα. Ἔκλαια δλη τὴ νύκτα,—ἀτελείωτες, παγωμένες, πληκτικὲς νύκτες. Τὸ βράδυ ἡ μαθήτρας μελετοῦσαν τὰ μαθήματά των· ἐγὼ εἶχα νὰ μάθω τὸν διαλογό μου· δὲν τολμοῦσα νὰ κινηθῶ, καὶ πάντα σκεπτόμουν τὴν οἰκογενειακή μας στέγη, τὸν πατέρα μου, τὴ μητέρα μου, τὴ βάγια μου καὶ τὴς ἰστορίες ποῦ μοῦ διηγότανε... "Ἄχ! τὶ δυστυχισμένη ποῦ ἦμουν. Τὸ παραμικρότερο πρᾶγμα τοῦ σπιτιοῦ μας, τὸ θυμόμουν μ' εὐχαρίστησι. «Τί καλὰ ποῦ θὰ ἦταν, ἐλεγα ἀδιάκοπα, νὰ βρίσκωμαι τώρα στὸ σπίτι μας, στὸ μικρό μας δωμάτιο, ἐμπρὸς στὸ σαμοβάρι, σιμὰ στοὺς γονεῖς μου! Θὰ ἦταν ζεστά καὶ ὀραῖα στὴ συνειδισμένη μας γωνιά! Μὲ πόση τρυφερότητα θὰ ἀγκάλιαζα τώρα τὴ μητέρα μου!» Ὅταν ἐρχονται αὐταὶς ἡ σκέψεις, τὰ μάτια πλημμυρίζουν ἀπὸ δάκρυα, κλαῖς σιωπηλὰ πνίγοντας τοὺς λυγμούς, καὶ δὲν σκέπτεσαι πιὰ τὸν διάλογο. Δὲν μαθαίνεις τὸ αὐριανὸ μάθημά σου· ὅλη τὴ νύκτα ἐπαναλαμβάνεις τὸ μάθημά σου μέσα στὸν ὑπνο σου καὶ τὸ πρωὶ δὲν ἥσερεις τίποτε. Σὲ γονατίζουν, σοῦ δίνουν μισθού μερίδα στὸ τραπέζι. Ἡμοὺν τόσο μελαγχολική, τόσο δυστυχισμένη! Πρῶτα, δλαις ἡ μαθήτρας μὲ περίπαιταν, μὲ πείραζαν, μὲ σάστιζαν δταν ἐλεγα τὸ μάθημά μου, μὲ τοιμποῦσαν δταν πηγαίναμε δύο - δύο στὴν τραπέζαρια· γιὰ τὸ τίποτε μὲ ἀνέφεραν στὴ δασκάλισσα. Τί χαρά, τὸ σαββατόβραδο, ποῦ ἥρχετο ἡ βάγια μου νὰ μὲ πάρῃ! Τὴν ἀγκάλιαζα μὲ ἀληθινὸν ἐνθυσιασμό. Μὲ ἔντυνε, μὲ σκέπτας ζεστά· πηγαίνοντας δεν ἡμποροῦσε νὰ μὲ φιλάσῃ, κ' ἐγὼ ἀδιάκοπα φλυαροῦσα. τῆς τὰ διηγόμουν δλα. Στὸ σπίτι ἐφθανατίζων, χαρούμενη. Φιλοῦσα τῆς γονεῖς μου σὰν ἐπειτα ἀπὸ δέκα χρόνων χωρισμό. Ὅτερα, ἀρχίζαν ἡ ὄμιλίας, ἡ διηγήσεις· χαιρετοῦσα δλο τὸν κόσμο, γελοῦσα, ἐτρεχα, πηδοῦσα. Μὲ τὸν πατέρα μου ἡ διμιάσια ἐπερνε σοβαρὸν ὑφος· μιλούσαμε γιὰ ἐπιστήμη, γιὰ τὸν καθηγητάς μας, γιὰ τὴ γαλλικὴ γλώσσα, γιὰ τὴ γραμματικὴ τοῦ Λορραΐδη, — καὶ ἡμαστε δλοι τόσο ζωηροί, τόσο εὐχαριστημένοι! Τώρα ἀκόμα θυμοῦμαι μ' εὐχαρίστησι αὐτές τῆς στιγμές. Ἔκανα δλα μου τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ μαθαίνω καὶ νὰ έκανανοποιῶ τὸν πατέρα μου. Ἔβλεπα πῶς θυσίαζε γιὰ μένα δτι τοῦ

ἀπέμενε καὶ πῶς ἡ ζωὴ του ἦτο μιὰ βιοπάλη ἀπελπισμένου. πὸ ἡμέρα σὲ ἡμέρα γινόταν πιὸ σκεπτικός, πιὸ μελαγχολικός, πιὸ δεσμόθυμος· διαρακτήρα του χαλοῦσε· ἡ δουλειαὶ του πήγαιναν κακά, εἶχε ἀπεισα χρέη. Ἡ μητέρα μου δὲν τολμοῦσε οὔτε νὰ κλαψήδην ελεγε λέξι, ἀπὸ τὸν φόβο της μὴν τὸν ἐρεθίσῃ· ἔχανε δλοένα τὴν ὑγεία της, ἀδυνάτιζε καὶ ἀρχίζε νὰ ἔχῃ ἔνα βρῆκα. Τώρα, δταν ἥρχόμουν ἀπὸ τὸ οἰκοτροφεῖο, ἔβλεπα μόνον πρόσωπα λυπημένα· ἡ μητέρα μου ἔκλαιε σιωπηλά, διαρέας μους ἐθύμωνε. Πάντα παρατηροῦσε, ἀντεγκλήσεις. Ὁ πατέρας μου ἔλεγε πῶς δὲν τοροῦσε στὴν Πετρούπολι, πουλήθηκε καὶ αὐτό· διὰλλαις ὑποθέσεις μας δὲν ἥξερο πᾶς τελείωσαν· ἔμεις δμως μείναμε ἀστεγαῖς, χωρὶς ἀσύλο, χωρὶς φωμί. Τὴν μητέρα μου, ἡ ἀρρώστεια της τὴν ἔξαντλον δλοένα· δὲν ἡμποροῦσαμε νὰ κερδίσωμε τὸ φωμί μας, δὲν εἶχαμε τίποτε γιὰ νὰ ζήσωμε· καμμιὰ ἐλπίδα. Ἡμούν δεκατεσσάρων ἐτῶν. Τότε μᾶς ἤλθε ἡ Ἀννα Φεδορόβνα. Ὁλοένα λέγει πῶς ἔχει κτήματα καὶ πῶς εἶνε συγγενής μας. Αὐτὸν τὸ ἔλεγε καὶ ἡ μητέρα μου, μόνο πῶς ἡ συγγένεια μαζεύτην πολὺ μακρονή. Ὅταν ἔζοῦσε διαρέας μου, ποτὲ δὲν ἤλθε νὰ μᾶς ἰδῃ. Τώρα ἤλθε μὲ μάτια δακρυσμένα, μᾶς εἰπε πῶς ἐνδιαφέρεται πολὺ γιὰ μᾶς, ἔδειξε πῶς λυπᾶται πολὺ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα μου καὶ γιὰ τὴν κατάστασι πολὺ βρισκόμενα, καὶ εἰπε πῶς διαρέας μους ἦτον διάτιος, γιατὶ δὲν ἔζησε σύμφωνα μὲ δτι κέρδιζε, εἶχε πολὺ ξανοιχθῆ, πολὺ βασίσθηκε στὸν έαυτὸ του. Εἰπε πῶς πολὺ πιθυμοῦσε νὰ συνδεθῇ στενώτερα μαζί μας καὶ νὰ λησμονήθῃ διαρέας μους ἀπό την ἀνησυχίας, μὲ δτι κέρδιζε, εἶχε πολὺ ξανοιχθῆ, πολὺ μαζεύτην ποτὲ δὲν εἶχε καμμιὰ κακία μαζί της. Τότε ἡ Ἀννα Φεδορόβνα δακρυσμένη ἐπῆρε τὴ μητέρα μου στὴν ἔκκλησία καὶ ἔκανε μιὰ λειτουργία γιὰ τὴν ἀνατροφή μους· ἦτον φανερὸ πῶς ἡ καρδιά μου δὲν ἔξιζε περισσότερο ἀπὸ τὴν πέτρα.

Ἐγώ, ἡ δυστυχισμένη, ἔκανα δτι μποροῦσα, προσπαθοῦσα νὰ μάθω διαλόγους, λέξεις, καὶ δλα σὲ μένα ξεσποῦσαν· ἥμουν διπόπομπαίς του πατέρα μου, καὶ μᾶς ἔπρόσφερε τὸ σπίτι της καταφύγιο· ἦταν τὰ ἴδια της λόγια. Ἡ μητέρα μου τὴν εὐχαρίστησε, ἀργησε δμως ν' ἀποφασίῃ. Μὰ ἐπειδὴ δὲν ἡμποροῦσε νὰ κάνῃ διαφορετικά, τῆς εἰπε ἐπὶ τέλους πῶς δεχόμενα τὴν προσφορά της μὲ εὐγνωμοσύνη.

Θυμοῦμαι ἀκόμα, σὰν νὰ ἦτον ἔκεινη στιγμή, ποῦ φύγαμε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Πετρουπόλεως καὶ πήγαμε στὴν ὁδὸν Βασιλέβσκυ. Μιὰ φωτεινή φθινοπωρινή ἡμέρα, ἔνα κρύο ξερό· ἡ μητέρα μου ἔκλαιε. Ἐγώ

· Η κατάστασις τῆς μητέρας μου, ποῦ ἦταν βιθισμένη σὰν σὲ μιὰ νάρκη, μὲ ἀνησυχοῦσε γιὰ τὸ λογικό της Εὐθὺς ποῦ πέθανε διαρέας μου, ἔτρεξαν στὸ σπίτι μας οἱ δανεισταί, λέξι καὶ ἔβλεπαν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ.

· Ο, τι εἶχαμε τὸ δώσαμε σ' αὐτούς. Τὸ μικρό μας σπίτι στὴν ὁδὸν Πετρουπόλεως, ποῦ διαρέας μου τὸν δολμοῦσε στὴν Πετρούπολι, πουλήθηκε καὶ αὐτό· διὰλλαις ὑποθέσεις μας δὲν ἥξερο πῶς τελείωσαν· ἔμεις δμως μείναμε ἀστεγαῖς, χωρὶς ἀσύλο, χωρὶς φωμί. Τὴν μητέρα μου, ἡ ἀρρώστεια της τὴν ἔξαντλον δλοένα· δὲν ἡμποροῦσαμε νὰ κερδίσωμε τὸ φωμί μας, δὲν εἶχαμε τίποτε γιὰ νὰ ζήσωμε· καμμιὰ ἐλπίδα. Ἡμούν δεκατεσσάρων ἐτῶν. Τότε μᾶς ἤλθε ἡ Ἀννα Φεδορόβνα λέγει πῶς τελείωσε της μητέρας μου στὴν ἔκκλησία καὶ ἔκανε μιὰ λειτουργία γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ «ἀγαπημένου». Ὅταν τελείωσε τὴ λειτουργία, φιλιώθηκε ἐπισήμως μὲ τὴ μητέρα μου.

· Ύστερα ἀπὸ ἀτελείωτους προλόγους, μᾶς ζωγράφισε μὲ τὰ πιὸ σκοτεινὰ χρώματα τὴ δυστυχία, τὴν ἔλεεινή, τὴν ἀπελπισμένη κατάστασι ποῦ μᾶς ἔφινε διθάνατος τοῦ πατέρα μου, καὶ μᾶς ἔπρόσφερε τὸ σπίτι της καταφύγιο· ἦταν τὰ ἴδια της λόγια. Ἡ μητέρα μου τὴν εὐχαρίστησε, ἀργησε δμως ν' ἀποφασίῃ. Μὰ ἐπειδὴ δὲν ἡμποροῦσε νὰ κάνῃ διαφορετικά, τῆς εἰπε ἐπὶ τέλους πῶς δεχόμενα τὴν προσφορά της μὲ εὐγνωμοσύνη.

· Θυμοῦμαι ἀκόμα, σὰν νὰ ἦτον ἔκεινη στιγμή, ποῦ φύγαμε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Πετρουπόλεως καὶ πήγαμε στὴν ὁδὸν Βασιλέβσκυ. Μιὰ φωτεινή φθινοπωρινή ἡμέρα, ἔνα κρύο ξερό· ἡ μητέρα μου ἔκλαιε. Ἐγώ

ζήμουν καταλυπημένη. "Ενοιωθα ένα σπαραγμό μέσα μου. Μια άνεκφραστή άνησυχία έσφιγγε τὴν ψυχή μου... ήτον μια σκληρή στιγμή

Στὴν ἀρχή, πρὸν συνειδήσωμε στὴ νέα μας κατοικία, ἡ μητέρα μου κ' ἔγω, βρευθήκαμε καὶ ἡ δύναται στενοχωρεμέναις: φαινότανε στὰ μάτια μας κάτι ἀλλόκοτο ἡ "Αννα Φεδορόβνα Κατοικοῦσε ἔνα σπίτι δικό της. Εἶχε πέντε μόνον δωμάτια καθαρά. Τοία δωμάτια γιὰ τὴν "Αννα Φεδορόβνα καὶ τὴν ἐξαδέλφη μου Σάσσα, δραφανή, ποῦ τὴν εἶχε περιμαζέψει. Τὸ τέταρτο τὸ εἶχαμε ἑμεῖς, καὶ τὸ ἄλλο, δίπλα μας, τὸ εἶχε νοικιάσει ἔνας φτωχὸς φοιτητὴς Ποκρόβσκου. "Η "Αννα Φεδορόβνα ζοῦσε πολὺ καλά, μὲ ἀνεσι πολὺ μεγαλείτερη ἀπ' ὅ, τι μποροῦσε κανεὶς νὰ φαντασθῇ ἄλλ' ἡ περιουσία της καὶ ἡ ἐργασίας της ἡταν μυστήριο. Πάντα σὲ κίνησι, πάντα ἐνασχολημένη, ἐπήγαινε καὶ ἥρχετο πότε πεζή, πότε μὲ ἄμαξή· μά, τί ἔκανε, σὲ τὶ ἡτον ἐνασχολημένη, μοῦ ἡτον ἀδύνατον νὰ μαντεύσω. Εἶχε πολλὲς καὶ ποικίλες σχέσεις· ἐδέχετο πολλὸν κόσμο, καὶ ὁ θεὸς ἔρει τί εἰδους ἀνθρώπους! "Ηρχόντο πάντα γιὰ ὑποθέσεις καὶ ἔμεναν μιὰ στιγμή. "Η μητέρα μου πάντα μ' ἔπαιρνε στὸ δωμάτιο μας, δταν ἀκουε νὰ κυτπὶ τὸ κουδοῦνι. Αὐτὸς δ τόπος της δυσαρεστοῦσε πολὺ τὴν "Αννα Φεδορόβνα· ἀδιάκοπα ἔλεγε πῶς ἡμεθα πολὺ ὑπερήφαναις, πῶς τόση ὑπερηφάνεια δὲν ἀρμοζε στὴ θέσι μας, πῶς δὲν εἶχαμε λόγο νὰ ἡμεθα τὸσο ὑπερήφαναις καὶ ἔτσι διόνεα γιὰ ὥρες ὀλόκληρες. Δὲν ἔννοοῦσα τότε τὰ λόγια της αὐτά· τώρα μόλις ἀνεκάλυψα, ἡ μᾶλλον νομίζω πῶς ἐμάντευσα, γιατὶ ἐδίσταζε ἡ μητέρα μου νὰ κατοικήσῃ μὲ τὴν "Αννα Φεδορόβνα. "Ητον κακὴ γυναῖκα ἡ διαμονή μας στὸ σπίτι της ἡτον ἔνα μεγάλο μαρτύριο. Καὶ τώρα ἀκόμα δὲν ἡμπορῶ νὰ καταλάβω γιατὶ ἥθελησε νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ. Στὴν ἀρχὴ μᾶς περιποιήθηκε κάπως ἔπειτα διμως φάνηκε δῆλος ὁ χαρακτήρ της, δταν ἐπείσθη πῶς εἶμεθα διλομόναχαις στὸν κόσμο καὶ πῶς δὲν εἶχαμε ποῦ νὰ καταφύγωμε. "Αργότερα ἡτον πολὺ περιποιητικὴ μὲ μένα, τόσο, ποῦ ἡ περιποιήσεις της κατήντησαν ἡ πὶ χονδροειδῆς κολακεία· ἐν γένει διμως ὑπέφερα ἀπ' αὐτὴν ὅ, τι καὶ ἡ μητέρα μου. "Αδιάκοπα ἀκούαμε ἐπιπλήξεις· διόνεα μᾶς μιλοῦσε γιὰ τὴν εὐερ-

τὴ Σάσσα, μαθήματα μὲ τὸν Ποκρόβσκου.

"Ο Ποκρόβσκυ ἡτον ἔνας φτωχός, πολὺ φτωχὸς νέος· ἔνεκα τῆς ὑγείας του δὲν ἡμποροῦσε ν' ἀκολουθήσῃ τακτικὰ τῆς παραδόσεις τοῦ πανεπιστημίου, καὶ ἔτσι, ἀπὸ συνήθεια μόνον, τὸν ὀνομαζόμενο φοιτητή. Ζοῦσε πολὺ ταπεινά, πολὺ ἡσυχα· ἀπὸ τὸ δωμάτιο μας ποτὲ δὲν ἀκούαμε θόρυβο στὸ δικό του. "Ο Ποκρόβσκυ εἶχε πολὺ παραδόξο παρουσιαστικό. Τὸ βάδισμά του, ὁ χαιρετισμός του ἡταν τόσο ἀδέξια, ἡ διμιλία του τόσο παραξενη, ποῦ δὲν ἡμποροῦσα στὴν ἀρχὴ νὰ τὸν κυττάξω χωρὶς νὰ γελάσω. "Η Σάσσα τὸν βασάνιζε μὲ διάφορες φάρσες, τὴν ὧρα προπάντων τοῦ μαθήματος. "Ητον δεξύθυμος καὶ ἀδιάκοπα ἐθύμωνε· ἡ παραμικρὴ ἀνοησία τὸν ἔκανε ἔξω φρενῶν, μᾶς ἐπέπληητε ἀποτόμως, ἔκανε παράπονα, καὶ συχνά, χωρὶς νὰ τελειώσῃ τὸ μάθημα, ἔφευγε ὡργισμένος. Στὸ δωμάτιο του περοῦσε μέρες ὀλόκληρες μὲ τὴν ἀνάγνωσι. Εἶχε πολλὰ βιβλία, καὶ βιβλία ἀξίας, σπάνια. Εἶχε μερικές παραδόσεις ἔξω, κ' εὐθὺς ποῦ σύναζε λίγα χρήματα, ἀγόραζε βιβλία.

Μὲ τὸν καιρὸν τὸν γνώρισα καλλίτερο. "Ητον πολὺ καλὸς ἀνθρώπος, πολὺ ἀξιοπεπτής, ὁ καλλίτερος ἀπ' δους ἔτυχε νὰ γνωρίσω ἔως τότε. "Η μητέρα μου τὸν ἔκτιμοντο πολύ. "Αργότερα ἔγινε δ καλλίτερος φίλος γιὰ μένα, — μετὰ τὴ μητέρα μου ἔννοεῖται.

Στὴν ἀρχὴ, μολονότι ἡμουν μεγαλείτερη ἀπὸ τὴ Σάσσα, τὸν πείραζα κ' ἔγω μαζὶ της γιὰ ὥρες ὀλόκληρες μὲ φάρσες διάφορες. Ἐκεῖνος παρερέρετο, καὶ αὐτὸ μᾶς διασκέδαζε παραπολύ. ("Εντρέπομαι καὶ τώρα δταν τὸ θυμοῦμα). Μιὰν ἡμέρα, τόσο τὸν θυμώσαμε ποῦ σχεδὸν τοῦ ἥλθαν δάκρυα, καὶ ἀκουσα καθαρὰ αὐτὲς τῆς λέξεις ποῦ εἶπε μὲ σιγανὴ φωνή: « Διαστρέμενα παιδιά! » Αὐτὸ μοῦ ἔφερε κάτι σὰν σύγχυσι καὶ λύπη μᾶζ· ἔγινα κατακόκκινη, μόλις κρατοῦσα τὰ δάκρυα καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ μὴν προσβάλλεται ἀπὸ τῆς ἀνοησίες μας· μὰ ἐκεῖνος ἔκλεισε τὸ βιβλίο του, καὶ πῆγε στὸ δωμάτιο του χωρὶς νὰ τελειώσῃ τὸ μάθημα. "Ολη τὴν ἡμέρα ἔκείνη βασανιζόμουν ἀπὸ τύφεις. "Η σκέψις πῶς ἡ παιδικὴ κακία μας τὸν ἔκαμε νὰ κλάψῃ σχεδόν, ἡτον γιὰ μένα μαρτύριο." Ετοι λοιπόν, περιμέναμε νὰ ίδοιμε τὰ δάκρυα του, σὰν νὰ διψούσαμε τὸ κλάμα του· ἔτοι, ἔξαντλήσαμε τὴν ὑπομονή του τὸν ἀναγκάσαμε, φτωχὸν αὐτὸν καὶ δυστιχισμένο, νὰ θυμηθῇ τὴ σκληρὴ τύχη του! "Η λύπη καὶ ἡ μετάνοια ἐλαφρύνουν, λέγουν, τὴν ψυχή τὸ ἐνα-

τίον. Αἰσθανόμουν, δὲν ἡξέρω, λύπη μαζὶ κ' ἐγωϊσμό. Δὲν ἡθελα νὰ μὲ θεωρήσῃ δ Ποκρόβσκυ παιδί· ἡμουν δεκαπέντε ἔτῶν.

"Απὸ τὴν ἡμέρα αὐτὴ βασάνισα τὸν νοῦ μου πῶς νὰ κάμω τὸν Ποκρόβσκυ ν' ἀλλάξῃ γνώμη γιὰ μένα. Μὰ ἡμουν δειλή· δὲν ἡμπόρεσα τίποτε ν' ἀποφασίσω καὶ περιωρίσθηκα στὴς σκέψεις μου (δ Θεὸς τῆς γνωρίζει!) "Επανα διμως νὰ γίνωμαι ἔνα μὲ τὴ Σάσσα· δ Ποκρόβσκυ δὲν ὡργίσθη πιά· μὰ δὲν ἡτον αὐτὸ δικανοποίησις ἀρκετὴ στὸν ἐγωϊσμό μου.

Θὺ εἰπὼ τώρα λίγες λέξεις γιὰ τὸν παραδοξότερο, τὸν περιεργότερο, καὶ τὸν πιὸ ἀξιολόγητον ἀνθρωπὸ ποῦ γνώρισα στὴ ζωὴ μου. "Λν τώρα μόνον μιλῶ γι' αὐτόν, στὸ μέρος αὐτὸ τῶν ἀναμνήσεων μου, τὸ κάνω γιατὶ ὡς αὐτὴ τὴν ἐποχὴ δὲν εἶχα προσέξει σ' αὐτόν, μὰ δ, τι ἐσχετίζετο μὲ τὸν Ποκρόβσκυ πῆρε ἔξαφνα γιὰ μένα τὴ μεγαλείτερη σημασία.

Στὸ σπίτι μας προπάντων τοῦ μαθήματος. "Ητον δεξύθυμος καὶ ἀδιάκοπα ἐθύμωνε· ἡ παραμικρὴ ἀνοησία τὸν ἔκανε προσέξεις, μᾶς ἐπέπληητε αὐτόμως, ἔκανε παράπονα, καὶ συχνά, χωρὶς νὰ τελειώσῃ τὸ μάθημα, ἔφευγε ὡργισμένος. Στὸ δωμάτιο του περοῦσε μέρες ὀλόκληρες μὲ τὴν ἀνάγνωσι. Εἶχε πολλὰ βιβλία, καὶ βιβλία ἀξίας, σπάνια. Εἶχε μερικές παραδόσεις ἔξω, κ' εὐθὺς ποῦ σύναζε λίγα χρήματα, ἀγόραζε βιβλία.

Μὲ τὸν καιρὸν τὸν γνώρισα καλλίτερο. "Ητον πολὺ καλὸς ἀνθρώπος, πολὺ ἀξιοπεπτής, δ καλλίτερος ἀπ' δους ἔτυχε νὰ γνωρίσω ἔως τότε. "Εφθανε στὸ σπίτι, σταματοῦσε στὸν διάδρομο, ἐμπρὸς στὴ γνάλινη θύρα καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ προχωρήσῃ πιὸ μέσα. "Αν ἔβλεπε κανένα ἀπὸ μᾶς, ἐμένα, τὴ Σάσσα ἡ κανέναν ὑπηρέτη ποῦ ἡξερε πῶς δὲν θὰ τὸν κακουμεταχειρισθῇ, μᾶς ἔγνεφε, κινοῦσε τὰ χέρια, ἔπαιζε ἀληθινὴ παντομίμα· δταν τὸν γνέφαμε μὲ τὸ κεφάλι, δπως συνειδήσαμε, πῶς δὲν ὑπῆρχαν ἔνοιη στὸ σπίτι καὶ ἡμποροῦσε νὰ ἔλθῃ, τότε μόνον ἀνοιγε τὴ θύρα, χαμογελοῦσε χαρούμενος, ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ εὐχαρίστησι καὶ μὲ τὴν ἀκρη τῶν ποδιῶν ἐπήγαινε κατ' εὐθεῖαν στὸ δωμάτιο τοῦ Ποκρόβσκυ. "Ητον δ πατέρας του.

"Αργότερα ἔμαθα δῆλη τὴν ιστορία αὐτοῦ τοῦ δυστυχισμένου. Εἶχε ὑπηρετήσει ἀλλοτε σ' ἔνα γραφεῖο ἡτον χωρὶς καμμὶν ὑποστροφῆς καὶ εἶχε τὴν πιὸ ἀσήμαντη, τὴν πιὸ ταπεινὴ θέσι. "Οταν ἀπέθανε ἡ πρώτη του γυναῖκα, (ἡ μητέρα τοῦ φοιτητοῦ Ποκρόβσκυ), ἀπὸ τότε τὰ πράγματα ἥλθαν ἀνω· κάτω· ἡ δευτερη γυναῖκα του δὲν ἀφησε παρακάλεσα νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ μην προσβάλλεται ἀπὸ τῆς ἀνοησίες μας· μὰ ἐκεῖνος ἔκλεισε τὸ βιβλίο του, καὶ πῆγε στὸ δωμάτιο του χωρὶς νὰ τελειώσῃ τὸ μάθημα. "Ολη τὴν ἡμέρα ἔκείνη βασανιζόμουν ἀπὸ τύφεις. "Η σκέψις πῶς ἡ παιδικὴ κακία μας τὸν ἔκαμε νὰ κλάψῃ σχεδόν, ἡτον γιὰ μένα μαρτύριο." Ετοι λοιπόν, περιμέναμε νὰ ίδοιμε τὰ δάκρυα του, σὰν διψούσαμε τὸ κλάμα του· ἔτοι, ἔξαντλήσαμε τὴν ὑπομονή του τὸν ἀναγκάσαμε, φτωχὸν αὐτὸν καὶ δυστιχισμένο, νὰ θυμηθῇ τὴ σκληρὴ τύχη του! "Η λύπη καὶ μετάνοια ἐλαφρύνουν, λέγουν, τὴν ψυχή τὸ ἐνα-

εργετήσει, πήρε τὸ παιδί στὴν προστασία του καὶ τὸ ἔστειλε στὸ σχολεῖο. Ἐφόρησε γι' αὐτὸ γιατὶ εἶχε γνωρίσει τὴ μακαρίτισσα μητέρα του, ποῦ, νέα, τὴν εἶχε πανδρέψει ἡ "Αννα Φεδορόβνα μὲ τὸν Ποκρόβσκυ ὑπάλληλον καὶ τῆς ἔκαμε ἀπειρες περιποιήσεις. Ο. κ. Μπουνίκοφ, στενὸς φίλος τῆς "Αννας Φεδορόβνας, φάνηκε γενναῖος στὴν προστατευομένη της, καὶ δταν πανδρεύθηκε, τὴν ἐπρόκιστε μὲ πέντε χιλιάδες ρούβλια. Τὶ ἔγιναν αὐτὰ τὰ χοήματα; "Αγνωστο. Αὐτὰ τὰ ἔξω ἀπὸ τὴν "Αννα Φεδορόβνα. Ο φοιτητὴς Ποκρόβσκυ δὲν ἥθελε νὰ μιλῇ γιὰ τῆς οἰκογενειακές του ὑποθέσεις. Λέγουν πῶς ἡ μητέρα του ἦταν πολὺ ωραία καὶ δὲν ἥμπορω νὰ καταλάβω ποιὰ κακή μοῖρα τῆς ἔδωσε ἄνδρα τόσο ἀσήμαντον ἄνθρωπο.. Πέθανε νέα, τέσσερα χρόνια ὑστερα ἀπὸ τὸν γάμο της.

Ο νέος Ποκρόβσκυ ἔξακολούθησε τὰ μαθήματά του στὸ γυμνάσιο, ἔπειτα στὸ πανεπιστήμιο. Ο. κ. Μπουνίκοφ, ποῦ ἥρχετο πολὺ συχνὰ στὴν Πετρούπολη, τὸν προστάτευε ἀκόμα. Ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς ὑγείας του ὁ Ποκρόβσκυ διέκοψε τῆς πανεπιστημιακές του σπουδές. Ο. κ. Μπουνίκοφ τὸν ἐγνώρισε μὲ τὴν "Αννα Φεδορόβνα, καὶ ἔτσι ὁ Ποκρόβσκυ ἀνέλαβε νὰ δίνῃ μαθήματα τῆς Σάσσας καὶ νὰ κατοικῇ στὸ σπίτι των.

Ο γέρο-Ποκρόβσκυ, γιὰ νὰ λησμονήσῃ τὸν δυστυχισμένο του γάμο, ζητοῦσε παρηγοριὰ στὸ χειρότερο ἔλλαττωμα καὶ πάντα σχεδὸν ἦτον μεθυσμένος. Η γυναῖκα του τὸν ἔδερνε, τὸν ἔστελλε στὸ μαγειρείο ἔκεινος ὑπόμενε χωρὶς παράπονο. Δὲν ἦτον ἀκόμα πολὺ ἡλικιωμένος, μὰ εἶχε σχεδὸν ἔμεωραθῆ ἀπὸ τὸ κρασί. Τὸ μόνο εὐγενικὸ ἀΐσθημα ποῦ τοῦ ἀπόμενε, ἦτον ἡ ἀπειρη ἀγάπη του πρὸς τὸν γυνό του, ποῦ ἔμοιαζε τῆς μητέρας του σὰν δὺν στάλαις νερό· ἡ μητέρα του ἦταν καλὴ σύζυγος· ἀρα γε ἡ ἀνάμνησις ἔκεινης ἔκαμε τὸν γερο-Ποκρόβσκυ νὰ λατρεύῃ ἔτσι τὸν γυνό του; Μόνο γι' αὐτὸν μιλοῦσε καὶ ἥρχετο δύο φορὲς τὴν ἐβδομάδα τακτικὰ νὰ τὸν βλέπῃ. Δὲν τολμοῦσε νὰ ἔλθῃ συχνότερα, γιατὶ ὁ νέος Ποκρόβσκυ δὲν ἥμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τῆς πατρικὲς ἐπισκέψεις. Ἀπ' ὅλα του τὰ ἔλαττώματα, τὸ σοβαρότερο ἦτον χωρὶς ἀμφιβολία ἡ ἔλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Πρέπει ὅμως νὰ εἴπω πῶς καὶ αὐτὸς ἦτον κάποτε ὁ πιὸ ἀνυπόφορος ἄνθρωπος. Πρῶτα, ἦτον ὑπερβολικὰ περίεργος, ἔπειτα, δταν ὁ νίος του ἦτον ἐνασχολημένος, τὸν ἐνοχλοῦσε κάθε στιγμὴ μὲ

ἀνοησίες ἢ μὲ βαρετὲς ἔρωτήσεις· καὶ τέλος, πολλὲς φορὲς ἥρχετο μεθυσμένος. Σιγὰ σιγὰ ὁ γυιὸς ἔκαμε τὸν πατέρα ν' ἀφῆσῃ τῆς κακές του συνήθειες, καὶ στὸ τέλος ὁ πατέρας ἀκούε τὸ παιδί του σὰν μαντεῖο καὶ δὲν τολμοῦσε ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα χωρὶς τὴν ἀδειά του.

Ο καῦμένος δέρος δὲν ἥμποροῦσε νὰ χορτάσῃ τὸ παιδί του. Ἡρχετο νὰ τὸν ἰδῃ πάντοτε σχεδὸν σκεπτικός, φοβισμένος, ίσως διότι δὲν ἥξερε πῶς θὰ τὸν δεχθῆ. Συνήθως ἐδίσταζε πολὺ νὰ μπῇ στὸ σπίτι, καὶ, ἀν ἐτύχαινε νὰ είμαι ἔκει, μὲ ρωτοῦσε ἐπὶ εἴκοσι λεπτά:

«Τὶ κάνει λοιπὸν ὁ γυιὸς μου; Εἶνε καλά; Σὲ τὶ διάθεσι βρίσκεται; Δὲν ἔχει καμμιὰ σοβαρὴ ἐργασία; Τὶ κάνει αὐτὴ τὴ στιγμή; Γράφει ἡ εἶνε βυθισμένος σὲ καμμιὰ μελέτη»; Καὶ δταν τὸν βεβαίωνα πῶς ἥμποροῦσε νὰ τὸν ἰδῃ, δέρος ἀποφάσιζε νὰ προχωρήσῃ ἀγάλι ἀγάλι, μὲ χίλιες προφυλάξεις μισοάνοιγε τὴ θύρα καὶ ἔσκυψε νὰ ἰδῃ. "Αν ἔκεινος, ἀντὶ νὰ θυμιάσῃ τὸν χαιρετοῦσε, ἔμπαινε δι πατέρας χωρὶς θόρυβο, ἔβγανε τὸ ἔπανωφόρι καὶ τὸ καπέλο του, πάντα τρυπημένο καὶ χωρὶς γύρο, καὶ τὰ κορεμοῦσε ἐπίσης χωρὶς θόρυβο, βουβά· ὑστερα ἐκάνθιζε κάποιου συνεσταλμένος, καὶ μὲ μάτια καρφωμένα πάνω στὸν γυιό του παρακολουθοῦσε δλες τῆς κινήσεις του γιὰ νὰ καταλάβῃ σε τὶ διάθεσι βρίσκεται. "Αν ἔκεινος ἔδειχνε κάποια δυσαρέσκεια, δι πατέρας τοῦ ἔλεγε: «Θὰ μείνω ἔνα λεπτὸ μονάχα, παιδί μου. Περπάτησα πολὺ κ' ἔμπηκα μιὰ στιγμή νὰ ἔσκυψαστῷ λίγο». Καὶ χωρὶς ἄλλη λέξι νὰ εἰπῃ, ἔπαιρνε τὸ παλτό του καὶ τὸ καπέλο του, ἀνοιγε τὴ θύρα μὲ τὴς ἵδιες προφυλάξεις δπως δταν μπῆκε, καὶ προσπαθοῦσε, φεύγοντας, νὰ χαμογελάσῃ γιὰ νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸ παιδί του τὸν πόνο που εἶχε στὴν ψυχή.

"Οταν ὅμως ὁ Ποκρόβσκυ τὸν ἔδεχτο καλά, ἡ χαρά του ἦτον ἀμέτρητη. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε· δλα τον μιλοῦσαν τὴν εὐχαρίστησι ποῦ αἰσθάνετο. "Αν ὁ νίος τοῦ ἔλεγε τίποτε, δέρος ἀνασηκωνότανε λίγο καὶ ἀπαντοῦσε σιγά, ὑποτακτικά, σχεδὸν μὲ σεβασμό, μὲ τὴς πιὸ ἐκλεκτὲς φράσεις, δηλαδὴ τὴς πιὸ γελοῖες. Δὲν εἶχε τὸ δῶρο τῆς ὅμιλίας· πάντα τὸν ἐπιανέ μιὰ ταραχὴ καὶ μιὰ δειλία, ποῦ δὲν ἥξερε ποῦ νὰ βάλῃ τὰ χέρια του οὔτε πῶς νὰ σταθῇ· καὶ ἀφοῦ μιλοῦσε, κινοῦσε ἀκόμα τὰ χεῖλη του σὰν νὰ ἥθελε νὰ διορθώσῃ δτι εἶχε πῆ. "Οταν ὅμως ἀπαντοῦσε κατὰ τύχην καλά, καμάρωνε, διώρθωνε τὸ γελέκο του, τὸν λαιμοδέτη του, τὸ σακάκι του· καὶ ἔπαιρνε τὴν δψι

ἄνθρωπον ποῦ αἰσθάνεται τὴν ἀξία του. Αὐτὸ τοῦ ἔδινες καμμιὰ φορὰ τὸ θάρρος νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν καρέκλα του σιγὰ σιγά, νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη [ένα βιβλίο δι, τιδήποτε καὶ νὰ διαβάζῃ. "Ολα αὐτὰ μὲ μιὰ προσποιημένη ἀδιαφορία καὶ ἀπάθεια, σὰν νὰ ἦτον καθετὲ ἐκεῖ μέσα στὴ διάθεσί του, καὶ σὰν νὰ ἦτον συνειδημένος σὲ τέτοια υπὲρ φιλοξενία. Μὰ εἶδα τὸν φόβο τοῦ δυστυχισμένου πατέρα, μιὰ μέρα ποῦ δι Ποκρόβσκυ τὸν παρακάλεσε νὰ μὴν ἐγγίζῃ τὰ βιβλία του. Ταραγμένος ἔβαλε βιαστικὰ τὸ βιβλίο στὴ θέση του δπως-δπως, μὲ τὴ ράχη ἀπὸ μέσα· χαμογελοῦσε, κοκκίνιζε καὶ δὲν ἥξερε πῶς νὰ διορθώσῃ τὸ ἔγκλημά του! Μὲ τὸν καιρὸ ἡ συμβουλαὶς τοῦ Ποκρόβσκυ διώρθωσαν τὶς κακὲς κλίσεις τοῦ γέροντος. Όταν τρεῖς φορὲς κατὰ σειρὰν δὲν εἶχε ἰδεῖ τὸ πατέρα του μεθυσμένον, τοῦ ἔδιδε ἀποχαιρετῶντας τὸν εἰκοσιπέντε καπίκια ἡ μισὸ θούβλι ἡ καὶ περισσότερα. Πότε καὶ πότε τὸν ἀγόραζε ὑποδύματα, ἔνα λαιμοδέτην ἡ ἔνα γελέκο. Ο πρώην ὑπάλληλος, καινουριοντυμένος, καμάρωνε σὰν κόκκορας. "Ἡρχετο κάποτε καὶ σὲ μᾶς. Εφεροντας στὴ Σάσσα καὶ σ' ἔμε μῆλα, πετεινὸς ἀπὸ

ζύμη, καὶ ἀδιάκοπα μᾶς μιλοῦσε γιὰ τὸν Ποκρόβσκυ. Μᾶς σύσταινε νὰ ἔμεθα προσεκτικὰς καὶ εὐπειθεῖς τὴν ὡρα τῆς παραδόσεως. "Ελεγε δτι δι Ποκρόβσκυ ἦτον καλὸς υῖος, ὑπόδειγμα υῖον καὶ ἐπὶ πλέον σοφός· καὶ λέγοντας αὐτὰ ἔκλειε τὸ μάτι μ' ἔνα τόσο κωμικὸ τρόπο, ἔκανε τόσο ἀστείους μορφασμούς, ποῦ μᾶς ἥρχοντο τὰ γέλια. "Η μητέρα μου τὸν ἀγαποῦσε πολύ. "Ο γέρος μισοῦσε τὴν "Αννα Φεδορόβνα, μολονότι ἔμπρός της ἦτον «πιὸ ἥσυχος ἀπ' τὸ νερό, πιὸ ταπεινὸς ἀπ' τὴ χλόη». "Ἐπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἔπανσα τὰ μαθήματά μου μὲ τὸν Ποκρόβσκυ. Μὲ θεωροῦσε ἀκόμα παιδί, ἔνα τρελοκόριτσο σὰν τὴ Σάσσα. Αὐτὸ μὲ πείραζε πολύ, γιατὶ μὲ κάθε τρόπο προσπαθοῦσα νὰ τὸν κάμιο νὰ λησμονήσῃ τὴν παταία μου διαγωγή· δὲν τὸ πρόσεχε ὅμως, καὶ αὐτὸ μὲ θύμωνε δλούνα περισσότερο. Ποτὲ σχεδὸν δὲν εἶχα μιλήσει μὲ τὸν Ποκρόβσκυ ἔξω ἀπὸ τὴν παράδοσι· ἔπειτα, μοῦ ἦταν καὶ ἀδύνατο νὰ τὸν μιλήσω. Κοκκίνιζα, δὲν ἥξερα τὶ νὰ πῶ καὶ κουβόμουν σὲ μιὰ γωνιὰ δπου ἔκλαια ἀπὸ τὸ πεῖσμα μου.

["Ἐπειτα συνέχεια].

Μετάφρ. Κ. Μ.

Η φωταγογησία του αγγλικού στολού εις το φαλήρον — φωτογραφία κ. ιελακίδη ιατρού

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: 'Η Ιφιγένεια του Εδριτίδον, παράφρασις Ζάν Μωρεάς.

Εδόθη προχθές εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἡ Εἰφιγένεια. Απὸ ἡμερῶν ἀνεμένετο ἀνυπομόνως τὸ ἔργον τοῦ Μωρεάς, περὶ τοῦ διοίου δλος ὁ γαλλικὸς τύπος ἔγραψε μὲν ἀληθινὸν ἐνθουσιασμόν. Ο κ Σιλβαίν ὁς Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τοῦ Ἀργονος καὶ ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Τροίας, ἐδέχετο γενναῖος τὰ κτυπήματα τῆς Είμαρμένης· ἀλλ ἦτο προπάντων πατέρας. Εἰς τὸν γάλλον ἥθιοποιόν, διοίος ἀπέδωσε ἀμέμπτως τοὺς ἀπαραιμίλλους στίχους τοῦ Μωρεάς, ἥτις ἔργος αὐτὴ τῆς πατρικῆς στοιχῆς ὅμιλησε βαθύτερα, μᾶλλον σύγχρονος τόσον σύγχρονος, ὥστε νὰ σβύνῃ δλότελα τὴν εἰκόνα τῆς ἀρχαιότητος τὴν διοίαν ἔχομεν μέσα μας· καὶ δι νῖδος τοῦ Ἀτρέως πνίγεται εἰς λυγμούς καὶ παραμορφώνει μὲν μορφασμούς τὸ πρόσωπον διαν ἥτις Ιφιγένεια τὸν ἵκετεύη νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀκόμη νὰ ζῆσῃ:

*Hélas, que le soleil est doux!
Laisse-moi vivre encore, ô mon père,
ô mon père!*

Ἐγνώρισα ἐκ τοῦ πλησίον τὸν κ. Σιλβαίν. Μιλοῦσε μὲν θαυμασμὸν διὰ τὸ φῶς τοῦ ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ, διὰ τὰς γραμμὰς ποῦ τὸν πλαισιώνον. Τώρα ἐννοῶ πῶς παρηχθησαν τὰ ἀριστουργήματα τῆς πατρίδος σας, μᾶς ἔλεγε. Ἀλλ ὁ γάλλος καλλιτέχνης, παῖς τὸν Ἀγαμέμνονα ἐπεχείρησε κατὶ πολὺ δύσκολον διὰ ξένον. Διὰ ν ἀποδοθῇ ὁ ἥρως τῆς ἀρχαιότητος ἔχειαστο μακρά, βαθεῖα μύησις εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον, τὸν τόσον ἀπλοῦν ἄλλα καὶ τόσον δυσπρόσιτον. Τὸ σεμνὸν μεγαλεῖον μὲ τὸ διοίον μᾶς κατέπληξε πέρους δι. Φύρστ ως Οἰδίποις, (ἀκόμη καὶ μὲ τὴν παγωμένην γλῶσσαν τοῦ φίλου μας μεταφραστοῦ), ἥτο γνωστὸν εἰς τὸν γάλλον ἥθιοποιόν ἔξ ἀναγνώσεων μόνον. Ο ἑλλην ἥθιοποιός ἔχει ποτισθῇ ἔδω μὲ δλας τὰς αἰσθήσεις του τὴν ἀρχαιότητα. Καὶ ἀν δὲν ὑπερέβῃ καὶ αὐτὸν τὸν Μουνέ Σουλν εἰς μερικὰς στιγμάς, ἀδιστάκτως ὅμως ἔφθασε τὸ ὑψος τοῦ

γάλλου καλλιτέχνου, διοίος εἶχε ἐνθουσιάσει πρὸ δλίγον ἐτῶν τὰς Ἀθήνας.

Ἄλλα καὶ διὰ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ προσώπου τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, πόσα ἥθελαμεν νὰ γράψωμεν!

Ἡ κυρία Σιλβαίν ὡς Ιφιγένεια διεκρίθη κατὰ τὴν στιγμὴν ὅπου προσφέρει ἑαυτὴν ἔξιλαστήριον θύμα εἰς τὴν Ἀρτέμιδα

Ἡ ἀπλῆ καὶ ὥμως τραγικωτάτη ἔξελιξις τοῦ δράματος βαίνει, μὲ δλα αὐτά, ἀρκετὰ καλά. Εἰς τὸν δρόμον τοῦ κ. Σιλβαίν συγκεντρώνεται ὅλη ἥψη τοῦ δράματος. Εἴνε ἥ πατρικὴ στοργή, ἥ διοία ὑφίσταται τὴν σκληροτέροις δοκιμασίαις μὲ τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὸν ἄνακτα θυσίαν τῆς θυγατρός του. Ἡ νύκτα εἴνε ἀκόμη χυμένη γύρω, καὶ δ ἥρως μὲ ψυχὴν στοτεινιασμένην ἀπὸ τὰ συναισθήματα ποῦ τὴν συγκλονίζουν, στέλλει ἄγγελον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἔρχομόν της Ιφιγενείας. Ἡ ημέρα ἀνατέλλει, καὶ τοῦ ἥλιου ἥ λαμπρότης χύνει ἀκόμη περισσότερον σκότος μέσα του. Ο ταλαιπωρος πατήρ, ἀφοῦ δὲν ἥμπόρεσε ν ἀποτρέψῃ τὴν δυστιγίαν, κύπει εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ ἀποφασίζει νὰ δημητρήσῃ τὴν κόρην του εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος.

Οι στίχοι τοῦ Μωρεάς, οἱ διοίοι ἐνέχουν τὴν δαύγειαν, τὴν καθαρότητα καὶ τὸ φῶς ποῦ φωτίζουν τοὺς στίχους τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ, προσδίδοντας εἰς τὴν παράστασιν τῆς Ιφιγενείας δλον τὸ κάλλος, ποῦ ἥμπορει διεπατής νὰ ποθῆσῃ, ἔστω καὶ εἰς ἔνην γλῶσσαν. Ἡ Ιφιγένεια ἥτο, νομίζεις, ἐνδεδειγμένη εἰς τὴν μούσαν τοῦ Μωρεάς. Ο καλλιτέχνης αὐτός, διοίος αἰσθάνεται σήμερον, εἰς τὰς Ἀθήνας, σὰν κουρασμένος ἀπὸ τὸν ἀττικὸν ἥλιον — ἔξησε τόσα χρόνια εἰς τὰ ξένα — φυλάττει ἐν τούτοις βαθειὰ μέσα του, τὴν γοητείαν τοῦ οὐρανοῦ, διοίος πρῶτος ἔχοντας τὰ δνειρά τοῦ ποιητοῦ, ποῦ τὸν ὄντος τοῦ ιπτάμενον ν ἀμφισβήτησῃ τὰ πρωτεῖα εἰς τὸν γαλλικὸν Παρνασσόν. Ἐκεῖνο ποῦ διέπλασε τὴν ψυχὴν τοῦ Γύζη καὶ ἔξεινης, μέσα εἰς τὴν γερμανικὴν διμίχλην, τὸ ἀγνότερον ἑλληνικὸν πνεῦμα, ἥτο δυνατὸν νὰ μήν ἀνθίσῃ δλίγον καὶ δλίγον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Μωρεάς, διοίος εἶχε στολί-

σει μὲ ἀδηναίκα λοιλούδια τὰς πρώτας δονήσεις τῆς ζωῆς του;

Καὶ αἰ Ἀθῆναι, μὲ μίαν φωνήν, σύσσωμοι ἐκάλεσαν ἐπὶ σκηνῆς καὶ ἀνευφήμησαν προχθές τὸ βράδυ τὸν ποιητήν, τοῦ διοίου ἥ τεχνη ἥγειρε παρὰ τὸν Σηκουάναν πάγκαλον τὸν ναὸν τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας καὶ ἐτόνισε παρὰ τὸν Ίλισσον μελωδικώτατα τοὺς στίχους τοῦ Εὐριπίδου.

KIMON MICHAILIDIS

Υ. Γ. — Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος θὰ γράψῃ εἰδικῶς περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Μωρεάς δ. κ. Ξενόπουλος.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Ο γλύπτης Κάρολος Μιλλέ.

Ἐνας περίπατος εἰς μίαν ἐκθεσιν γλυπτικῆς είλευτο πάντοτε ψυχρός. Ἡν ἔλειπαν ποῦ καὶ ποῦ μεριπά ἔργα ρίπτοντα κάποιο φῶς καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν καὶ μίαν θερμότητα, ἵκανην νὰ θερμάνῃ καὶ νὰ ζωογονήσῃ τὸ ἀθροισμα ἐκεῖνο τῶν ψυχῶν μαρμάρων, αἱ ἐντυπωσίεις διὰ ἥσαν πεθαμέναι καὶ αἱ ἀσήμαντος ἥ αἰσθητικὴ ἀπόλαυσις ἀπὸ ἔργα διαφορῶν ἐπαναλαμβανόμενα ὑπὸ τὸ αὐτὸν πάντοτε πνεῦμα καὶ μὲ τὴν ἴδιαν μορφήν. Ἀπὸ ἐτῶν ἥδη διέγας γλύπτης Rodin φωτίζει καὶ θερμαίνει μὲ τὰ μεγαλοφυῖα τὸν ἔργα τὰς παρισινὰς ἐκθέσεις. Ἄλλα τὰ ἔργα αὐτά, ὡς ἔχοντα τὸ φῶς, ἥπειλουν μὲ τὴν σκιάν των νὰ ἔξαφανίσουν δλα τὰ ἄλλα ὀλόγυρα, ἀν κάποια ἐπιβλητικὴ ἐπιρροή δὲν μετεδίδετο καὶ μιὰ φωτεινὴ ἀπτίς δὲν ἐθέρμανε καὶ τὰς ψυχὰς πολλῶν νέων καλλιτέχνῶν, διὰ νὰ τοὺς ἀνθήσῃ πρὸς μίαν ἀληθινὴν δημιουργίαν.

Μὲ ὅλην λοιπὸν τὴν σκιάν ποῦ σκορπίζει ὀλόγυρα του καὶ φέτος τὸ ἀρρενωπόν, γεμάτον ἀπὸ σφρῆγος, ἔργον τοῦ Rodin καὶ σκοτεινιάζει τρόπον τινὰ τὰ λοιπὰ γλυπτικὰ ἔργα τῆς ἑφετεινῆς ἐκθέσεως, ὑπάρχουν καὶ μερικὰ ἔργα τὰ διοία πού πάρα πολλοὶ σώζονται ἀπὸ τὴν ἐπισκίασιν αὐτὴν ἄλλα μὲ φῶς καὶ μὲ δύναμιν διακρίνονται καὶ προσελκύουν τὴν προσοχήν μας.

Μεταξὺ δλων τούτων τὸ ἔργον τοῦ γλύπτου Karl Millés, πλούσια παρουσιαζόμενον ἐφέτος εἰς τὸ Σαλόν της ἑταϊρίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν, μᾶς ἐλκύει ἰδιαιτέρως καὶ μᾶς γοητεύει μὲ τὴν ποικίλην καὶ πλουσίαν ἐκδήλωσιν ἐνὸς ταλάντου δυνατοῦ καὶ προσελκύουν τὴν γοητείαν τῆς ζωγραφικῆς, ἐσώθη χάρις εἰς μίαν εὔτυχη γνωριμίαν.

Εἰς δλα τὰ ἔργα του ἔνα βαθὺ καὶ εἰλικρινὲς αἰσθήμα κυριαρχεῖ, ἀπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς

Ο Μωρεάς καὶ δ Σιλβαίν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. — Φωτογραφία τῆς κυρίας Σιλβαίν.

καὶ ἐπιβάλλοντος ἐθνικοῦ μνημείου ποῦ παρουσίαζει ἐφέτος, ἔως τὰ μικρὰ ἀγαλματάκια του τὰ παριστῶντα τὴν καθημερινὴν χωρικὴν δλανδικήν ζωὴν, τὰ συλληφθέντα, νομίζεις, εἰς στιγμὰς εὔτυχεις, εἰς στιγμὰς δπου δ καλλιτέχνης ἔχων τὴν ψυχὴν του πλημμυρισμένην ἀπὸ μίαν εὐαρέσκειαν ἥ δποία προέρχεται καὶ μεταδίδεται εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ζωῆς ποῦ σπαριταρῷ δλόγυρα του, αἰσθάνεται μέσα του βαθεῖαν ἀδμονίαν μὲ τὴν ζωὴν αὐτήν, καὶ χάρις εἰς αὐτὴν βλέπει, συλλαμβάνει καὶ ἀποτυπώνει εἰς τὰ καριτωμένα ἀγαλματάκια του τὰς ποικιλομόρφους ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως.

Η ζωὴ τοῦ καλλιτέχνου Κάρολ Μιλλέ δὲν διαφέρει καὶ πολὺ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν πλείστων καλλιτέχνῶν. Δὲν ἥτο προωρισμένος νὰ γείνη γλύπτης καὶ ὡς ἥκ τούτου εἰς καμμίαν δὲν ἐσύχνασε Ἀκαδημίαν. Ἐγεννήθη εἰς τὴν παλαιάν συνδημικήν πόλιν Ουψάλα. Τὸ 1897 ἔρχεται εἰς τὸ Παρίσι τὰ ἐκμάθητα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λεπτονγοῦ καὶ ἔπὶ μακρὸν χρόνον ἔργαται εἰς διάφορα ἔργαστηρια δπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ζωὴν του καὶ εἰς τὴν τῆς ἀδελφῆς του Δασ Ρουθ Millés, τῆς δποίας τὸ τάλαντον παρεμφερεῖς μὲ τὸ ίδικόν του, τὴν ἀνέδειξε σήμερον μίαν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκθετοῖων γλυπτικῶν ἔργων εἰς τὸ Σαλόν τῶν Γάλλων Καλλιτέχνων. Τὸ διφυὲς αὐτὸν τάλαντον τῶν δύο ἀδελφῶν, τὸ συγκεντρωτῶν ἐν τῇ γλυπτικῇ καὶ τὴν γοητείαν τῆς τέχνης τῆς ζωγραφικῆς, ἐσώθη χάρις εἰς μίαν εὔτυχη γνωριμίαν.

Εἰς δλα τὰ ἔργα του ἔνα βαθὺ καὶ εἰλικρινὲς αἰσθήμα κυριαρχεῖ, ἀπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς

στὸν γλύπτην Ἀξαλμπέρο, δόπιοῖς διαβλέπων εἰς αὐτοὺς μέγα γλυπτικὸν τάλαντον, ἔλαβε ἐνδιαφέρον καὶ τοὺς ὅμησε πρὸς τὴν Τέχνην.

Ἐτσι δὲ νεαρὸς μαθητευόμενος λεπτουγάρος μετατρέπεται εἰς γλύπτην. Ἀλλὰ εἰς τὸ νέον τοῦ ἐπάγγελμα, εἰς τὸ δποῖον μοιραίως τὸν ἔσχυρο ή τύχη, ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμη ὅφειλε νὰ δοκιμάσῃ τὰς πικρίας, μὲ τὰς δποίας φαίνεται εἶναι περιωρένον κάθε άλληθινὸς καλλιτέχνης νὰ βαπτίζεται, διὰ νὰ φέρῃ ἀργότερα μὲ περισσοτέρων ὑπερηφάνιαν τὸν τίτλον τοῦ καλλιτέχνη.

Εντυχῶς κατὰ τὸ 1902 ἡ σοιηδικὴ κυβέρνησις ἐκήρυξε διαγωνισμὸν πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου εἰς τὸν ἔθνικὸν ἥρωα τῆς Σουηδίας Sten-Sture, τὸν τολμηρὸν ἀρχηγόν, δ ὁποῖος τεινεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν χωρικῶν κατὰ τὸ 1471 ἔξεδιωξε τοὺς Δανοὺς ἀπὸ τὴν Σουηδίαν καὶ ἀπῆλλαξ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς τυράννους. Εἰς τὸν διαγωνισμὸν αὐτὸν συμμετέχει, τὸ ἔργον του διακρίνεται καὶ ἡ σοιηδικὴ κυβέρνησις, ἀναγνωρίζουσα τὸ μέγα τάλαντον τοῦ Σουηδοῦ καλλιτέχνου, τοῦ παρέχει σύνταξιν χάρις εἰς τὴν ὅποιαν δ καλλιτέχνης ἀρχίζει νὰ ξῆ ἀνετάστεροι καὶ νὰ παραδίδεται καθ' ὅλοκληράν εἰς τὴν Τέχνην.

Τὸ ἔργον ἀκριβῶς αὐτό, τὸ διποίον κυρίως τὸν ἔκαμε γνωστὸν μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του, ἵτο ἐκτενεῖμένον ἐφέτος εἰς τὸ Σαλὸν τῆς Ἐταιρίας τῶν Καλῶν Τεγνῶν.

Εἰς τὸ μνημεῖον αὐτὸν ὁ καλλιτέχνης εὑρίσκετο πρὸ μεγάλων δυσκολιῶν. Ἐπρόκειτο νὰ ἐνσαρκωθῇ ἡ ψυχὴ ἐνὸς λαοῦ ὅλοκλήρου, ὃ διποίος ἔξαφνα ἀφυπνίζεται ἀπὸ τὸν βαθὺν λήθηργον, εἰς τὸν δόποιον ἥτο βυθισμένος, μὲ τὸ ποιλεμικὸν ἄσμα ἐνὸς ἐμπνευσμένου. Ἐπίστευσε εἰς τὴν δύναμίν του, ἡ δόπια ἀκριβῶς ἀπὸ αὐτῆν τὴν ἐμπιστοσύνην προήρχετο καὶ ἔτσι ἐπραγματοποιήθη τὸ θαῦμα μὲ τὴν θέλησιν ἐνὸς ἀνθρώπου. Αὐτὸν ἥτο τὸ θέμα καὶ ἵδον πῶς ὁ καλλιτέχνης τοῦ ἔδωσε μορφὴν καὶ ἐφύσησε τὴν ζωήν.

Ἐπι ἵππου κατακόπου ἐξ τῶν πολλῶν ὅδοι ποριῶν ὁ ἥρως Sten - Sture προχωρεῖ ὡσεὶ σιδηρόφρακτος περιτριγυρισμένος ἀπὸ χωρικοὺς ἀρματωμένους. Τὰ βλέμματά των εἶναι ἐστραμμένα πρὸς αὐτὸν ἢ διευθύνονται μακρὰν πρὸς τὸ βάθος διὰ νὰ διακρίνουν τὸν ἔχθρον πρὸς τὸν ὅποιον τοὺς σύρει ὁ σιδηροῦς ἀρχηγός. Ὁ ἀριθμός των δὲν ὑπερβαίνει τοὺς δώδεκα, ἀλλὰ τὸ δλίγα αὐτὰ πρόσωπα εἶναι τόσον καρακτηριστικά, συμβολίζοντα τὸ καθένα

καὶ μίαν θέλησιν, μίαν ἀπόφασιν, καὶ δὲ καλλι-
τέχνης κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὰ ἔχει τοπεθε-
τήσει, ὥστε νομίζει δὲ παρατηρῶν αὐτὸν διὰ πραγ-
ματικῶς ἔνας δλόκληρος στρατὸς περιτιγυρί-
ζει τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ποῦ συμβολίζει μίαν
κολοσσιάν θέλησιν, καὶ τοῦ φαίνεται διὰ αἰ-
σιθάνεται τὸ στερεὸν βῆμα τῶν, ἀκούει τὸ πο-
λεμικόν των ἀσμα καὶ ἔννοει διὰ τῷ δοτὶ μία
πιπτρὶς ἐλεύθερωνται ἀπὸ τοὺς τυράννους, διὰ
ἔνα ἔθνος ἐλεύθερον γεννᾶται.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸν μνημεῖον, τοῦ δποίου
ἡ σύλληψις καὶ συγχώνευσις τοῦ ὅλου εἰς ἔν,
εἶναι ἀξιοθαύμαστος, ἔχει νόφος 18 μέτρων καὶ
εἶναι ὅλοκληρον ἀπὸ γρανίτην. Κανένας μα-
νιερισμός· παντελῆς ἀπονοσία λεπτομερειῶν εἰς
τὴν ἐκτέλεσιν· εἰς τὴν θαυμασίαν αὐτὴν σύνθε-
σιν, διμιουργηθεῖσαν, νομίζεις, κατὰ τὴν στιγ-
μὴν αὐτὴν τῆς συλλήψεως.

Παρατηρῶν κανεὶς τὰ πορταῖτα τοῦ Μιλλέ,
νομίζει πῶς δὲν εἶναι μόνιμα. Εἶναι στιγμαί,
φευγαλέαί ἀποκαλύψεις ἀπὸ τὴν μορφὴν ἢ καλ-
λίτερα ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ προσώπου τὸ δυοῖον
θέλει νὰ ἀποτυπώσῃ. Ζητεῖ τὰ ζωογόνα ση-
μεῖα ἐνὸς χαρακτῆρος, τὰ ἵχνη ποῦ ἀφήνει εἰς
τὸ πρόσωπον ἔνα συναίσθημα, καὶ μὲν ἀντὰ προσ-
παθεῖ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν κουμενήν ψυ-

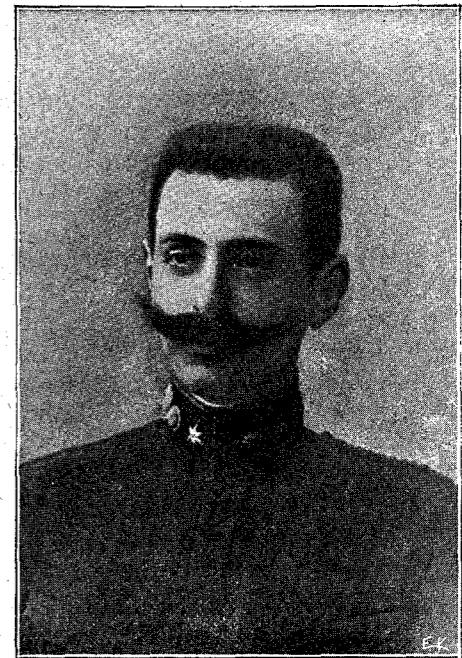
χῆν. Ἀλλὰ διὰ νὰ συλλάβῃ τὸ μυστήριον αὐτό, πρέπει πρῶτα νὰ ἔλθῃ εἰς στενήν ἐπικοινωνίαν μὲ αὐτήν, πρέπει κατὰ βάθος νὰ τὴν γνωρίσῃ καὶ νὰ τῆς ἀρπάσῃ τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα ποῦ τοῦ χρειάζονται. Δι’ αὐτὸν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς προσωπογραφικῆς τέχνης του πρέπει νὰ ἰδῃ τις τὰς προτομὰς προσώπων προσφιλῶν καὶ οἰκείων τοῦ καλλιτέχνου. Εἰς τὸ ἐφετεινὸν Σαλὸν ἐκδέτει τὸ πορτραΐτο τοῦ μεγάλου Σουηδοῦ ζωγράφου Ιουλίου Γκρόμπεργ καὶ τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Δόκτωρος Παύλου Bjere, φίλου στενοῦ τοῦ καλλιτέχνου. Μέσα εἰς τὴν δυνατὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς αὐτῆς διαβλέπει κανεὶς τὴν βαθεῖαν σκέψιν καὶ ἔνα ἐρευνητικὸν πνεῦμα· τονίσας δὲ ἴδιαιτέρως μερικὰ σημεῖα, ἔδωκε ἔνα χαρα-

κτῆρα διακοσμητικόν, ἔξωθαίσαντα περισσότερον τὸ ἔργον, συγχρόνως δὲ ἐκδηλοῦντα καὶ τὸ ἀκρωτὶ ποιητικὸν ὑφος τοῦ Σουηδοῦ συγχραφέως. Άλλ έκει ὅπου κυριολεκτικῶς θαυμάζει κανεὶς τὴν διηγηματικὴν δύναμιν τοῦ καλλιτέχνου καὶ πραγματικῶς θέλγεται, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν πολλῶν συγχρόνων Σκανδιναῦν συγχραφέων, εἶναι ὅταν ἀπλούστατα καὶ ἀφελῶς περιγράφων ἐκ τοῦ φυσικοῦ, διηγεῖται, ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκ-

φρασθή κανεὶς ἔτσι, τὴν τόσον ἐνδιαφέρουσαν καὶ χαριτωμένην εἰς τὴν ἐκδήλωσίν της ζωὴν τῶν ζώων. Μία ἀγάπη εἰλικρινῆς τὸν ὥθετ πρὸς αὐτὰ καὶ τοῦ χαρᾶς εἰ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐννοῇ τὴν ζωὴν των, νὰ συλλαμβάνῃ τὴν ἡρεμίαν ποῦ πηγάζει ἀπὸ αὐτὴν καὶ εἰς συμπλέγματα χαριτωμένα νὰ συγκεντρώνῃ δλητ τὴν χάριν καὶ τὸ μυστήριον ποῦ περικλείει. Εἰς τὰ συμπλέγματα αὐτὰ δίδει ἀπεργίγραπτον θελκτικότητα καὶ τόσην γλυκύτητα, ποῦ ἐλκύουν τὸν παρατηρητήν. Γνωρίζει νὰ ἀρπάζῃ ὅ,τι διακοσμητικὸν περιλαμβάνει ἢ συγκέντρωσις καὶ αἱ κινήσεις δύο ἢ περισσοτέρων ζώων καὶ ἔτσι τὰ ἔξωραῖς καὶ τὰ καθιστὰ πολύτιμα. Δύο τοιαῦτα μικρὰ ἔργα ἐκδέτει τὸ ἔφετεινὸν Σαλόν, τοὺς Παιζοντας ἐλέφαντας καὶ τὴν Τοαλέτταν τῶν χηρῶν.¹ Άλλα πρέπει νὰ ἐπισκεφθῆ κανεὶς τὸ καλλιτεχνικόν του ἔργα-στήριον διὰ νὰ γνωρίσῃ κατὰ πόσον ὁ καλλιτέχνης ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀφελῆ ἀγάπην του πρὸς τὰ ζῶα.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ο ἀρματωλισμὸς τὸν δόποιον μιοιραίως ἐγένετο σεν δ ἄγων τῶν φυλῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁρισμένως εἶνε μία ἐποχὴ ή δόποια ἐπερπετεῖ νὰ ἐπανέλθῃ. Υπάρχει μία παλαιὰ ίδεα ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ προσοικειωθῇ μὲ τὸν πόλεμον κράτος, τοῦ δόποιον ή μεθόδους γραμμῆς δὲν εἶνε διαρκῶς ἀναμμένη. Οἱ λαοὶ πρέπει νὰ ἀκούσουν δπλον εἰς τὰ σύνορά των, ἀνάπτον κατὰ διαλείμματα ἀλλὰ οὐδέποτε σβύνον, δπως οἱ φάροι τῶν θαλασσῶν. Ο ἀντάρτης, ή πρώτη μορφὴ τοῦ πολέμου, παραμένει ὡς στοιχεῖον χρήσιμον εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὅπου δ πόλεμος κατήντησε ψυχοὰ καὶ δπολογισμένη χειρουργικὴ πρᾶξις. Διπλωματικῶς εἶνε μία ζημία διὰ τὰ κράτη, ἀλλὰ πραγματικῶς αὐτὸς εἶνε δ δροφύλαξ τῶν φυλῶν. Ποιὸν κράτος, ἀκόμη καὶ τὸ ἐπιστημονικότερα δπλισμένον, δὲν θὰ ἐπόθει διλύγον ἀρματωλισμὸν εἰς τὰ σύνορά του; Τὰ πράγματα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐστράφησαν κατὰ τόσον παραδόξον τρόπον, ὡστε εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητηήσῃ τοὺς παλαιοὺς της φίλους, τοὺς ἀρματωλούς, καὶ νὰ

Παῦλος Μελᾶς

ἐπιχειρήση διλόκληρον ἀνεπίσημον πόλεμον μὲ τὴν φουστανέλλαν. Φαίνεται ἀλλήθεια ὅνειρον καὶ δῆμος ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀρματωλισμοῦ προβάλλει τραχεῖα καὶ ἐποποιός. Τὸ βουνὸν ἐπανέρχεται. Αἱ φυλαὶ παλαίουν μὲ τὰ παλαιά των δύπλα, τὸ μαχαῖρι, τὸ τσεκούρι, τὸν λίθον, καὶ ἡ παραφωνία τῶν Μάονερ, τῶν κρεμασμένων ἐπὶ τῶν βουλγαρικῶν ὕμων, δὲν ἥμπορει νὰ ἀλλάξῃ τὴν δλην ἀρματωλικὴν μορφὴν τοῦ ὀγκώνος.

Α. ΑΛΥΑΤΗΣ

άγνοιος.
Εἶνε φυσικὸν δτι παλαιαὶ ἐποχαὶ ποῦ μᾶς καταλαμβάνουν τόσον αἰφνίδια, εὐρίσκουν τὰς σημερινὰς κοινωνίας ἀνετούμους νὰ τὰς ἀντικρύσουν. Ὁ ἀρματωλισμὸς θέλει νὰ ἔναντι τὰς παλαιάς του ἀγαπημένας συνθήκας, τὴν παρθενίαν τῶν λαῶν, τὸ μῖσος, τὶν Μεγάλην Ἰδέαν τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἐδῶ ὅπου τελευταίως ὁ λαὸς ἀγορᾶζει λαχεῖον διὰ νὰ κάμῃ Μάονιχο, ταχυβόλα, θωρηκτὰ — δλαι αἱ λέξεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ διαβήτου — ἐστράφη αἰφνιδίως καὶ εἶδε τὸν ἀνθυπολοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ, τὸν ἀπόστολον τῆς νέας στρατιωτικῆς ἐπιστήμης, φονευμένον ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους μὲ στολὴν ἀρματωλοῦ. Ὁ νεκρὸς αἰντός, ντυμένος μίαν παλαιὰν ἐποχήν, ἦτο ὁ πρόδρομος καὶ τὸ ἔξυπνημα. Καὶ χρειάζεται αἰφνιδία ἄλλαγή τῶν κυττάρων τοῦ αἴματος διὰ νὰ τὸν ἐννοήσωμεν, τὸν ἀπρόοπτον ἀρματωλόν, Ἐπεσεν ἐμπρός μας ὡς πολυσύνθε-

τον αίνιγμα. Είνε δυσκολονόητος όσον ένας άρματωλός, όσον ένας "Ελλην ποῦ δὲν μᾶς δομοιάζει, ποῦ δὲν μᾶς ἀνέχεται, ποῦ δὲν ἡτο μεταξύ μας. Ο μεγαλείτερός του υμνος δὲν είνε νή συμπάθεια ούτε διάθαμασμός του λαοῦ. Είνε η ἔκπληξης ποῦ ἐγένησεν διάθαμας του. Καὶ τὸ ἀνακριβέστερον ποῦ ἐλέχθη δι' αὐτὰ είνε διτι ἐπολέμησε τοὺς Βουλγάρους, ἐνώ δι Παῦλος Μελᾶς ἐπολέμησεν ήμας.

Πρὸ τὸν δύναμισθην, δπως ἦτο, ἀρματωλὸν δπως ἦτο, θέλω νὰ τὸν βλέπω εἰς τὴν ὁραιοτέραν του μορφήν, "Ελληνα πολεμοῦντα τοὺς Ελληνας τῆς ορτορείας καὶ τῆς ἀπραξίας. "Υπῆρχε κοινωνικὸς ἐπαναστάτης. Εἰς τὴν κατάστασιν ποῦ εἴμεθα, τὸ αίματηρὸν φάραξ φυσιομεραπείας ποῦ ἐπιβάλλονται εἰς νευρικῶς χαλαρωμένους δργανισμούς. "Εχει τὴν ψυχολογίαν της ὅλη ή παταγώδης υποδοχὴ ποῦ ἐκαμεν δ λαδες εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον. Μολονότι τὰ μημόσυνα ποῦ ἐγείναν ήσαν θόρυβος, κτύπος κροτάλων ορτορικῶν πράγματα ποῦ δ Μελᾶς ἀπέθανεν ἀκριβῶς διὰ νὰ μὴ τὰ ἀκούῃ, ἀλλ' εἶχον εἰς τὸ βάθος τὸν καρδιοτισμὸν τοῦ λαοῦ, διότι είνας ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ὀλιγαρχίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀπέθανε διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἰδέαν. Πολλοὶ λόγοι υπῆρχον νὰ μὴ ἀποθάνῃ δ ἀριστοκράτης Μελᾶς. 'Ο ήλιος τῶν Ἀθηνῶν είνε δ λαμπρότερος τοῦ κόσμου, καὶ υπὸ κανένα ἄλλον ἥλιον δὲν ἀναδίδουν τόσην λάμψιν τὰ ἀραιικὰ ἄλογα μιᾶς ἀμάξης ποῦ πηγαίνει βραδέως πρὸς τὸ Φάληρον διὰ τῆς λεωφόρου Συγγροῦ. 'Εδῶ είνε τόσον δικαιολογημένη ή εἰρήνη! Είνε τόσον φυσικὸν υπὸ τὸν οὐρανὸν αὐτὸν νὰ μὴ σκέπτεται κανεὶς διὰ πόλεμον! "Αχ, μακαριότης τῆς Ἀττικῆς, διὰ πόσας παραλείψεις, διὰ πόσας δραπετεύσεις ἀπὸ καθήκοντα, διὰ πόσας ἀναισθησίας, δὲν ἀπολογεῖσαι ἐπαρκῶς.. Εἰπέ μας, 'Αττικὸν φῶς, ποῦ βρέχεις τὴν λήθην δὲν είνε ἔγκλημα νὰ σὲ στερηθῇ κανεὶς; 'Επιθυμῶ νὰ ἀπολογηθῆς, υπὲρ δὲν τῶν ἀδυναμῶν. 'Επιθυμῶ νὰ μοῦ εἰπῆς διτι ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὰς Ἀθήνας μία πλουτοκρατία. "Οτι τρώγουσα τὰ ἔκατομμύρια της δπως τὰ τρώγει, κάμνει ἔργον σοφόν "Οτι μὴ λογαριάζουσα κανένα, φυλήν, ἔθνος, κράτος, λαόν, κάμνει ἔργον θαυμάσιον. "Οτι νομίζουσα πᾶς κάμνει τὴν δουλειά της, ἔαν προεδρεύσῃ ή γραμματεύσῃ εἰς κανένα νοσοκομεῖον, καλῶς νομίζει. "Οτι μασσῶσα Γαλλικά ή χαριτόριντος, ἔκει ποῦ δὲν χρειάζονται, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ τράμ, εἰς τὴν πλατεῖαν, καλῶς κάμνει καὶ τὰ

μασσᾶ. "Οτι ἀγράμματος καὶ ἀμόρφωτος καὶ ἀνίδεος παραμένουσα, τίποτε μὴ ἐπηρεάζουσα, τίποτε μὴ προσπαθοῦσα νὰ ἔξιπνησῃ εἰς αὐτὸν τὸν πρόστυχον λαὸν ἐπὶ τοῦ δποίου ἐκάθησε, κανὲν αἴσθημα ὡραίου ή δρμὴν πολέμου, διτι είνε μοναδικὴ κοινωνικὴ τάξις εἰς τὸν κόσμον. "Οτι θέλουσα υπὸ τοὺς δροὺς αὐτὸν νὰ λέγεται καὶ ἀριστοκρατία, ζητεῖ πρᾶγμα φυσικὸν καὶ νόμιμον. Καὶ διτι δ ἀριστοκράτης Παῦλος Μελᾶς δ δποίος τὴν ἐραπάτην, υπῆρχεν ἔγκληματίας κατὰ τοῦ ἡδονικοῦ φωτὸς τῶν Αθηνῶν..

Οὐδέποτε εἶδα ὡραιοτέρον ἔγκληματίαν. Τὸ φάρισμά του θὰ τὸ φάση παντοῦ, ὀλαι αἱ κοινωνικαὶ ἵνες θὰ τὸ αἰσθανθοῦν, ἀλλ' ἐκεῖνοι εἰς τοὺς δποίους ἐδόθη ἡσαν ἐκεῖνοι μὲ τοὺς δποίους ἔζησεν, ἐμεγάλωσεν, ἡνδρώθη, προσποιητὸς φύλος, προσποιητὸς σύντροφος τῶν βερνικωμένων, ἀλλὰ κατόπιν ταχύτατα καὶ ἀποτόμως ἐπαναστάτης. Η ἀρχαία τραγῳδία ἐγεννήθη δταν ἐνας ἀποσπάσθη ἐκ τοῦ χροῦ καὶ ἥρχισε νὰ λέγῃ ἀντίθετα πρὸς αὐτόν. Αἱ κοινωνίαι γεννῶνται δταν ἐνας; ἀποσπάσθη ἀπὸ μίαν δυσάρεστον σύμπνοιαν, ἀπὸ μίαν κακὴν δμοιμορφίαν καὶ ἀρχίσῃ νὰ λέγῃ ἀντίθετα πρὸς αὐτήν. 'Ο Παῦλος Μελᾶς ἀπεσπάσθη καὶ εἶπε πρὸς δλους ήλιος τὰ ἀντίθετα. Τὸν βλέπομεν παραδόξως δπως δ ἀρχαῖος χρόδης τὸν υποκριτὴν. 'Αλλὰ θὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλοι. Χαίρε ἀρματώλε, χαίρε πολεμιστὰ τῶν κυρίως ἔχθρῶν μας, τῶν ἀδελφῶν Ἐλλήνων. 'Η δόξα σου είνε διτι ἐστράφης κατὰ τῶν Ἀθηνῶν.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Jean Moréas

"Απὸ πατέρα δ δποίος ἀπαγγέλλει ἀκόμη καὶ τῷρα είνε ἔζηντα γρόνον—στίχους τοῦ Γκαΐτε καὶ μητέρα ή δποία τείνει τὸ χέρι εἰς φίλημα, ἐγεννήθη δ ποιητὴς τῶν Στροφῶν καὶ τοῦ Pélérin Passiōnōpē. Ἐνγενῆς ἔξ ἀνατροφῆς καὶ ἔξ αἵματος, ἀπόγονος τοῦ Παπαδιαμαντοπούλου τοῦ Μωρέως καὶ τῶν Τομάζηδων τῆς Υδρας. τόσον εἰς τοὺς στίχους του, δσον καὶ εἰς τὴν ὄμιλίαν, ἔχει δλην τὴν ἀττικὴν χάριν ποῦ ἐστόλιξε καὶ ἔχαρακτηρίζει τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα καὶ ἡδοῖα καὶ μόνη αὐτῆ—θὰ ἐφθανε διὰ νὰ τὸ παραδόση εἰς τὴν ἀθανασίαν. Η ἀττικὴ μέλισσα ἀξ ἐπαναληφθῇ μίαν φορὰν δικαίως αὐτῇ ή ὡραία παλαιὰ φράσις—ἐκάθησεν ὀδισμένως εἰς τὰ κεῖλη τοῦ δευτέρου αὐτοῦ Εδριπίδου καὶ είνε μέθη νὰ τὸν ἀκούῃ κανεὶς εἰς στιγμὰς καλῆς διαθέσεως καὶ φιλοταγμούσοντης. Ναί, φιλοταγμούσοντης δλο δ αὐτὸν, τὸν ἀναμφιστήτον ποιητὴν καὶ τὰ πλέον σοβαρὰ καὶ τὰ πλέον προβλημάτωδη καὶ τὰ πλέον αἰνιγματώδη, ἔχουν μίαν κρυψήν λαβὴν ἐνμεταχειριστον, ή δποία τὰ κάμνει ἐλαφρά, ἀκοπα, ἀθυματώδη.

"Ἐκτιμῶ ποὺ τὸν Νίτσε—μοῦ ἔλεγεν ἔνα βράδυ —ἀλλὰ δὲν ἡμπόρεσα ποτὲ νὰ ἔξηγήσω τὸν θυμόν του. Νομίζω διτι αἱ ἰδέαι του δὲν θὰ ἔχαν τὸπο τὴν σοβαρότητα τῶν ἀν ἐλέγοντο ὀλιγότερον σκληροῦ καὶ μὲ δλιγωτέρων ἐμπάθειαν. Δὲν ὑπάρχει τὸπο τὸστείρων αὐτὸν ἔνα θυμόν τοῦ δποίου ή ἀφορμῇ ἔξευροτεται. Καὶ κοντὰ εἰς τὴν φιλοταγμούσοντης αὐτὴν τοῦ ποιητοῦ, μία συμπάθεια καὶ μία ἐπιείκεια, ἀληθινὰ μεγάλων ἀνδρῶν.

Γράφων κάποτε γιὰ τὴν ὄμιλίας τοῦ Γκαΐτε μὲ τὸν "Εκρέμαν ἔχαρακτήρισε τὸν δεύτερον μὲ ἔνα βαρύν, ἔστω καὶ δίκαιον ἐπίθετον.

Εἰς τὰς διορθώσεις ὄμως, σὰν ἔνας τέλειος τένετλεμαν ποῦ καὶ πραγματικὸς είνε—τρόπον τινὰ ζητῶν συγγράμματαν ἀπὸ τὸν συνομιλητὴν τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ, ἥλλαξε τὸ ἐπίθετον μὲ ἄλλο, τὸ δποίον ήτο μᾶλλον συμπαθεῖς καὶ σχεδὸν καθόλου πειρατικῶν.

Ἄλλα καὶ περὶ τῆς μετριοφρούσοντης του θὰ είχα πολλὰ νὰ εἰπω.

Οσο ὑπερήφανη είνε ή κερασιά ποῦ κάνει ὡραῖα κερασία—μοῦ ἔλεγε προχθές—ἄλλο τόσο πρέπει νὰ είνε καὶ διποτῆς τῶν ὡραίων στίχων. Ή φύσις πρέπει νὰ είνε ὑπερήφανος καὶ διὰ τὰ δύο.

Η ἀνοησία τῶν ἀνθρώπων—μοῦ ἔλεγε πάλιν—ποτὲ δὲν μὲ λαπεῖ ή μὲ διασκεδάζει ή μὲ κινεῖ εἰς ἀπόδιαν ἀναλόγως τῆς ψυχικῆς μου διαθέσεως.

Τὸν θάνατον δὲν τὸν ἐφορβήθητον ποτὲ, οὔτε τὸν ἐσκέφθητον καὶ μοῦ ἔλεγε προτέοντον δὲν τὸν θεοφόρο οὔτε ὡς μεταβολὴν καταστάσεως.

Εἰς περίπατον παρὰ τὸν Κηφισόν, ἐνῷ μοῦ ἀπήγγειλε σχετικούς στίχους του, δὲν ἔρχοπτε οὔτε βλέμμα εἰς τὴν ἔχοντα κοίτην 'Αρκεῖ νὰ ἰδῃ κανεὶς καὶ μίαν φορὰν εἰς τὴν ζωήν του, διὰ νὰ τὸ παρακολουθῇ ἔπειτα μὲ τὴν φαντασίαν καθ' δλην αὐτοῦ τὴν ἔξελιξιν 'Αρκεῖ, ἐννοεῖται, νὰ τὸ ἀγαπήσῃ μοῦ ἔλεγε. Οι στίχοι του ἐνῷ ἔνων ἔβλεπα τὸν ξηρὸν ποταμὸν—ἐπιποτοίουν τὸν ἀφορισμὸν του

Μίαν ήμέραν μοῦ ἐφάνη μελαγχολικὸς καὶ τοῦ τὸ είπα.

— Ή, μοῦ ἀπήντησε, εὐτυχῶς είμαι πάντοτε μελαγχολίδης.

Γνωρίζω διτι τοῦ ἀρέσουν τὰ ὡραῖα ξέφωτα καὶ αἱ ἐλεύθεραις ἀπόψεις, τοῦ εἰχα μιλήσῃ περὶ τοῦ σπιτιοῦ μου εὐρισκομένου παρὰ τὸν Λυκαβητόν, καὶ ἔνα ἀπόγευμα, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, τὸν ὄντας ἔκειται. 'Εχετε δροῦσα σπίτι, μοῦ είπε, πράγματι, καὶ ή θέα αὐτὸν τὸ μπαλκονάκι θὰ είνε ἔξαισια.

Ἐλάτε, τοῦ ἀπήντησα, νὰ δη.

— Α, οχι, ἐκάθισα ποὺ καὶ ἔδω εἰς τὸ γραφεῖον σας.

Ἐστρεφανά τὸν διῶ. Κατεγίνετο σκυμμένος σὲ κατίτι. 'Επλησίασα. 'Εγχαρε τὸ δόνομά του εἰς ἔνα κογχλάκι ήτο στὸ τραπέζι μου.

— Πηγαίνομε;

— "Οπως θέλετε

Προχθές τὸ βράδυ, ἐνῷ τὸν συνώδευα εἰς ἔνα γεῦμα καὶ μὲ χειροκρατοῦσε ιδιαιτέρως φιλικῶς, ἔξαφνα μὲ ἡρωτήσει διατὶ δὲν ὄμιλουσα μιθεὰ μετά μίαν γλωσσικὴν συζήτησιν εἰς τὴν δημόσιαν ἀφεδή νὰ παρασυρθῇ. Μήπως σὲ στενοχωρεῖ ποὺ λαμβάνων μέρος εἰς τοιαῦτα ζατήματα, μοῦ είπε χωρὶς νὰ συμφωνῶ μαζί σου ἀπολύτως; Τρέμω μὴν ἀπομακρυνθῆτε αὐτὸν τὴν ἀρχαιοτήτην. 'Αλλοιμον δὲν δέν ζήσετε διάπογονοι τὸν ἀρχαῖον 'Ελλήνων. Εἰπετερα διτι ή δημοτική γλώσσα είνε αὐτὸν κάθε καθαρεύουσαν ή μόνη γηγενία ἀπόγονος τῆς ἀρχαίας. 'Αν αὐτὸν είνε ἀληθές, δὲν είχα τίποτε να είπω, ἀλλ' ἀν δχι . Μὲ ἐννοεῖτε;

— Αλλά . . .

— Αλλά, πρέπει νὰ προσέχῃ κανεὶς πάντοτε εἰς τὸν

τρόπον μὲ τὸν δποτον λέγει κατί "Επειτα αἱ προτιμήσεις μου

Κυτάξετε τὰ κυπαρίσσια: θυμᾶστε τί ἔχαραφα γι' αὐτὰ στὸ πρώτο μου ταξεῖδι; Είνε τόσον εὐγενή. Αὐτὸς δμος ή ήλιος σ' σημερα τοὺς ἀφαιρεῖ κατί θὰ προτιμῶσα νὰ τὰ ἔβλεπα μὲ μίαν βροχὴν σιωπηλήν καὶ ἔπιμον. "Ω, πόσον τὴν ἐπεδύμησα αὐτὴν τοῦ ποιητοῦ, μία συμπάθεια καὶ μία ἐπιείκεια, ἀληθινὰ μεγάλων ἀνδρῶν.

— Ενθυμεῖσθε ἀλήθεια, τὰς μικράς μας ἐκδρομάς τοῦ 97; Δὲν θὰ τὰς ἐπαναλάβωμεν;

— Πρὸς τὸ παρόν δὲν είμαι διόλου ἀνυπόμονος.

Μοῦ φτάνει διτι είμαι ἔδω . . .

ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

A ΠΟ τὰ δημοσιεύματα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Παύλου Μελᾶς ἀναδημοσιεύμεν δύο, τὰ καλλίερα, αξια νὰ στολίσουν τὸν τάφον του. Είνε τὸ ποιημά τοῦ κ. Παπαντωνίου τὸ δημοσιεύμεν εἰς τὴν "Σκρίπ" καὶ τοῦ κ. Παλαμᾶ τὸ δημοσιεύθηνεν εἰς τὸν "Ακρόπολιν".

PΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ

Παρθενικέ, ποῦ χαίρεσαι τὴν ὑψηλὴν γαλήνη καὶ πλάγιασες κονφόρες, καὶ δικάιος πρέπεις δ σκέψη μας νὰ φθῆ νὰ σὲ κυτάξῃ καθὼς κοιμᾶσαι γελαστὸς μέσα σὲ τόσο φῶς.

Φέγγει τὴν νύχτα ή ξαστεριὰ στοὺς δρόμους τοὺς μεγάλους μήποτες διάλογοι, πούδραχειται, διαβάτης τοὺς εν

ΔΕΚΑ ΣΤΙΧΟΙ

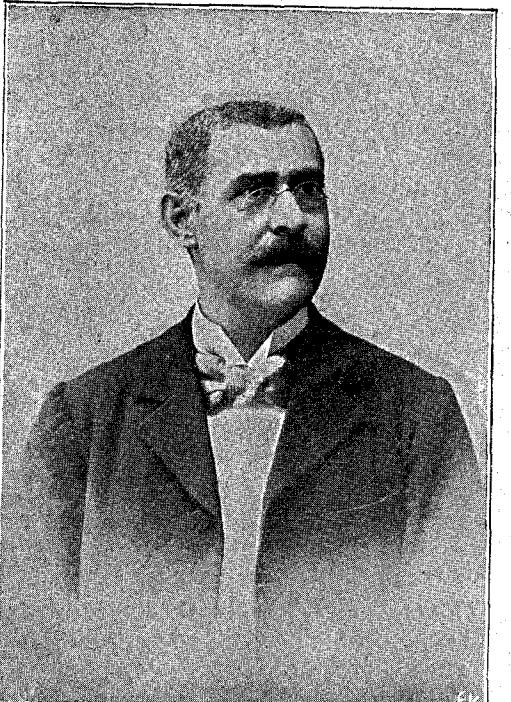
«Καλήτερα δύνησις ένα παντόπλι τάφου».

Σὲ κλαίει λαός. Πάντα χωρῷ τὰ οἰεῖται τὸ χορτάρι
Στὸν τόπο ποῦ σὲ πλάγιασε τὸ βόλι, ὃ παλληκάρι!
Πανύλαφρος δὲ ὑπνος οοῦν τοῦ Απολῆ τὰ πονιλιὰ
Σὰν τοῦ σπιτιοῦ οοῦν νὰ τὸ ἀκούεις λογάκια καὶ φιλιά,
Καὶ νὰ σοῦ φτάνουν τοῦ κειμῶνα οἱ καταρράχτες
Σὰν τουφεκιοῦ δαστραπόθροντα καὶ σὰν πολέμουν κράχτες.
Πλατειὰ τοῦ ὄντερουν μας ἡ Γῆ καὶ ἀπόμακρη Καὶ γέροντες
Ἐκεῖ καὶ σθεῖς γοργά.

Ἐκεῖ καὶ σβεῖς γοργός

Ιερὴ στιγμή. Σὰν πιὸ πλατειὰ Τη̄ δείχνεις, καὶ Τη̄ φέρνεις
Σὰν πιὸ κοντά

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΛΑΣ

**Σπυρίδων Λάμπρος, πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ
Πανεπιστημίου.**

ΕΙΣ τὸ τεῦχος τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ ϕωσικοῦ περιοδικοῦ «ὁ Ζυγός» ὁ κ. Μ. Λυκιαρδόπουλος, γράφων περὶ τῆς Τρισεμήνης τοῦ καὶ Παλαιᾶ λέγει γενικῶς περὶ τῆς νεοελληνικῆς δραματικῆς φιλολογίας, ὅτι δεν ἡδυνήθη ἀκόμη νὰ διατλάσῃ ὕδιον χαρακτῆρα.

“Ολα τὰ νέα δράματα, καὶ εἰνε πλήθιος τοιούτων, τραγῳδίαι. κωμῳδίαι, τῶν ὅποιων τὰ πλεῖστα εἰναι ἀσήμαντα, εἰναι ἀπλῶς μιμῆσεις τῶν ἀρχαίων ἢ τῶν νεωτέρων, ίδιως τῶν Γάλλων. Εἰς τόπον ὅπου, ὅτι εἰνε ἐθνικὸν ἀποικιωπᾶται καὶ παραμειρίζεται ἀπὸ τὰ ξένα. ὅπου ἡ κυριαρχοῦσα γλώσσα, ἡ καθαρεύουσα, εἰναι ψεύτικη καὶ τεχνητή, ἡ φιλολογία δὲν ήμπτοροῦσε νὰ διαφέρῃ.

“Η πόιησις ἔξακολονθεῖ δὲ καὶ Λυκιαρδόπουλος, ἡλευθερώδηθ πρώτῃ ἀπὸ τὰ κατά συνθήκην, ἔπειτα τὸ δῆγμα καὶ τελευταῖον ἔρχεται τὸ δρᾶμα. Ἡ γένια Ἑλλὰς ὀφείλει τοῦτο εἰς μισθῷν ὄμιλον νέων, τὸ πλεῖστον ποιητῶν, τῶν δύοιών διακρίνεται ὡς ἀρχηγός των ἴσως ὁ Κριστῆς Παλαμᾶς.

Περὶ τῆς «Τρισένγενης» λέγει δτὶ ἡμπορεῖ νὰ θεω-
ρηῇ ὡς ὑπόδειγμα διὰ τὸ νεοελληνικὸν δρᾶμα. «Ισως-
νπάρχει κάποια ἀπομακρυσμένη ἔνη ἐπιδρασίς, ίδιως
τοῦ Βορρᾶ, ἀλλ' ἡ Τρισένγενη είναι ἔνας κόσμος παρά-
δοξος, μοναδικός, κόσμος μεταξὺ παραμικτικότος
καὶ παραμιθιοῦ, κόσμος μάνθανον εἰς τοὺς ὅποινυς
«ὅ Θεδς ἔχάρισε μεγάλο χάρισμα: νὰ μεθάνε κάποτε
καὶ πότε ἀπὸ τῆς Ὁμορφιᾶς τὸ κρασί». ἔνας κόσμος
ὅπου ζοῦν Νεράδες καὶ μεταξὺ αὐτῶν μισή γυναικά
καὶ μισή νεράδα ή Τρισένγενη ἔνας κόσμος ὃπου εἶνε
σάν· «μισή ἐκκλησιά ἀνοικτή νυχτούμερα, ποιο πάντα
καίει τὸ λιβάνι τῆς ἀγάπης καὶ τὸ κερί του πόνου, καὶ
ὅπου συγχρόνως ἀλλήλοτρούγονται μὲ τὸ φεῦδος. ἔνας
κόσμος ὃπου η ζωὴ καὶ τὸ παραμύθι ζοῦν ἀκόμη
μαζί. ἀμοινάζει ἔνωμενα.

ΕΛΑΒΑΜΕΝ τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν τοῦ συνεργάτου μας κ. Γ. Ε. Μαυρογιάννη.

Κύριε διευθυντά τῶν « Παγαιδηράτων ».

Πολλάκις ἀνέγνων περὶ παλαιῶν τῆς Θεομητορος εἰκόνων, ἵστορηθεισῶν δῆθεν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ, Ἐσχάτως δὲ καὶ ἐν τῷ προτελευταίῳ τεύχει τῶν Παπανησσῶν ἀνέγνων δσα ἔγραψε τις ἐν τῷ ἔβδομα-
διᾳφώτῳ Αἰλαρι περὶ τῆς σωζομένης ἐν τῇ Μονῇ Σου μελά εἰς μόνον τῆς Οδηγητρᾶς, τῆς ἐπικαλουμένης Ἀθη-
νώπισσας, ζωγραφηθείσης καὶ τάντης ἐν τῷ Ἀπο-
στόλου Λουκᾶ. Ταῦτην μάλιστα καταλέγει ὁ γράψας

θεολόγου δὲν ἔχει ίστορικήν ἀξίαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, θὰ πεισθῶμεν ἂτι μᾶλλον ἐάν ἀνημνησθῶμεν ὅτι παρὸ Ήβραιοίς ἀπτηγορεύτω αὐτοτηρῶς πᾶν ὄμοιώμα τοῦ Θεοῦ, οἱ τιμωντες δὲ καὶ λατρεύοντες τοιαύτα ἐθεωροῦντο ἀσεβεῖς. Τούτους ἔνεκα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐβραίοι ζωγράφοι, ἀφοῦ ἡ θρησκεία ἦτο ἀμειλινήτως ἔχθρα κατὰ τῶν τοιούτων τεχνῶν.

Καθ' ἡμᾶς πᾶσα εἰώνων τῆς Θεομήτορος είνει ἐπίσης σεβαστή, οὐτέ νομίζομεν ὅτι καὶ ἔαν ἀλληλῶς ιστορηθῇ εἰώνων τις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, είνει διὰ τούτου ἀξιωτέος τιμῆς καὶ σεβασμοῦ, πάσης ἀλλής εἰκόνος τῆς Θεούτοκου Τοιωτή προτίμησις συγγενεύει πλείστον εἰς ειδωλολατρείαν, διότι ἡ τιμὴ δὲν ἀποδίδεται εἰς τὸν εἰκονιζόμενον. ἀλλ᾽ εἰς τὴν εἰόνα, δηλαδὴ εἰς τὸ ἔχον καὶ τὰ χρώματα ἀπὸ τῶν ὅποιων σύγχεται αὕτη.

Κέοκυρα

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ πάλιν διὰ τὸ «Ἐκθετό»

Ο συνεργάτης μας κ. Γοργ. Ξενόπουλος μᾶς ἀπευθύνει τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ δημοσιευθῇ :

Filtrate,

Ἡ μεγάλη ἐκτίμησις ποῦ ἔχω εἰς τὸν κ. Ἀργυρὸν
Ἐφταλιώτην, μὲν ἀναγκάζει νὰ ἀμιλήσω καὶ πάλιν
περὶ βιβλίου, διὰ τὸ διποὺν ἐνόμιζα ὅτι εἴχα γράψει
πολλά. Ἄλλος δὲ κ. Ἐφταλιώτης τὰ εὐρίσκει αὖλγα,
βιαστικά καὶ μασθημένα. Καὶ εἰς ἄρδον περὶ τοῦ
“Ἐκδέτου” καὶ τῶν κριτικῶν του, τὸ διποὺν ἐδημο-
σίευσεν εἰς τὸν “Νομᾶν”, βεβαιώνει ὅτι ποτὲ κρίσις
δέν τὸν ἐλύπησε τόσον, δόσον ἡ ἴδική μου περὶ τοῦ
δομάτου τοῦ κ. Φιτζέλη

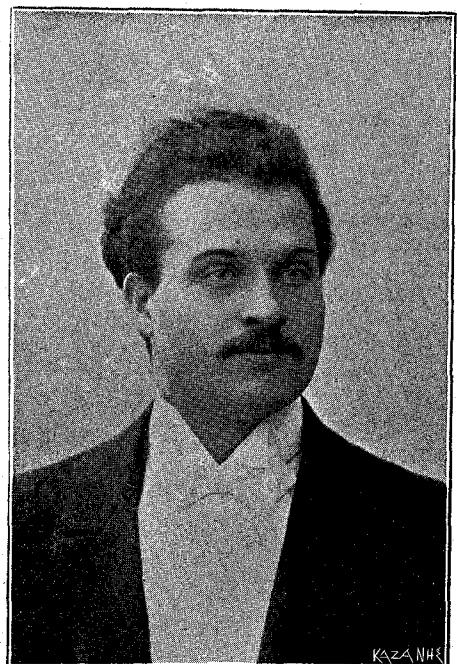
Είμαστος του κ. Φυτιλή.
Είμαστος νά βεβαώνω, ότι πολὺ περισσότερον ἐλύτησεν ἐμὲ ἡ ἐπίκρισις τοῦ κ. Ἐφταλιώτη. Είχα τὴν δέαν ὅπει ἢ κοιτάξῃ μου ὑπὸ πορευτικῆς σαμῆς δι-

καία καὶ εἰλικρινής· καὶ εἶχα ἀκόμη τὴν ἄξιωσιν νάνα-
νωρίση τὰ προτερήματα αὐτὰ πρώτος ὁ οὐρανός· οὐαὶ τοῖς
πρωτάροις, ἀκριβῶς διότι καλλίτερος· ἀπὸ δὲ τούτων ἡτοί
τοῖς θέσους να εἰξένυθε πῶς καὶ κρίνων. Φαίνεται δημοσίως
ὅτι τοῦτο συγγραφεύς τούτου «Βουκόλων» καὶ
τῆς «Μαζώχτρας» ὀγκάλιαισε μὲν ὅλην του τὴν δύνα-
μιν τὸ πρόγραμμα τοῦ «Νομιμᾶ». Εἴτα καὶ ἄλλοτε
τοῖον εἶνε τὸ ὀδαιον αὐτὸν πρόγραμμα: «Ἄρκει ἔνα
πρόδαμα νὰ είνε τὸ τέσσερις πρόδεξ καὶ τυπωμένον
τίτλο τὴν «Ἀθήνα», διὰ νὰ είνε τέλον ἀν δημοσίως τύχη
τοῖς τέσσαρας πρόξεις· καὶ εἰς τὰς «Ἀθήνας» τυπω-
μένον, τότε εἶνε για τὰ σκουπίδια.

οημιανδργή πνοή και καπνικές γέλη συνάμα .
Κατά τὸν κ. Ἐφεταλώθην λοιπόν, τὸ Ἀκεφέτον,
— ἐννα δραματάκι πλοκῆς, μὲ διάλογον ὃ ὅποιος ἔχει
πωςδήποτε τὸ προτέρημα νὰ μήν είνε σχολαστικός
αἱ φλύαρος, καὶ μὲ κάποιαν κουνωνικήν διδασκαλίαν,
υνήθη καὶ τετριμένην, — ἐγγίζει τὰ σύνορα τῆς Με-
λῆλης ἕρχεν! Ωραῖα! Ἀλλὰ τότε τί θὰ ἐλέγαμεν
αἱ τὴν «Φρισεύγενην»; διὰ τὸ Δακτυλίδι τῆς Μά-
ας; διὰ τὸν «Βρυκόλακα»; διὰ τὸν «Βασιλικόν»;
ιαὶ τὸν «Κυρούλην»; . . . “Αν τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Φυ-
λῆλη ἐγγίζῃ τὰ σύνορα τῆς Μεγάλης Τέχνης, τότε βε-
αίως τὰ δράματα τοῦ Μάτεσι, τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ
Ἐφταλίτη, τοῦ Καμπύση καὶ τοῦ Ψυχάρη είνε αὐτό-
ρημα ἀριστονοργήματα, ἀντάξια τοῦ Αἰσχύλου καὶ
οὐΣαΐετπο.

Οχι, δὲν είνε. Διαφέρουν μόνον ἀπὸ τὸ «Ἐκθετο» ιώτι αὐτά, ποιὸ δὲ λίγον. ποιὸ πολύ, μαρτυροῦν κάσιοιαν δημιουργικήν πνοήν και καλλιτεχνικήν δύνασιν, τὴν δποίαν στερεῖται τὸ ἔργον τοῦ κ. Φυτίλη, αἱ δὲς εἰνε γραμμένον εἰς τὴν Ἰδίαν γλώσσαν, καὶ δὲς καὶ δὲλα τὰ προτερήματα ποὺ ὑπέδειξα ἔγω, καὶ δὲλα σως τὰ προτερήματα ποὺ ὑπέδειξεν ὁ κ. Εφταλιώης. Τὰ προτερήματα αὐτά, σχετικῶς μ' ἐκεῖνα ποὺ ἠγοράσθησαν, είνε μικρά καὶ ἀσήμαντα. Λεπτομέρειαί ἔχοντεριαναὶ ποὺ δὲν ἐπηρεάζουν οὐσιωδῶς, ω̄ζικῶς, ὃν συνολον, τοῦ ἔργου τὴν ψυχήν. Δὲν αἰσθανόμεθα ὃν μεγάλην ἔκεινην ουγκάνησιν, τὸν ἐνθουσιασμόν, ἣν μεταφράσωσιν, τὴν δποίαν μᾶς καρδίζουν μόνον τὰ ορα τῆς τέχνης τὰ ἐμπνεύσματα, τὰ γνήσια τάλληνα. Μεταξὺ αὐτῶν ἀλλα εἴνε μεγαλήτερα ἀλλα μι-ρότερα. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Φυτίλη δὲν είνε οὕτε με-αλλο οὔτε μικρόν. Είνε ἀπλούστατα ἔξω τῶν δριών ης Τέχνης. Τὰ κυττάραις ίσως -ἀλλὰ δὲν τα ἐγγίζει.

Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς εἰχα τὴν ίδεαν, ὅτι ἔγραφα πολλά
ποτὲ τὸ δρᾶμα. Αλλὰ τὸ ἔκαμα μόνον καὶ μόνον διότι
οἱ μῖζω, ὅτι χρειάζεται κάποια ἐνθάρρυνσις πρὸς τοὺς
αλούς ἐργάτας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τούλαχιστον τὴν δύ-
λιμην νά τε φεύγουν τὰς ἀλύσεις τοῦ σχολαστικισμοῦ.
Οὐ ἀγάθος φίλος μου καὶ Ἐφεταλιώτης παρεξήγησε τὴν
γαλλίασιν τὴν ὅποιαν ἥσθανθη δι' αὐτοῦ, καὶ τὴν
νόμιμος συγκίνησιν καλλιτεχνικήν. Ἔγὼ ἀπλῶς ἔξε-
ώρισα τὸ βιβλίον τοῦ καὶ Φυτῆλη, ἀπὸ τόσα καὶ
όσα ποῦ λαμβάνω καθημερινῶς καὶ ἔγραφα. Τὸ
τι τὸ ἔξεχωρισα, καὶ τὸ διτὶ ἔγραφα, ἡτο ἥδη ἀρ-
ετόν· Ἀλλὰ νά που δ ο. *Ἐφεταλιώτης* μοῦ τὰ
αλνᾶ. *Ισχυριζόμενος* ὅτι ἀδίκησα ἐν ἀφιστούρ-
γημα, με κάμνει νά εἴπω καθαρώτερα καὶ ἐντονώ-
ρεα ἀπὸ τὴν ἀλληλ φοράν, ὅτι δὲν είνε ἀριστούρ-
γημα. Καὶ νά κατηγορήσω ἐν βιβλίον, ἀριούμενος

Ο νέος καθηγητής του Ωδείου κ. Βάσενχόβεν.

1 Ιδε περὶ τούτων *Bυζαντινήν Τέχνην καὶ βυζαντίον*
καλλιτέχνες 1903 σελ. 11, ὑπὸ Γ. Ε. Μανογάραν. Και
προσέτι Novum Testamentum opera ac studio Joannis Gre-
gorii, Σημεῖον εἰς τὰ Κατα Λονᾶν, ὅπου λέγει αὐτὸν Ἰατρὸν
τὴν τέχνην καὶ Ἀντικένην πατρόνον. Οχονί 1703.

Από τὴν Βρύση. — Ἀπὸ τὸν φωτογραφικὸν διαγωνισμὸν τῆς « Διαπλάσεως τῶν Παίδων ».

τά μεγάλα προτερήματα ποῦ τοῦ ἀποδίδουν, ἐνῷ ὁ σκοτός μου ἦτο ἔξ ὀρχῆς νά το ἐπαινέσω διὰ κάποια προτερήματα ποῦ ἔχει

“Ας συλλογισθῇ δῆμως ὁ κ. Ἐφταλιώτης, διτὶ ὁ μικρὸς ἔγὼ καὶ ταπεινός, ποῦ διά τίποτε ἄλλο δὲν ἔχω τὸ δικαιῶμα νὰ καυχῶμαι, τούnlάγιστον δὲν ἀνήκω εἰς καμμίαν καίκιαν, ἐπομένως δὲν ἔχω κανένα φανατισμὸν ποῦ νὰ τυφλοῦμι, διατρῆψα τὴν οἰανδρήτης φυσικὴγ μου εὐθυγραίσιάν ἀνετρέψαστον, καὶ εἰμπορῷ νὰ γράφω ἐλεύθερος, μὲ δικαιούνην καὶ μὲ εἰλικρίνειαν.

Ο ως Εφταλιώτης, δέσμιος τῆς κλίκας, χωρὶς νά το θέλῃ, χωρὶς ξωσ νά το ύποπτεύεται, βλέπει τὰ πράγματα κάπως ἀλλοιωμένα. Πλανᾶται περὶ τοῦ ἔαντού του, περὶ τοῦ κ. Φυτίλη, περὶ ἐμοῦ περὶ ὅλων. Καὶ θάνατανταί, καὶ θάδικη, καὶ θάδικηται, ἐφ δόσον δούλευει τῆς πρόβληψιν, ὅτι ἀρκεῖ μόνη ἡ δημοτική, διὰ νά γεγίσῃ οἰσδήποτε τῆς Μεγάλης Τέχνης τὰ σύνορα!

Μὲ ἀγάπην, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΔΟΣ

MOYSEIKH

Τοῦ ὄδειον Ἀθηνῶν ἔδωσε πρὸ δὲ λίγων ἡμερῶν τὴν πρώτην συναυλίαν τῆς ἐφετεινῆς περιόδου. Κατ' αὐτὴν ἐνεφανίσθη ὁ νέος καθηγητής τοῦ κλειδοκυμβάλου κ. Βάσενχοβεν μὲ τὸ Concert-Stück τοῦ Βέμπτερο. Ὁ κ. Βάσενχοβεν ἔδειξε πολλὴν τέχνην εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δυσοκατάτης αὐτῆς συνθέσεως. Η δράχητορα ἐπίσης ἐξετέλεσε διάφορα τεμάχια τοῦ Μπετούβεν, Σ্পέντεν, Ροσσίνι. Ελεύ γνωστὸς ὁ κ. Σουαζὺν ὃς διευθύνει τῆς δράχητορας ἀπὸ περισσι, ἀξιος θερμῶν συγχαρητηρίων.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Η « Διάπλασις τῶν Παιδών », τὸ ἄριστον αὐτὸ^ν περιοδικὸν τῆς παιδικῆς καὶ ἐφηβικῆς ἡλικίας, κάμγει κατ' ἔτος μεταξὺ πολλῶν καὶ ποικίλων διαγνωσμῶν, καὶ μικρὸν Διαγνωσμὸν Φωτογραφίας. Εἰς αὐτὸν λαμβάνουν μέρος ἀποκλειστικῶς ἔραστες καὶ ἐκ τοῦ κυκλού τῶν συνδρομητῶν τῆς Διαπλάσεως. Μὲ ἄλλους λόγους παιδιά. Καὶ ὅμως τάπετελέσματα τοῦ διαγνωσμοῦ εἰνε κάποτε ἀπρόοπτα . . . Φέτος παραδείλιμας χάριν, ὁ νεαρός ἔραστελχης, ὁ δοπιος ἐπίηρε τὸ Α΄ βραβεῖον, ἔστειλε φωτογραφίας, ποῦ νὰ ἡμιπορθούσαν νὰ διακριθοῦν καὶ εἰς διαγνωσμὸν μεγάλων. Τὸ ὑπάιθρον « Ἀραβικὸν Σχολεῖον » καὶ ἡ ἐπιστροφὴ « Ἀπὸ τὴ Βρύση », τὰ ὄποια ἀναδημοσιεύο-

Ἄρα εἰκὸν Σχολεῖον. — Ἀπὸ τὸν φωτογραφικὸν διαγώνιομὸν τῆς « Διαπλάσεως τῶν Παιδῶν ».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Периодика:

Εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ «Ελληνισμού» δημοσιεύεται ἐν μεταφράσει ἀρθρὸν τοῦ ἀποθανόντος φιλέλληνος Δαμιάνη, τὸ δόπιον ἔγραψε εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Ἰταλίας», καταχώνασαν τὸ τε-

λευταῖον ταξειδίον τοῦ πρόγκηπος Γεωργίου. Ὁ Δαμιάνι εἰς τὸ τέλος τοῦ ἄρχοντος του ἔλεγε: «Οὐταν σκέπτεται τις τὸν δρόμον, τὸν διόποιον διῆνυσε τὸ ἔθνος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1821 καὶ οὖταν ὑπόγονοί στι πρὸν ἦτορ ἔργημας τόπος: κατοικούμενος ὑπὸ ὀλίγων ἡμιαγιών ἀνθρώπων, διαγράφεται ἀπὸ τὰ χεῖλη μας τὸ μειδίσμα τῆς συμπαθείας, τὸ διόποιον εἶνε εἰδωνεία καὶ ἀνατέλλει ὁ θαυμασμός». Ας μὴ ἀρνηθῶμεν τὴν συγκατάθεσίν μας καὶ τὴν βοήθειάν μας εἰς λαόν, ὃ διποτὸς ὑπῆρξε ποτὲ τὸ πάντα, ἐπειτα ἀπέμεινε τίτοπτος, καὶ ἥδη ἤταξτι κάτιν γίνη! Η Ἰταλία καὶ ἡ Δύσις μόνον καλὸν ἔχουν νὰ περιμένωσι ἀπὸ Ἑλλάδα ἀκεραιάν καὶ μεγάλην».

Ἐφημερίδες:

Ο ο. Ξενόπουλος δημοσιεύει εις τὸν «**Ατλαντα**» χαρακτηρισμὸν τῆς Δδος Είμαρμένης Ξανθάκη. Καὶ λέγει:

“Η μία Κυβέλη. ή ἄλλη Εἰμαρμένη Πρέπει νὰ ὅμοιογῆσωμεν, δτι καὶ τὰς δύο πρωταγωνιστρίας τῆς *‘Νέας Στηνῆς*”, ἔκπτος τῆς φύσεως ἐφόρωντισαν νὰ τὰς προικίσουν καλά καὶ οἱ νονοὶ των. Γνωρίζετε σεῖς καμμίνιαν ἄλλην ποῦ νὰ λέγεται Εἰμαρμένη; ‘Ἐγώ δχ. Φαινέται ὅμως δτι ἡ σπάνις καὶ η ὠραία σημασία ἐνὸς ὀνόματος δὲν ἀρκούν διά νὰ ἐπικυρωθῇ, πρέπει νὰ είνεις καὶ σύντομον εἶχην τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἐπεκράτησε τὸ ἐπώνυμον *Εανθάκη*. Λέγουν η *Εανθάκη* (γενικὴ τῆς *Εανθάκης*), δπως λέγουν η *Κυβέλη*.

Τὸ κυριωτέρον προτέρημα τῆς Διος Ξανθάκη, ἐκεῖνο ποῦ προσπίπτει ἀμέσως εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ τῶν κριτιῶν καὶ τῶν ἀρχίτων, είνει ἡ ὥραιότης. Θαυμασία ἀλληδῆς ὥραιότων θ'. Ὁ δρόκεσθήτε εἰς τὸ νὰ σᾶς είτα ἔνδροτάτα καὶ πεζότατα διτὶ ἡ Διάς Ξανθάκη ἔχει τὴν κατατομὴν τελείαν, ὡς ἀρχαίου ἀγάλματος· τὰ μάτια μαῦρα, μεγάλα, φωτεινά καὶ ὄνειρωδή τὸ ἀνά στημα μᾶλλον ὑψηλόν, κομψὸν καὶ εὐλύγιστον· τὸ χρῶμα ὠχρόλευκον δως κορίνου, τὰ χεῖλη λεπτά, τὰ δόντια μαργαριτάρια, καὶ τὸ ὥραιότερον κερί τοῦ κόσμου. Ἀλλ' αὐτὰ εἶνε καρακτηριστικά· διαβατηρίουν. Καὶ θὰ μου ἐπιτιμέψετε νὰ σταματήσω ἔως ἔδω, ἀνίσχυρος καὶ ἡττημένος, μὲ τὸν μικρὸν παρηγορίαν, διτὶ δύοι τὴν γωνίωσίτε δὲν ἔχετε ἀνάγκην τῆς περιγραφῆς μου. Οἱ ἄλλοι δὲς λάβουν τὸ κόπτον νὰ τὴν φαντασθοῦν δύον ὥραιάν θέλουν.

Δοιπόν ή Δίς Εανθάκη πρῶτον εἶνε ώραία. Ἐπειτα εἶνε ἔξυπνη. Ἀλλ' οὐδὲ δῆμος ὁνομάζει μεν συνήθως κάθε εὑφαιστόγονον κοινώλαν, καὶ κάθε μικροπόνηρην ἡλιθινήν· Ή Δίς Εανθάκη εἶνε καθαυτὸν intellectuelle. Ἔννοει, αἰσθάνεται, σκέπτεται καὶ δύμαλει, δῆμας ὅλοι ἔκεινοι, τῶν δοπίων τὸ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον ὄργανον εἶνε ὁ ἐγκέφαλος, καὶ μὲ τὸν ἐγκέφαλον τῶν δοπίων συγκοινωνοῦν κάτι νεῦρα τόσον λεπτά καὶ τόσον τεν-τωμένα, ὥστε ἀρκεῖ ἡ ἐλαχίστη ἔξωτειρική ἐπίδρασις διὰ νά τὰ δονήσῃ. Τοὺς ὁργανισμούς τούτους διαιρεῖ να ἔχεια εναιωρησία, δεξύτης καὶ σοβαρότης περὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, καὶ κάποια μελαγχολικὴ χάρις η ἔξαρφική ζωηρότης περὶ τὴν ἔξωτερούσιν τῶν ἐντυ-πώσεών των. Ὄταν δὲ τύχῃ νά είνε θηλυκοί καὶ ὡραῖοι, — εἴνε ἀρκοβῖδως ή περιπτώσις τῆς Δος Εαν-θάκη, —οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἴνε τὰ τελειότερα πλά-σματα τῆς δημητρίας καὶ τὰ πολυτιμότερα ἀποκτή-ματα . τῆς «Νέας Σκηνῆς».

Η ἀγαθὴ φύσις ἔγνεν ἀγαθωτέρα διὰ τῆς ἀνατροφῆς. Η Δίς Ξανθάκη, κόρη καλῆς οἰκογένειας, μουσικοτραφοῦς, εἰμιτορεὶς κανεῖς νά εἴληπται, εἰλέξ τὴν εὐκαριότανά ποκτήσῃ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ κατ' οἶκον, διὰ τῶν βιβλίων καὶ διὰ τῆς συναναστροφῆς ὅλας ἐκεῖνας τὰς γνώσεις, ἀπὸ τὰς στοιχειώδεις μέχρι τῶν εἰδικῶν, αἱ δύοιαι ἀποτελοῦν τὴν τελείαν, τὴν ἄξιαν τοῦ ὄντος ματος μόρφωσιν. Η Δίς Ξανθάκη εἶναι ἀνεπτυγμένη, μορφωμένη, δοσον ὀδεμίᾳ ἀλλὰ τῶν ἐλληνιδῶν θησαυροῖων. 'Αγαπᾶ τὴν τέχνην καὶ τὴν φιλολογίαν γνωρίζει τὰ ἔργα καὶ τοὺς συγγραφεῖς· εἶνε ἐξουσιωμένη μὲ τὸ ὡραῖον ἀνευρισκεῖ καὶ αἰσθάνεται κάθε λεπτότητα. Η συναναστροφή της εἶνε ἀπόλαυσις. Δέν εἰ-
ένορο τί λέγει ὅταν συνομιλεῖ μὲ ἀνθρώπους τοῦ κό-
σμου 'Αλλά ὅταν ἔχῃ ἐμπόδιος της καλλιτέχνας καὶ
ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων. λέγει τὰ ὠραιοτέρα
πράγματα. Τότε τὰ λαμπρά της μάτια ἀποκοτοῦν μίαν
βαθύτατη θαυμασίαν. Καὶ ἡ φωνή της φωνή γλυκεῖα
καὶ ἀργυρόχρονης, ἀντηχεῖ εἰς ὅλους τοὺς τόνους τῆς
ἀληθινῆς νοημοσύνης.

„Με τοιαύτα φυσικά κ' ἐπίκτητα ἐφόδια, ή δεσποινίς Ξανθάκη ἀπέφασίσε ν' ἀνέλθῃ τὴν σκηνήν. Ὁ καὶ Χρηστομάνος εὗρε πρώτης τὰξεως ὑλικὸν πρὸς διάπλους καὶ δημιουργίαν. Καὶ ἔκαψε θαυματίστας Ἡ ἐμφάνισις τῆς δεσποινίδος Ξανθάκη κατέτληξε κυριολεκτικῶς τοὺς φίλους τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου. Πρώτην φορὰν ἔβλεπαν τόσην χάριν, κομψότητα, ὡραιότητα, αἰσθημα. βαθύτητα πλαστικότητα καὶ τέχνην ὑποκρίσεως. Εκείνη ἡ Ἀλκηστή ἐκείνη ἡ Ἀντιόχόν τὸσαν σωσταὶ ἀποκαλύψεις ἐλληνικῆς πλαστικότητος. Ἡ λοιέτα τοῦ Ἀριστεροῦ χειροῦ ἔδειξεν ὅλην τὴν παροισινήν χάριν μετουσιωμένην εἰς ἐλληνίδα. Καὶ ἡ Ἐδδα Γκάμπλερ ἡ ἀλησμόνητος, ἀπέδειξεν ἔως ποὺ εἰμιτορεῖ νά φάστη καλλιτέχνης συνενούσας ἐναρμονίας ὅλα τὰ σωματικά προτερήματα τοῦ νοῦν. Η ἡρῷας τοῦ Ἰψεν είχεν ἐννοηθῆ καὶ ἀποδοῦθε εἰς τὴν ἐντέλειαν.

»Ἀν ἡ δεσποινίς Ξανθάκη δὲν ἔχῃ τὴν μεταμορφω-

τικήν δύναμιν τῆς Κυβέλης, ἡ ὅποια παιᾶς ει τοὺς πλέον
μάντιθέους φόλους, καὶ ἀνὴρ ἐπιτυγχάνῃ περισσότερον
εἰς φόλους οἱ ὅποιοι τῆς ταριχάσσου φύσει, τοῦτο δὲν
θυμάμενοι ὅτι δὲν είνει πρώτης τάξεως ἡ θυποίος «Ολα,
έστω, δὲν είμιτορει νὰ τὰ παιᾶς ὅ. τι παιᾶς εἶναι
θαυμάσιον. Καὶ εἰμιπορει νὰ παιᾶς πολλά. Τὸ ἀρχαῖον
καὶ τὸ νεώτερον δραματολόγιον ἔχει πλήθυς ηρωῶν.
Αἱ ὅποιαι νομίζεις ὅτι ἐπλάσθησαν υπὸ τῶν δρα-
ματικῶν διὰ τὴν δεσποινίδα Ξανθάκη. Καὶ ἀνὴρ
Χρηστομάννος εὐδίσκετο πάντοτε εἰς ἀμμηχανίαν, ήτο
ἀμμηχανία ἐκλογῆς μεταξὺ πολλῶν. Ἱν τούτοις μία
πάπο τὰς εὐτυχεστέρας του ἐμπνεύσεις ἦτο ἡ Δοράνα.
Η δεσποινίς Ξανθάκη ἀπέδωσε τοὺς φόλους αὐτὸν τό-
σον ἀληθινά, ὥστε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, χάριν αὐτῆς
καὶ μόνον. ἐλλησμόνησα ὅτι είμαι εἰς τὸ θέατρον. Η
πραγματικότης αὐτόχρονη »

Είτε τὸ «Νέον» Αστευ τῆς 11 καὶ 12 Ὁκτωβρίου ὁ πα. Λουκᾶς Νάκος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ὑγιεινὴ τῆς κοινωνιολογικῆς ἐγκληματολογίας» διμιεῖ περὶ τῆς ἐγκληματικότητος ὡς μιᾷ θεραπευομένης φιλικῶς παρὰ τῷ ὀδηγῷ ἐγκληματικῇ, δυναμείνης ὅμως να προληφθῇ διὰ τῆς ἐσιτήμης, διπος εἴτε ὁ Κεντέν. Ἡ ὑγιεινὴ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἐφ' ὃνος ὁ δργανισμὸς είνει ἐν τῷ σχηματίζεσθαι, φέρει τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Καὶ λέγει ἐπὶ λέξει:

Ταχέως οι Ἀγγλοι ἀντελήφθησαν τὸ μάταιον τῆς μέχρι τοῦ 1850 ἐπιδεικνυόμενης ὑπέρ τῶν ὁρίμων ἐγκληματιῶν μεριμνῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ 1854, ὑπὸ τὴν ἄρχουν μᾶς κυρίας τῆς Mary Carpenter, ὅλος ὁ πόλεμος κατὰ τὴν ἐγκληματικότητος γίνεται διά τῆς διασώσεως τῶν παιδῶν.

Τὰ περίφημα αὐτῆς ἐπαγγελματικά καὶ ἀναμορφωτικά Σχολεῖα καὶ ἄλλα ἀναριθμητα καταφύγια τῶν ταΐδων, ἐν συνδυασμῷ μετά τινας μασίσιας ἰδιωτικῆς συνδρομῆς, δὲν σάρκουσι μόνον ἀπό τὰς φυλακας ἥκλιάς ταῦς νεαρῶν ὑπάρχεσσον, δὲν ἀπαλλάστοντι τὴν κοινωνίαν ἀπό μέλλοντας ὑπονομευτάς τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἡσυχίας ταῦν πολιτῶν, ἀλλ’ ἀποδίδουσιν εἰς τὴν Ἀγγίλιαν ἐπαγγελματικὰς τιμίους καὶ ἔργατικον καὶ εἰς τὸ Ἀγγιλικὸν ναυτικόν, ὅπως τὸ εἰδίκον διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον εἴποι Ταμέσεώς καὶ ἐντὸς πλοίουν, ἀποδίδει ναύτας μὲν πατιωτισμὸν καὶ εὐγνωμοσύνην πρός τὴν πατριόδας·

Είς τὴν Ἑλλάδα διεκδικοῦνται ἀκόμη οἱ παῖδες ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων δυνάμει τῶν περὶ ἐκνικήσεως ἀνιτήτων τοῦ Ρωμ. Νόμου καὶ θεωροῦνται res, παὶ τὰ ἐκμεταλλεύεται ὑπὸ τοῦ ἀλήτης πατῆτο ἢ δι-
εφθαρμένη μῆτη καὶ διατρέχουσιν ἐλευθέρως μέχοι-
τῶν πρωτιῶν ὥρῶν τῆς νυκτὸς τὰς ὁδοὺς καὶ πλα-
τείας ἐπιτούντα ὑπὸ τὸ πρόσχημα μεταπωλήσεως ἀν-
τέων καὶ φθειρόντα καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν τὰ δύστηνα
λιπαστά τὰ δόποια κακοῦργος τῶν γονέων ψυχὴ ἐκμε-
ταλλεύεται

Ἡ Πολιτεία βεβαιώς ἡτοῦ ἡ ὁρμοδία νά χειραγωγήσῃ καὶ καθοδηγησῃ τὴν ἴδιωτικὴν φιλανθρωπίαν, λαμβάνοντα τὴν πρωτότουσιάν ἐπιψηφίσεως τῶν ἀναγκῶν μέτρων καὶ ἕδρους ἴδρυμάτων πρὸς ἀναγκαστικὴν ἀγωγὴν τῶν ἥιτικῶν ἐγκαταλειπεμένων καὶ ἐγκλιματούντων παιδῶν.

Αλλ' ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία δὲν ηρθή ἀκόμη εἰς τὸ ψώφος τῆς ἀποστολῆς της.

Ζητεῖται λοιπὸν ὁ ἀληθῆς φιλάνθρωπος, ὃστις ἔτελε συνδέσει τὸ ὄνομά του μὲν μίαν ἐξόχως φι-

λανθρωπον, πατριωτικην και κοινωνικην πρᾶξιν.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Παραδόσεων» ὑπὸ σου κ. Πολιτή εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Μαρσαλῆ, ὁ κ. Παπαντωνίου γράφων εἰς τὸ **Σκρίπτα**, καὶ ἀπαριθμήσαντες ἕκ τῶν χειρολόγων τοῦ βιβλίου τοῦ **Παλαιοῦ**

ιων. μερικα ἐκ τῶν λεφαλαίων τούτων βίρτους «Πανα-

λειάδες καὶ οργάδες καὶ βασιλόπουλα. — Ἀρχαῖοι θεοὶ καὶ ήρωες. — Θησαυροὶ καὶ Ἀράπηδες. — Θάνατος, Κάτω Κόσμος, Χάρος κλπ. — λέγει :

Μετέφερα δὲ λίγα ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ βιβλίου, διὰ νὰ δεῖξω ποὺς κόσμος ἔχειν δὲ αὐτοῦ Δὲν εἰμεθα βέβαια προτομασμένοι δοῖοι διὰ νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸ σνάδυμόν τουν ἀτὸ τὰ χεῖλη τοῦ λαοῦ τοῦν αὐτῷ συγκρότημα τῆς νεοελληνικῆς μυθολογίας. Οἱ ήρωες, οἱ θεοὶ καὶ οἱ μάγοι τοῦ νέου ἐλληνισμοῦ θὰ μᾶς πλησίαζουν φοβισμένοι ἐντὸς τῶν ὡρῶν σαβάνων των, φοβισμένοι ποὺ τῶν ἐλλήνων καλαμαράδων οἱ δοποῖοι ζητοῦν νὰ τοὺς ὠθήσουν πάλιν εἰς τοὺς τάφους καὶ εἰς τὸ σκότος Διότι δὲ πόλεμος κατὰ τῆς δημάδων γιλώσης, ὅπως τῶν κατήντησαν οἱ προκομμένοι ἀδηληταὶ τῆς καθαρευσύνης, εἶναι πόλεμος γενικός κατὰ τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς.

Τὸ εἶναι τῆς Ἑλλάδος. "Οπως ἔρευνάται δὲ Ὁμηρος εἰς τὴν Ἕνδρωπην, ἔρευνάται καὶ τὸ δημοτικόν μας τραγοῦδι. "Οπως ἔργηκαν ἄλλοτε οἱ μεγαλοί Ὀλλαδὶ σχολιασταί, σήμερον προχωρεῖ καὶ διαρκῶς πυκνοῦται ἡ φάλαγξ τῶν Ἕνδρωπών ἔκεινων, οἱ δοποῖοι ἔρευνούν τὰς παροιμίας μας, τὰ τραγούδια μας, τὰς παραδόσεις μας τὰς σημερινάς, τὴν γλώσσαν μας τὴν σημερινήν. Ξέναι Ἀκαδημίαι βραβεύουν τὰς δημοτικάς μελέτας τοῦ κ. Πολίτου, Γερμανού καὶ Γάλλου καὶ Ἰταλού κρίνουν ἔνθουσιαδῶς τὰς Παροιμίας του, παγκοσμία πτυνεματική κίνησις γεννάται περὶ τὴν νέαν Ἑλλάδα. Μόνον ήμεται οἱ Ἑλληνες ἀνθιστάμεθα εἰς αὐτὸ τὸ φεῦμα.

Ο κωμικός, δὲ λίως καλαμαράδικος τρόπος μὲ τὸν δοποῖον ἔχειρισθημεν τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης ἡμεῖς οἱ σοφολογιώτατοι δημοσιογράφοι δὲ πόλεμος ἔκεινος ποὺ ἔχεινεν εἰς τὸ ζήτημα τῆς «Ορεστείας», αὐτὸ ἀποδεικνύει. Ἀποδεικνύει δηλαδὴ ὅτι δὲν ἔκτυπτασμεν μόνον τὰ στραβά σημεῖα τῶν δημοτικιστῶν, πράγμα ποὺ θὰ ἡτο ἀρκετά λογικόν ἀλλὰ ἔχύθημεν καθ' ὅλης τῆς δημοτικῆς μας ζωῆς, τῆς ὑπάρξεώς μας, τοῦ ἔθνουσον μας, διὰ νὰ τὴν πνίξωμεν. Διὰ νὰ πνίξωμεν τὸ σήμερον τῆς Ἑλλάδος!

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο κ. Γεώργιος Δυοβουνιώτης ἔδωρος εἰς τὴν Ἕνδρην Βιβλιοθήκην ὅλα τὰ οἰκογενειακά του ἔγγραφα, πολλῆς ἴστορικῆς ἀξίας.

Ἄπο τῆς 27 Ὁκτωβρίου ἥρχισε νὰ λειτουργῇ διὰ τὸ κοινόν, τὸ ἀναγνωστήριον τῆς Ἕνδρης Βιβλιοθήκης κατὰ τὰς ἑσεπτηνάς ὡρας μέχρι τῆς δεκάτης.

Ἡ Βαναρία εἶναι τὸ μόνον κράτος δπου κατὰ τὴν ἀφίξιν κάθε ἀμάξιστοιχίας εἰς τὸν κεντρικὸν σταδιμόν, αἱ ἀμάξαι απολυμαίνονται ποὺν ἀρχίσουν νέον ταξίδι.

Ο Δ. Ἀννούτσιο, ἀποσυρμένος εἰς τὴν ἔξοχηκήν ἐπαυλίν του Μαρίνα τῆς Πίζας, παρὰ τὰς ἐξβολάς του "Ἀργον", γράφει ἔνα δρᾶμα σύγχρονον καὶ μίαν τραγῳδίαν εἰς τέσσαρας προέξεις, εἰς τὴν δημοτικῆς γλώσσης.

Ο νορβηγὸς ποιητὴς Πέρο Σύλβε ηύτοκτόνησε εἰς τὴν Χριστιανίαν. Τὸ κράτος τοῦ παρείχει σύνταξιν, τὴν δοποῖαν ἔξαφνα διόκοψε. Δέγεται δοῖο ἀφροδιή τῆς αὐτοκτονίας ἡτον αὐτῆ. Ο Πέρο Σύλβε ἡτον ἔνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτας τῆς ἀναγεννήσεως τῆς δημοτικῆς γλώσσης.

Ο Νοβέλλι εἶχε υριαμβευτικὴν ὑποδοχὴν εἰς τὸ Βουένος - "Λύρες, δπου ἔδωσε σειράν παραστάσεων.

NEA BIBLIA

ΠΡΩΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ. — Αθῆναι 1904 τυπογραφείον «Ἐστία» σχ. 16ον σελ. 300 δρ. 6. — Τὸ τεῦχος τοῦτο περιέχει τὰ γενόμενα κατὰ τὸ ίον Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον τὸ συνελθόν τὸ παρελθόντα. Ἀπολιον ἐν Ἀθηναῖς. Τὸ πρῶτον μέρος περιλαμβάνει τὰς πρὸς δογμάσιν ἔργασίας τῆς Διευθυνόσης Ἐπιτροπῆς, τὸ δεύτερον τὰ Πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῶν διαιρόφων Τμημάτων καὶ τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συνεδρίου, καὶ τὸ τρίτον τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Σχολικὴν Ἐκδεσιν. Τὸ τεῦχος παρέχεται διορεάν εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου, τὰ ἀποτὰ παρακαλοῦνται νὰ ξητήσωσιν αὐτὸ παρά τοῦ Γραφείου τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅδος Ἀκαδημίας 42. Κατάστημα τοῦ Συλλόγου Ωφελίμων βιβλίων αὐτοπροσώπως η δι' ἀντιπροσώπου ἔχοντος ἔγγραφον ἐντολήν.

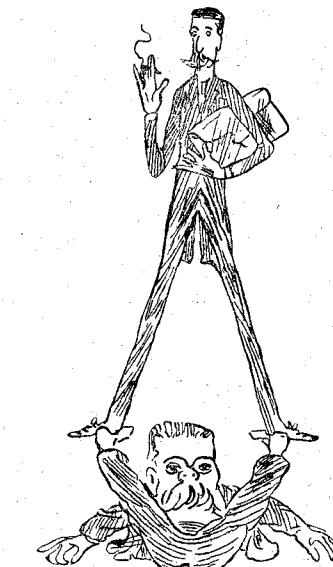
ΤΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ὑπὸ Ι. Π. Δοανίδου. — Σύλλογος ποὺς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. — Αθῆναι 1904, τυπογραφείον Ραφτάνη—Παπαγεωργίου σχ. 16ον σελ. 98, δρ. 0.40.

Ο Δοανίδης προτάσσει δὲ λίγας σελίδας ἀναγομένας εἰς τὴν γεωλογίαν καὶ τὴν ὁρυκτολογίαν καὶ τὰ τόπουν ἔξετάζει ίστορικῶς τὸ θέμα του ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν μεταλλείων περιγράφει τὸν τρόπον τῆς ἔκμεταλλεύσεως καὶ καταλήγει εἰδικῶς εἰς τὰς ἔργασίας του Λαυρίου τῶν ὁποίων εἶναι χημικός.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΙΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ. φυλλάδιον 22, ἀπὸ τῆς λέξεως Νεοχώρων μέχρι τοῦ Ὄμογενῆς. Ἐπίσης ἀποψις τῆς Νάξου καὶ σχετικά ἀρθρα. Ἐκδόται Μπέκ καὶ Μπάρτ. Ἀθῆναι.

ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣΗΜΟΝ ΜΕΤΟΧΩΝ. ὑπὸ Γ. Φιλαρέτου ἀναδημοσίευσις ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς ἐλληνικῆς καὶ γαλλικῆς νομολογίας. Ἀθῆναι 1904.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΤΟ ΑΣΤΥ»

Μόνον ἀν διατηρηθῇ αὐτὴ ἡ ἰσορροπία, δὲν θὰ διαλυθῇ ἡ Βουλή! — Γελοιογραφία Θ. Αννίνου.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΠΑΤΗΣΙΟΙΣ

MAISON DE SANTE

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ιατροῦ Νευρολόγου καὶ Φρεγιολόγου.

"Ἴδουται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν διλοδόσων Πατησίων, τοῦ ὠραιοτάτου τούτου καὶ ὑγιεινότάτου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοτνώνδυντος Ἀθηναῖς. Τὸ πρῶτον μέρος περιλαμβάνει τὰς πρὸς δογμάσιν ἔργασίας τῆς Διευθυνόσης Ἐπιτροπῆς, τὸ δεύτερον τὰ Πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῶν διαιρόφων Τμημάτων καὶ τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συνεδρίου, καὶ τὸ τρίτον τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Σχολικὴν Ἐκδεσιν.

"Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτῃ νοσηλεύονται δέξα καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικά καὶ Ἐγκεφαλικά· Μολυσματικά δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἔγκεφαλικά δὲν εἰσὶ δεκτά

Πρὸς δεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται δλαιοί αἱ δεραπευτικαὶ μέθοδοι μεταξὺ τῶν διπόσιων ἡ Ψυχοθεραπεία, ἡ Ἡλεκτροθεραπεία, ἡ Υδροθεραπεία, ἡ Ανατραψιθεραπεία (Massage), ἡ Μονοκομθεραπεία, ἡ Ιατρική Γυμναστική, ἡ διὰ κατακλισεῶς (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolation) θεραπεία, ἡ δι' Υπνωτισμού καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐγοηγόροσει (suggestion à l'état de veille), αἱ ἐνέσεις δροῦν (δροδοθεραπεία) καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πλάσαι αὖται αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἐνδεξεων.

Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικήν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν τοιούτων ἀρρώστων.

Κλίναι αὖτο δέκα δραχμῶν καὶ ἄνω δὲ ἡμέρας, ἀναλόγως τοῦ δωματίου, τοῦ προσωπικοῦ ὅπερ ἀπασχολεῖται, τῆς θεραπείας, τῆς τροφῆς καὶ τῶν ιατρικῶν ἐπισκέψεων.

"Η Κλινικὴ συνδέεται διὰ τηλεφώνου μὲ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ. Αρτηλφ 314.

Οἱ βουλόμενοι νὰ εἰσέλθωμεν η νὰ εἰσαγάγωσι τοὺς ἀρρώστους τῶν δέοντων ν. ἀπευθυνόδοσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ιατροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του 16 — Οδὸς Ζήγρων — 16.

ΝΕΥΡΙΚΩΝ καὶ ΦΡΕΝΙΚΩΝ

καθ' ἑκάστην 8.10 π. μ. καὶ 4-6 μ. μ. πλὴν τῆς Κυριακῆς. — Αριθ. τηλεφώνου 200.

"ΑΤΛΑΣ," ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΣ

Εφημερές περιειδεικούν, βιβλέον

Διευθυντής καὶ ιδιοκτήτης ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ — 139 Οδος Αιολογ 139

"Οπον καὶ τὰ Γραφεῖα τοῦ «Χόρνου»

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Αθηναῖς καὶ Πειραιᾷ ἐτήσιαι Δρ. 5. — Εξαμηνοὶ Δρ. 2.50

Ἐπαρχίας μόγον ἐτήσιαι 7.— Εξωτερικὸν ». φρ. χρ. 8.—

Αἱ διαφημίσεις ὑπάρχονται εἰς ἴδιαιτέας συμφωνίας. Εξ ὅλων τῶν περιοδικῶν δ. «ΑΤΛΑΣ» ἔγκαι νιάζει ἴδιαιτερον καὶ δλως πρωτότυπον σύστημα διαφημίσεων ικανοποίουν δλας τὰς ἀπαιτήσεις.

"ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,"

Ἐθνικὸν δόγανον τῶν ἀπαιτήσεων Ἐλλήνων.

Ἴδρυθη τῷ 1901 διὰ μετογῶν μπό Αντ. Σπηλιωτού πούλου διευθυντοῦ καὶ Θάνου Τζαβέλλα αρχισυντάκτου. Παρακολουθεῖ τὰ ἔθνη πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυος. Ιχεὶ συνέργατα τοὺς πατριωτικῶτερους καλλάμους ἐν οἷς τους τῶν καζά, Καρολίδου καὶ οὐδεμιᾶ τοιν ἐν Ἑλλαδὶ πολιτικῶν μεριδῶν ἀνήκει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν δια τῇ Ἑλληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησία: ἐν τῷ Εσωτερικῷ δρ. 25.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησία: ἐν τῷ Εξωτερικῷ δρ. 25.

Απευθυντέον διὰ πλαστικήν αἴτησιν:

Διευθυντής έφημερίδος «Το Κράτος» Αθηναῖς.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΓΕΤΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1904

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

	30 Σεπτεμβρίου 1904	31 Αύγουστου 1904
Ταμείον εἰς μεταλλικόν	Δρ. 2.020.370.14	1.922.252.90
τραπέζικα γραμμάτα Ιονικῆς Τραπέζης	» 196.715.—	73.515.—
κερματικά " διδραχμα και μονόδραχμα	» 1.881.593.—	2.030.578.—
Έξωτερικο λ/σμοί. " Αντίτιμον μεταλλικού εἰς τὸ ἔξωτερικον	» 20.996.057.69	19.818.343.25
" " Προϊόντον ἔκδοσ. Εθν. Δανείου εἰς χρυσόν Ελλην. Σιδηρόδρ. 4% 1902	» 19.539.458.09	19.681.402.09
Δάνειον πρός τὴν Ελλην. Κυβερνήσιν ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφορία τραπέζικων γραμματίων	» 68.778.575.42	68.778.575.42
" " " " διδράχμων και μονόδραχμων	» 12.000.000	12.000.000.—
Όμολογίαι Εθνικῶν Δανείων { Εἰς χρυσόν Δρ. 23.767.036.80	» 29.135.000	52.902.036.80
Προσξοφλήσεις	» 20.908.798.28	21.119.869.95
Καθυστερήσεις προσξοφλήσεων	» 2.785.967.31	2.728.747.21
Δάνεια και ἀνοικτοί λ/σμοί ἐπ' ἔνεχον χρηματογραφών	» 13.347.362.78	12.842.651.18
Δάνεια ἐπ' ἔνεχού ριμπορευμάτων	» 1.927.543.30	1.168.965.20
Δάνειον πρός τὴν Σταφιδικὴν Τράπεζαν ἐπ' ἔγγυησι τοῦ Κοπτούς	» 3.954.371.94	4.133.451.31
Δάνεια και ἀνοικτοί λογαριασμοί ἐπὶ διποθήχη	» 54.092.693.81	52.312.927.09
Δάνεια εἰς δημούς, λιμένας, και λόπτα νομικά πρόσωπα	» 41.356.713.45	42.004.415.97
Χορηγήσεις εἰς γεωγοκτηματίας	» 41.124.290.95	12.026.285.—
Καθυστερ. χορηγήσεων εἰς γεωγοκτηματίας και γραμμ. Προνομ. Τραπ. Ηπειροθεσσαλίας	» 4.718.947.04	4.499.586.48
Μετοχαί εἰς ἔγγωριους Εταιρίας	» 4.005.364.75	4.179.427.25
Συμμετοχή εἰς Τράπεζαν Κρήτης	» 1.500.000	1.500.000.—
Τοκομερίδια ἐν γένει	» 77.661.87	
Καταστήματα Τραπέζης και κτήματα ἐν ἀναγκαστικῶν ἔκποιησεων	» 8.440.024.50	8.459.432.73
Απαιτήσεις ἐπισφυλεῖς	» 2.853.664.34	2.870.368.15
" Εξόδα ἐγκαταστάσεων (δίλοις δαπάνη κατασκευῆς τραπέζικων γραμματίων)	» 1.731.083.34	1.622.416.44
Λογαριασμοί τρίτων ἐν τῷ ἔξωτερικῷ	» 4.436.016.81	1.195.197.01
Διεθνής Οικονομικὴ Επιτροπὴ (λ/σμος ὑπηρεσίας Εθνικοῦ δανείου εἰς χρυσόν)	» 1.440.20	47.034.20
Λογαριασμός ἑταγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη ἐν τραπέζικων γραμματίων	» 1.792.000	1.792.000.—
Εξαγορα προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ηπειροθεσσαλίας	» 1.360.000	1.360.000.—
Προμηθεία τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς τραπέζικα γραμμάτια)	» 550.000	550.000.—
Διάφορα	» 404.278.83	1.444.967.53
	Δρ. 359.604.367.77	355.131.608.02

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν Κεφάλαιον	Δρ. 20.000.000.—	20.000.000.—
Αποδέματικα Κεφάλαια	» 13.500.000.—	13.500.000.—
Τραπέζικα γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:		
I. διὰ λ/σμον τῆς Κυβερνήσεως	Δρ. 68.778.575.42	
II. » " " Τραπέζης	» 60.396.368.15	129.174.943.57
Κερατικά γραμμάτια διδραχμα και μονόδραχμα	» 12.000.000.—	12.000.000.—
Καταθέσεις ἀπευ τόκου εἰς μεταλλικὸν	» 3.524.097.51	3.375.089.72
Καταθέσεις ἀνευ τόκου	» 12.667.505.01	15.536.735.04
Ἐπιταγαὶ πληρωτέων	» 1.037.997.02	749.673.60
Μερίσματα πληρωτέων	» 351.584.07	488.769.07
Καταθέσεις Δημοσίου διὰ χορηγήσεις δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ νόμον	» 283.749.94	283.749.94
Διεθνής Οικονομικὴ Επιτροπὴ. Λ/σμος καταθ. { Εἰς χρυσόν Δρ. 520.069.85	» 2.944.886.89	2.617.404.04
ἐκ Δημοσ. ὑπεγράφων πρόσδοδων	» 321.451.80	363.324.55
Υπηρεσία Εθνικῶν δανείων εἰς τραπέζικα γραμμάτια	» 733.111.86	593.316.47
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπέζικα γραμμάτια	» 5.986.73	294.498.27
Ἐντοκος καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν διὰ τὴν κατασκ. Σιδ. Πειραιῶς - Δεμερλῆ - Συνόρων	» 19.539.458.09	19.681.402.09
» " " " τραπ. γραμμ.	» 26.552.44	159.574.17
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπέζικα γραμμάτια κατὰ τὸν νόμον ΒΨΗ	» 5.542.880.15	5.542.880.15
Καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ	» 69.305.307.84	68.480.322.66
Λαχειοφόρον δανείου Τραπέζης	» 46.562.670.—	46.562.670.—
Υπηρεσία λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης	» 1.261.816.—	1.435.352.—
Καταθέσεις Ταμευτηρίου	» 3.544.787.27	2.552.041.95
Συμμετοχὴ τῶν Τραπέζων Ιονικῆς και Αθηνῶν εἰς δάν. Σταφ. Τραπέζης	» 1.822.901.77	1.909.133.35
Διάφοροι λογαριασμοί	» 12.660.782.78	10.156.502.68
Διάφορα	» 2.791.897.03	878.325.81
	Δρ. 359.604.367.77	355.131.608.02